

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1901

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΕΝΟΣ ΓΙΓΑΝΤΟΣ

Der Ring der Nibelungen ὑπὸ R. WAGNER

Ἐν Bayreuth.

Ὡς γνωστόν, ὁ Βάγνερ τὰς περὶ τέχνης ιδέας του διετύπωσε καὶ ἐγγράφως πολλάκις. Τὰ ἅπαντά του ἀποτελοῦν σεβαστὴν σειρὰν τόμων, ἐν ἧ ἴσως μετὰ περιττῶν που ἐπαναλήψουν ἀλλὰ πάντοτε πλήρως αὐτοπεποιθήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑποστηρίζει ἐκτενῶς τὰς ιδέας του. Κυρίως ἐν τῇ «τέχνῃ καὶ ἐπαναστάσει», τῇ «τέχνῃ τοῦ μέλλοντος» καὶ πρωτίστως ἐν τῷ κυρίῳ του ἔργῳ «Δράμα καὶ Μελοδράμα» (Oper und Drama) ἀναπτύσσει ἐκτενῶς πῶς κατ' αὐτὸν πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἀγνόν ἔργον τέχνης χωρὶς ὑποχωρήσεις εἰς τὴν ἀμάθειαν ἢ τὰς ὀρέξεις τοῦ κοινοῦ. Ἐκυριάρχει τότε ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ γαλλικὸν μέγα μελοδράμα, μὲ κορυφῶμα τὸν Meyerbeer, τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετον τοῦ ὀρθοῦ, τοῦ ὑγιούς, τοῦ ἀληθοῦς ἐν τῇ τέχνῃ. Καὶ ἐζήτει ὁ Βάγνερ ἀδελφικὴν συνεργασίαν ὄλων τῶν τεχνῶν χωρὶς ὑποδουλώσειν τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην, ὅπως τότε εἰς τὴν μουσικὴν, ἀλλ' ἐν πλήρει ἰσότητι,

ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ. Ἐζήτει ἀπὸ τὸν μουσικόν, δραματικόν, ζωγράφον, γλύπτην εἰ δυνατόν συνηνωμένους ἐν ἐνὶ προσώπῳ, ἁρμονικὸν καλλιτεχνικὸν σύνολον, ἔργον τέχνης ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἐξωστράκιζε τὰς βαθμηδὸν εἰσχωρησάσας δῆθεν κοσμητικὰς, κατὰ βάθος ὅμως ταπεινοτάτας, παραφυάδας, τὰ μπαλέττα, τοὺς χορούς, τοὺς λαρυγγισμοὺς κτλ. Οὕτως ἐξυψούμενον τὸ ἔργον θὰ κατείχε καὶ τὴν ἀρμόζουσαν αὐτῷ θέσιν, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἢ τραγωδία. Ἀλλὰ δι' ὅλα αὐτὰ εἶχεν ἀνάγκη καὶ προτύπου θεάτρου καὶ προτύπων ἠθοποιῶν καὶ προτύπου κοινοῦ. Θεάτρου ἐργαζομένου μόνον χάριν τῆς τέχνης καὶ ἀνεξαρτήτου, ἠθοποιῶν ἐπίσης οὐχὶ χάριν κέρδους ἐπαναλαμβανόντων τριακοσιάκις κατὰ συνέχειαν καὶ μηχανικῶς πλέον τὰς αὐτὰς λέξεις, κοινοῦ οὐχὶ κατόπιν κοπιώδους ἐργασίας ζητοῦντος διασκέδασιν ὡς οἶόν τε ἐλαφράν. Αὐτῶν τῶν ιδεῶν ἐμφορούμενος

ἔπλασε τὸ Bayreuth καὶ κατώρθωσε νὰ συνενώσει περὶ αὐτὸ ὡς πυρῆνα πάντας τοὺς ἀκραιφνῶς ἐνδιαφερομένους διὰ τὴν ὑπαρξίν τεχνῆς ἀληθοῦς, τέχνης ἱερᾶς.

Μεταξὺ ὄλων τῶν ἔργων τοῦ Βάγνερ βεβαίως τὴν σπουδαιότεραν θέσιν κατέχει ἡ τριλογία. Ἐδῶ ἔφθασε περισσότερο ἢ παντοῦ ἄλλου τὸ ἰδανικόν, ὅπερ ἐχάραξεν ἐν τῷ «ἔργῳ τέχνης τοῦ μέλλοντος», χωρὶς καθόλου νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν οὔτε τί ἐπιθύμει τὸ νοῆμον κοινόν, οὔτε τί ἐξήτει ἡ σοφὴ κριτικὴ. Ἐξέλεξε δὲ καὶ τὴν γερμανικὴν μυθολογίαν ἰδίως τὴν σκανδιναυικὴν, ὡς βάσιν τῆς ποιήσεώς του, διότι ἐνόμιζεν ὅτι τότε, εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχέγονον κατάστασιν, ὅτε ἔλειπον τοῦ πολιτισμοῦ τὰ ψεύδη καὶ τῆς ἐκ παραδόσεως ἠθικῆς οἱ δεσμοί, τὰ αἰσθήματα καὶ φυσικώτερα καὶ ἀγνότερα θὰ ἦσαν. Κατὰ πόσον τὸ κατώρθωσε καὶ κατὰ πόσον εἶχε δίκαιον δὲν μᾶς ἐπιτρέπει οὔτε ὁ χῶρος οὔτε καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῶν τῶν γραμμῶν νὰ ἐξετάσωμεν.

Προτοῦ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἔργου, ὀλίγα τινὰ χαρακτηρίζοντα τὴν μουσικὴν του.

Ὁ Βάγνερ καί, ἢ μᾶλλον πρὸ πάντων, κατὰ τοῦτο ἐκαινοτόμησεν. Ἐνῷ ὄλοι οἱ πρὸ αὐτοῦ συγγράψαντες μετεχειρίζοντο τὸ ἐν τῇ μουσικῇ ἀποκαλούμενον κλειστὸν σχῆμα (Geschlossene Form), τὰ ἔργα των δηλ. ἀποτελοῦνται ἀπὸ τεμάχια μουσικῆς αὐτοτελῆ καὶ ἀνεξάρτητα ἀλλήλων συντεταγμένα κατὰ τοὺς γνωστούς καὶ παραδεδεγμένους κανόνας τοῦ μουσικοῦ συντακτικοῦ, ὁ Βάγνερ τούναντι εἰς τὰ τελευταῖά του ἔργα—τὸν Tristan und Isolde, Meister-singer, τὴν Τριλογίαν καὶ τὸν Parsifal—κατέρριψε τὴν συνήθειαν αὐτὴν. Ἡ μουσικὴ του εἶναι ἀχώριστος καὶ ἀλληλένδετος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐκάστου δραματικοῦ ἔργου. Πρὸς χαρακτηρισμὸν ἐκάστου προσώπου, αἰσθήματος, ιδέας, μεταχειρίζεται ἴδιον αὐτοτελὲς Leitmotiv, —μουσικὸν στοιχείον δύναται τις ἴσως ἐν παραφράσει νὰ εἴπῃ, —ἐπανερχόμενον εἴτε ἐντελῶς ὁμοιον, εἴτε κάπως παρηλλαγμένον, εἴτε μετὰ τινὰ ἐξέλιξιν, ἢ καὶ δυσκόλως ἀναγνωριζόμενον κατὰ τὴν περαιτέρω δρᾶσιν, ἀναλόγως πάντοτε τῆς περιστάσεως, ὅταν ἐν αὐτῇ ἐπανερχεται τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἢ ἡ ἰδέα καὶ τὸ αἰσθημα. Ἀναλόγως δὲ τῆς δραματικῆς ἐξέλιξεως, παραλλάσσεται καὶ τὸ μουσικὸν στοιχείον πολὺ ἢ ὀλίγον, ἐντελῶς ἢ ἀνεπαισθητῶς. Μεταχειρίζεται δὲ τὰ Leitmotiv αὐτὰ καὶ ἐπεξηγεῖ

διὰ τῆς ὀρχήστρας—ὡς ὁ συγγραφεὺς π. χ. εἰς τὰς σημειώσεις του—τὴν ἐξέλιξιν τοῦ δράματος, τοῦ χαρακτήρος τῶν προσώπων, τονίζων τὰ κυρίαν ἔχοντα σημασίαν, τὰ σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν ἐκάστοτε σκηνήν.

Καὶ ἐπειδὴ «οὐδὲν καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον», πρέπει χάριν τῆς ἀκριβείας νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι καὶ ἄλλοι μουσικοὶ μετεχειρίσθησαν τὸ μέσον αὐτὸ τῆς ἐπαναλήψεως ὠρισμένων θεμάτων πρὸς τελειότερον χαρακτηρισμὸν, δὲν τὸ ἀνύψωσαν ὅμως, ὡς ὁ Βάγνερ, εἰς ἀρχὴν διέπυσαν τὸ ὄλον ἔργον. Πάντοτε ἐτήρουν συνάμα καὶ τὰ δεδομένα μουσικὰ σχήματα, γράφοντες aries, recitatives κτλ. Αὐτὴ ἡ ἔλλειψις τῶν γνωστῶν σχημάτων, τῶν αὐτοτελῶν τεμαχίων εἶναι ἴσως καὶ ὁ σπουδαιότερος λόγος τῆς καταπλήξεως, ἣν προξενεῖ ἡ Βαγνέριος μουσικὴ εἰς τὸν πρῶτον φθῶν ἀκούοντα αὐτὴν, εἰς ὧτα εἰθισμένα εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἰδίων θεμάτων, ὡς ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ συντακτικοῦ τῆς κλασσικῆς μουσικῆς.

Ἡ μουσικὴ ἰδιοφυία, παρουσιάζεται ὑπὸ δύο μορφάς. Ὑπάρχουν ἰδιοφυαὶ ἐπιτυχῶς ἐφευρισκοῦσαι μελωδίας,—καὶ εἰς τοῦτο ἐξείχον οἱ Ἰταλοί,—καὶ ἰδιοφυαὶ ἀναπτύσσουσαι ἔμπνευσιν καὶ δύναμιν εἰς τὸ νὰ ἐκτυλίξουσιν, ἀναπλάσσουν δεδομένην μελωδίαν, καὶ τοῦτο εἶναι μᾶλλον ἴδιον τῶν Γερμανῶν. Αἱ ἀπλαῖ ἰδιοφυαὶ συνήθως κέκηνται μόνον τὴν μίαν μορφήν, αἱ μεγαλοφυαὶ πάντοτε ἀμφοτέρως εἰς τὴν ὑψίστην των ἔντασιν. Οὕτω καὶ ὁ Βάγνερ. Ἀπορεῖ τις τῶνδ' ἐπιτυχῶν εἰς τὸ νὰ θαυμάσῃ περισσότερο, τὴν ἀφθαστον ἐπιτυχίαν του εἰς τὴν ἔμπνευσιν, τὸ χαρακτηριστικόν, πλούσιον, εὐγενές, εὐρὺ τῆς μελωδίας του, ἢ τὴν ἀπαράμιλλον τέχνην ἢ μᾶλλον ἔμπνευσιν, εἰς τὴν ἐξέλιξιν, ἔκτασιν ἢ βράχυσιν, παραλλαγὴν παντοῖαν τέλος τῆς ἀρχικῆς φράσεως!

Ἀπὸ τὰς κοινῶς διαδεδομένας προλήψεις εἶναι καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα ἰδέα—πρὸ πάντων παρὰ τοῖς ἐπιπολαίοις—ὅτι ὁ Βάγνερ δὲν εἶναι πλούσιος εἰς μελωδίαν. Ἴσως ἐνεκα τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων λόγων νὰ εἶναι δυσληπτότερα, πλὴν πόσα ὠραία ἐν τῇ τέχνῃ δὲν εἶναι καὶ δύσληπτα, πρωτίστως διὰ τὸν ἐντελῶς ἀμόρφωτον καὶ ἀπροετοίμαστον! Ἴσως κατ' ἀρχὰς νὰ εἶναι ἰσχυρότερα ἢ ἐντύπωσις τοῦ κεκορεσμένου ἁρμονικοῦ πλούτου, ἴσως νὰ καταπλήσῃ ἡ ἰσχύς καὶ συνάμα λεπτότης τῆς ἐνοργανώσεώς του, ἥς τὴν ἐπιρροὴν οὐδεὶς τῶν νεωτέρων—καὶ οἱ μᾶλλον ἄτεχνοὶ τῶν Ἰταλῶν ἀκόμη ὡς ὁ Mascagni, —ἀπέ-

φυγεν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἡ εὐγενὴς μελωδία του, πρωτότυπος καὶ ἐκφραστικωτάτη, συγκινοῦσα καὶ συνταράττουσα εἶναι τὸ κύριον στοιχείον τῆς δυνάμεώς του.

Αὐτὴ ἄλλως τε τὸν διακρίνει καὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἐπιγόνους καὶ ἀπομιμητάς του, ἐνῷ ἁρμονικῶς καὶ κατὰ τὴν ἐνοργάνωσιν πολλοὶ τὸν ἔφθασαν, ἴσως τινὲς καὶ τὸν ὑπερέβαλον.

Κατὰ πόσον εἶχε δίκαιον ὁ Βάγνερ ἐγκαταλείπων τὴν παλαιὰν ὁδόν, καὶ ποῦ θὰ βαδίσῃ ἡ μουσικὴ τοῦ μέλλοντος εἶναι ζήτημα αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος. Πρὸς τὸ παρὸν ἐνθυμίζει ἡ μουσικὴ παραγωγὴ τὸ γνωστὸν quod licet Jovi non licet bovi. Ὅλοι σχεδὸν οἱ προσπαθήσαντες νὰ τὸν μιμηθῶσιν ἀπέτυχον γράψαντες ἔργα ἐφήμερα. Ἴσως πλαγίᾳ ὁδῶς νὰ φέρῃ πρὸς τὸ τέρμα, ἴσως κατ' ἄλλην ὁδὸν διεύθυνσιν νὰ εἶναι μόνον βατῆ. Βεβαίον εἶναι ὅτι ὁ, τι κατώρθωσεν ἡ μεγαλοφυία τοῦ Βάγνερ ματαίως ἀγωνιῶσιν οἱ ἀσθενικοὶ ἐπίγονοι νὰ ἐπιτύχωσιν.

I

«Τὸ χρυσαῖον τοῦ Ῥήνου» ἐπιγράφεται τὸ πρῶτον μέρος, ἐν εἶδος δραματικοῦ προλόγου. Ἡ πρώτη σκηνὴ παριστᾷ τὸν Ῥήνον. Αἱ τρεῖς κόραι του νύμφαι κολυμβοῦν παίζουσαι καὶ ᾄδουσαι, ὁπότε παρουσιάζεται ὁ νᾶνος Alberich. Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην σκώπτουσι καὶ περιφρονητικῶς περιγελοῦσι τὰς ἐρωτικὰς του ἐξομολογήσεις. Καὶ ἐξακολουθοῦν τὰς παιδιὰς των, διηγούμεναι συνάμα ὅτι τὸ λάμπρον χρυσαῖον τοῦ Ῥήνου, ὁ ἀμύθητος θησαυρὸς θὰ γίνῃ ἐκείνου κτήμα, ὅστις περιφρονησῇ καὶ καταραστῇ τὸν ἔρωτα. Ὁ δυσειδὴς νᾶνος, ἐξηγριωμένος ἀπὸ τὰ σκώμματα καὶ τοὺς μυκτηρισμοὺς τῶν νυμφῶν, ἀκούει τὴν διήγησιν καὶ εὐκόλως καταράται τὸν ἔρωτα, ἀφοῦ ἄλλως τε ποτὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ σημειώσῃ ἐπιτυχίας. Ἀρπάζει λοιπὸν τῶνδ' τὸν θησαυρὸν γινόμενος κάτοχος τῆς μεγίστης ἐν τῷ κόσμῳ ἰσχύος.

Ἡ δευτέρα σκηνὴ μᾶς παρουσιάζει τοὺς θεοὺς τῆς βορείου μυθολογίας. Θαυμασία ἀνατολὴ ἡλίου ἀφυπνίζει τὸ κοιμώμενον ζεῦγος, τὴν Fricca καὶ τὸν Wotan. Τὸ χαρακτηριστικῶς βόρειον τοπίον δεικνύει εἰς τὸ βάθος κυκλώπειον φρούριον τὴν Walhall, κτισθεῖσαν ὑπὸ τῶν γιγάντων Fafner καὶ Fasolt ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει τοῦ Wotan, ὅτι θὰ τοῖς παραχωρήσῃ τὴν θεὰν τῆς νεότητος, τοῦ κάλλους, τοῦ ἔρωτος Freia. Ὅταν ὅμως οἱ γίγαντες κατόπιν ζητοῦν

τὴν ἀμοιβὴν των, ὅταν, ἀρνούμενου τοῦ Wotan, διὰ τῆς βίας ἀρπάζουν τὴν Freia, σκότος καὶ μελαγχολία ἐπέρχεται,—ἐφυγεν ἡ θεὰ τοῦ φωτός καὶ τῆς χαρᾶς,—κατηφεῖς μένουσι οἱ θεοὶ καταδικασμένοι εἰς βεβαίον μαρασμόν· ἀλλ' ὑπάρχει ὁ ραδιοῦργος καὶ παμπόνηρος Loge, ὁ θεὸς τοῦ πυρός· διηγείτα ἰπῶς κατώρθωσεν ὁ Alberich, ὁ μόνος ὅστις ἀπρηνήθη τὸν ἔρωτα, νὰ γίνῃ κύριος τοῦ χρυσοῦ τοῦ Ῥήνου καὶ κατορθοί οὕτω νὰ γεννήσῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν γιγάντων βουλιμίαν χρυσοῦ. Λέγουσι, ὅτι τότε μόνον θὰ ἀποδώσῃ τὴν Freia, ὅταν τοῖς δοθῇ αὐτὸς ὁ θησαυρὸς.

Ἡ τρίτη σκηνὴ μᾶς φέρει εἰς τὸ κράτος τῶν νάνων. Πονηρῶς κατορθοί ὁ Loge νὰ δεσμεύσῃ τὸν κάτοχον τοῦ θησαυροῦ καὶ τῷ ἀποδίδει τότε μόνον τὴν ἐλευθερίαν, ἀφοῦ πρότερον τοῦ ἀρπάζει τὸν θησαυρὸν, τὴν μαγικὴν περικεφαλαίαν ἥτις ἐπιτρέπει εἰς τὸν κάτοχον πᾶσαν μεταμόρφωσιν, τὸν δακτύλιον, ὅστις προσδίδει τὴν ὑψίστην ἰσχύν. Πρὶν ὅμως ἀποχωρισθῇ αὐτοῦ, καταράται τὸν δακτύλιον καὶ τὸν φέροντα, φοβερὰν ἀράν, ἥτις γίνεται ἡ αἰτία τῶν πλείστων τραγικῶν περιπλοκῶν. Ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ Wotan, μολονότι γνωρίζει τὴν κατάραν, ἀρνείται νὰ δώσῃ καὶ τὸν δακτύλιον—εἰς τὴν τετάρτην εἰκόνα,—πρὸς ἐξαγορὰν τῆς Freia ἀπὸ τοὺς γίγαντας. Παρουσιάζεται ὅμως ἡ τὰ πάντα γνωρίζουσα Erda (Γαῖα) καὶ ἀποτρέπει τὸν Wotan. Πόσον δὲ δικαίως, φαίνεται ἀμέσως, ὅταν ὁ Fafner φονεῖ τὸν σύντροφόν του ὅπως ἀποκτήσῃ τὸν δακτύλιον. Καὶ ἐνδομύχως τεταραγμένος, εἰσέρχεται ὁ Wotan μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν—τέλος τοῦ προλόγου, τοῦ Rheingold,—εἰς τὴν Walhall, τὸ γιγάντειον φρούριον τῶν θεῶν.

Ὁ πρόλογος αὐτός, ὅπως περιέχει ὄλην τὴν προϋπόθεσιν τῆς τραγωδίας, ὅπως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δεικνύει τὴν οὐσίαν, τὸν δραματικὸν πυρῆνα, τὴν ἀντίφασιν ἐν τῷ σὺμπαντι μεταξὺ τοῦ ιδεώδους καὶ τοῦ κόσμου τῶν ταπεινῶν ἐνστικτων, τοῦ ἔρωτος ἀπ' ἐνὸς καὶ τοῦ χρέματος ἀπ' ἑτέρου, οὕτω καὶ μουσικῶς παρουσιάζει ἤδη τὰ πλείστα τῶν Leitmotiv, ἐν ὅχι ὑπὸ τὴν τελικὴν αὐτῶν μορφήν, ὅπως ἀργότερα ἐκτυλισσομένης τῆς ὑποθέσεως ἐπανερχοῦνται, βεβαίως ὅμως εἰς τὴν ἐμβρυώδη καὶ πρωτογενῆ αὐτῶν κατάστασιν.

Ἦδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἤχων τοῦ προανακρούσματος, μυστηριωδῶς καὶ ἀχαρακτήριστος ἀκόμη ἀπὸ τὰ βαθύτατα χάλκινα ὄργανα, κατόπιν, αἰρομένης τῆς αὐλαίας, ὀλονὲν καθαρώτε-

ρον καὶ ὑψηλότερον, τέλος, ὅταν συνταυτισθῇ καὶ τὸ ἥχηρόν καὶ ἀνοικτόηχον γυναικίον τριῶν νυμφῶν, ὠρισμένα πλέον μὲ σταθερὰς ἀκριβεῖς ἂν καὶ κυματώδεις γραμμάς, ἀπηχοῦν τὰ διάφορα συναφῆ καὶ ὁμοιάζοντα θέματα τῶν νυμφῶν καὶ τοῦ Ῥήνου, ἀκολουθοῦντα πιστῶς τὴν δρᾶσίν των, ἀναλόγως μελαγχολικὰ ἢ γελόντα. Ὅλη ἡ πρώτη αὐτῆ εἰκὼν τοῦ Rheingold, γραφικωτάτη καὶ ἐφραστικωτάτη κυριαρχεῖται ὑπ' αὐτῶν.

Τῶνόντι δὲν γνωρίζω ἄλλην σελίδα τῆς μουσικῆς φιλολογίας ἀποδίδουσαν τόσον ἐπιχαρίτως τὴν ἐντύπωσιν ἡρέμων ὑδάτων, συνδυάζουσαν τὸν μεθυστικὸν λικνισμόν τοῦ ποταμοῦ μὲ τὴν νεότητά καὶ τὰς παιδιὰς τῶν νυμφῶν. — Μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ χρυσοῦ μεταβαίνομεν εἰς τὴν δευτέραν εἰκόνα, ὅπου δρῶντα πρόσωπα οἱ θεοὶ καὶ οἱ γίγαντες. Χαρακτηριστικὴν μεγαλοπρέπειαν ἀπεικονίζει τὸ θέμα τῆς Walhall, ὅπερ πολλάκις ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τὰς ἐπομένας ἐσπέρας. Ἀπ' ἐτέρου τοὺς γίγαντας παρακολουθεῖ βαρὺ καὶ δυσκίνητον θέμα, ὅπως βαρεῖς καὶ δυσκίνητοι εἶναι καὶ αὐτοί. Τοῦ πανούργου Loge, τοῦ καὶ θεοῦ τοῦ πυρός, τὴν εἰσοδὸν ἀγγέλλει ἕτερον motiv, εὐστροφὸν καὶ ταχὺ ὡς τὸ στοιχεῖόν του, μὲ ἀναλαμπὰς καὶ ἐλιγμούς ὡς ἡ φλόξ.

Μεταξὺ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης εἰκόνας, ὅπου ἡ κάθοδος, εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν Nibelungen, τῶν νάνων σιδηρουργῶν τῶν κατοίκων τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, μία θαυμασία μετάβασις τῆς ὀρχήστρας παριστάνουσα αὐτὴν τὴν κάθοδον. Ὡς βάσις, τὸ στοιχεῖον τοῦ πυρός εἰς ὃ προστίθεται καὶ τὸ τῶν νάνων, ἐπὶ ῥυθμῷ ἐνθυμίζοντος ἤχους σφυρηλατήματος καὶ τέλος διακοπτομένους ὑπὸ ῥυθμικοῦ σφυρηλατήματος, ὅταν ἀρχίξῃ ἡ τρίτη εἰκὼν. Σπουδαιότητα ἔχει ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ τέλος τὸ motiv τῆς κατάρας, τῆς ἐκπεμπομένης παρὰ τοῦ Alberich, ὅταν τῷ ἀφαιρῆται ὁ δακτύλιος ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀράς στηρίζεται ὅλη ἡ ἐξέλιξις τοῦ δράματος καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ κακοδαιμονία τῶν ἡρώων. Πάντοτε δὲ ἐπανακουόμεν τὸ στοιχεῖον τῆς ἀράς. Τὴν τελευταίαν εἰκόνα πλαισιοῖ τὸ στοιχεῖον τῆς Walhall. Ἐπ' αὐτοῦ βασίζεται καὶ τὸ μεγαλοπρεπέστατον τέλος, ἡ θριαμβευτικὴ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τόξου εἰσοδος τῶν θεῶν εἰς τὴν Walhall.

II

Τὴν πρώτην ἐσπέραν τῆς τριλογίας — ὡς ἐπικαλεῖ ὁ Βάγνερ τὸ ὄλον ἔργον — ὠνόμασε «die

Walküre». Αἱ Βαλκυρίαι ἦσαν κόραι τοῦ Wotan καὶ τῆς Erda καὶ τὰς μετεχειρίζετο ὁ Wotan ὅπως ἐκλέξῃ ἥρωας βοηθοὺς τῶν θεῶν καὶ ὑπερασπιστὰς των ἐναντίον τῶν νάνων καὶ δὴ τοῦ Alberich, ἐπιθυμοῦντος νὰ ἐπανακτῆσθαι τὸν δακτύλιον. Πλὴν, νὰ σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς κατάρας, μόνον εἰς ἐλευθεροὺς καὶ ἀθῶος ἥρωας, μὲ καθαρὰν τὴν συνείδησιν καὶ ἰσχυρὴν ἀντλομένην μόνον ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του δύναται. Καὶ νομίζει μὲν κατ' ἀρχὰς ὁ Wotan, ὅτι ὁ Siegmund, ὃν τῷ ἐγέννησεν, ὡς καὶ τὴν δίδυμον Sieglinde, θνητὴ γυνή, θὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον. Ἡ πρώτη πράξις τῆς Walküre μᾶς παρουσιάζει τὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καταδιωκόμενον Siegmund, εἰσερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Hunding — συζύγου τῆς εἰς αὐτὸν πωληθείσης Sieglinde — ὅπως ἀναπαυθῆ καὶ ἀναλάβῃ, ὁπότε ἐπανέρχεται καὶ ὁ Hunding, ἀναγνωρίζει ἐν τῷ φιλοξενουμένῳ τὸν ὑπ' αὐτοῦ καταδιωκόμενον καὶ τῷ λέγει ὅτι μέχρι τῆς ἡμέρας μόνον θὰ τὸν φιλοξενήσῃ, ἀφοῦ κεῖται παρὰ τὴν ἰσρὰν ἐστίαν του, ἀλλ' ὅτι τότε ὀφείλει νὰ ὑπερραπίσῃ ἑαυτὸν. Ἄοπλος, βεβαίως θὰ ἐφρονεῖτο ὁ Siegmund, ἂν ἡ συμπαθήσασα αὐτὸν Sieglinde δὲν ἐβύθιζεν εἰς λήθαργον τὸν Hunding διὰ ναρκωτικῶν. Τῷ δεῖκνυεὶ τότε ξίφος ἐμπεπηγμένον εἰς τὴν δρῶν, τὴν ὑποβαστάζουσαν τὴν αἴθουσαν τοῦ Hunding, καὶ τῷ διηγείται τὴν ἱστορίαν τῆς. Ὅταν ἄκουσαν τὴν ἠνάγκασαν νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Hunding, ὅταν κατὰ τὸν γάμον — ἐνῶ οἱ ἄνδρες ἐν χαρᾷ καὶ πότῳ ἐώρταζον — ἐκάθητο αὐτὴ σύννοος καὶ μελαγχολικῆ, εἰσῆλθεν ὀδοιπόρος, μονόφθαλμος καὶ μεγαλοπρεπῆς — ὁ Wotan, ὅστις περιέρχεται ὑπ' αὐτὴν τὴν μορφήν τὸν κόσμον — καὶ ἐνέπηξε τὸ ξίφος λέγων ὅτι προώρισται διὰ τὸν κράτιστον καὶ ἀριστον. Ἄπειροι ἐδοκίμασαν νὰ τὸ ἐξαγάγουν, ἀλλ' ὅλοι ματαίως, οὐδὲ κατὰ τὸ ἐλάχιστον ἐνέδωσέ ποτε ἡ δρῶς. Τότε ἐννοεῖ ὁ Siegmund ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ ξίφος, ὅπερ τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ εὖρῃ ὁ πατήρ του — οὐ ἀπώλεσε τὰ ἔχνη καὶ ὅστις δὲν εἶναι ἄλλος ἢ αὐτὸς ὁ Wotan, — ἐν στιγμῇ μεγίστου κινδύνου. Ἀναγνωρίζονται δὲ μὲ τὴν Sieglinde ὡς ἀδελφοί. Τότε ἐν στιγμῇ παραφόρου ἐνθουσιασμοῦ καὶ μεγίστης αυτοπεποιθήσεως, ἣν ἀμίμητα ἀπέδωκεν ὁ μουσικός, ἐξάγει τὸ ξίφος ἐκ τῆς δρῶς ἀναδεικνυόμενος οὕτως ὁ κράτιστος καὶ ἀριστος καὶ ἐναγκαλιέται τὴν μνηστευμένην ἀδελφὴν. Ἐγκαταλείπεται τὴν ἐχθρικὴν οἰκίαν ἐν θαυμασίᾳ ἐαρινῇ νυκτί, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς σελήνης, ἥτις διεδέχθη τὴν καταιγίδα τὴν ἀναγκάσανσαν τὸν διωκόμενον

Siegmund νὰ ζητήσῃ τὴν προστασίαν τῆς πρώτης τυχοῦσης στέγης.

Ὅπως αὐτὴ ἡ πρώτη πράξις μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τὸ ζεῦγος motiv τοῦ ἔρωτος, (γλυκύτατον εἶναι ἰδίως τὸ τῆς Sieglinde) μὲ τὸ σκοτεινὸν καὶ βαρὺ τοῦ Hunding, ὡς δύστροπος καὶ κακόφυχος αὐτός, μὲ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ξίφους, ἐφ' οὗ βασίζεται ὁ θριαμβευτικὸς ἔκτονος τοῦ Siegmund, ὅταν τὸ ἀποσπᾷ, τέλος μὲ τὴν πασίγνωστον καὶ μοναδικὴν ἐκείνην ἐρωτικὴν δυαδίαν, ὅταν ἡ ἐαρινὴ αὔρα ἀνοίγῃ τὴν θύραν καὶ καταυγάζεται ἡ αἴθουσα ἀπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, ὅταν ἀναγνωρίζονται οἱ ἀγαπώμενοι ἀδελφοὶ καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους τοῦ πυρέσσοντος crescendo, τελειώνῃ ἡ πράξις, εἶναι ἀναντιρρήτως ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας καὶ νευρωδεστέρας τοῦ Βάγνερ ἐμπνεύσεις, συνάμα δέ, ὅπως τὰ κατ' ἀρχὰς τὴν Sieglinde καὶ τὸν ὑποφώσκοντα ἔρωτά της ἀπεικονίζοντα, αἰθερίου λεπτότητος.

Ἡ δευτέρα πράξις τῆς Walküre μᾶς παρουσιάζει τὸ πρῶτον τὴν Brünnhilde, τὴν τῷ Wotan προσφιλεστάτην ἐν ὄλῳ τῆς τῷ πολεμικῷ μένει. Πλήρης θάρρους καὶ νεανικῆς ὀρμῆς, θαυμάσια χαρακτηριζομένης ὑπὸ τοῦ motiv τῆς Brünnhilde, ἀποχαιρᾷ τὸν Wotan, ὅταν παρουσιάζεται ἡ Fricka, ἡ σύζυγος του καὶ προστάτις τοῦ γάμου. Ζητεῖ τὴν τιμωρίαν τοῦ Siegmund καὶ τῆς Sieglinde, οἵτινες ἐτόλμησαν νὰ τὴν προσβάλλωσι, διαρρήξαντες τοὺς ἱεροὺς τοῦ ἔμεναίου δεσμούς. Μετὰ ματαίαν ἀντίστασιν ὑπόσχεται συντετριμμένος ψυχικῶς ὁ θεὸς νὰ τὴν ικανοποιήσῃ ἀποσύρων τὴν προστασίαν του ἀπ' αὐτοῦ καὶ διατάσσων τὴν Brünnhilde νὰ πράξῃ τὸ αὐτό. Ἐχάθη πλέον καὶ ἡ ἐλπίς του, ὅτι ὁ Siegmund, ὁ ἐλευθερὸς καὶ ἀθῶος ἥρωας θὰ ἐγίνετο κύριος τοῦ δακτυλίου, σώζων οὕτω τοὺς θεοὺς ἀπὸ τῆς ἀράς. Παρεῖδεν ὁ Wotan ὅτι αὐτὸς ἐπροστάτευε τὸν Siegmund, ὅτι αὐτὸς ἐδημιούργει τοὺς κινδύνους, ἐξ ὧν ἐξήρχετο ὁ Siegmund τροπαιοῦχος, καὶ ὅτι νῦν ὀφείλει νὰ τὸν τιμωρήσῃ. Τὴν ἐπανέρχουσαν Brünnhilde διατάσσει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν θέλησίν του, καὶ φεύγει ἀπογοητευμένος, ἀπελπὶς καὶ τὸ τέλος πλέον ἐπιζητῶν καὶ ἐν αὐτῷ τὴν ἡμέριαν.

Ἡ ἀκόλουθος σκηνή, ὅπου ἡ Brünnhilde ἀγγέλλει εἰς τὸν Siegmund ὅτι μόνον ὅσοι δὲν θὰ ζήσουν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν βλέπουν, ὅτι τὸν ἀνακαλεῖ ὁ Wotan εἰς τὴν Walhall, ὅπου ὅλοι οἱ ἥρωες μετὰ θάνατον μεταβαίνουν, ἐν τῇ ἡμέρῳ αὐτῆς ἀπλότῃ εἶναι ἐκ τῶν συγκινητικωτέρων.

Πνοὴ ὑπεργείου ἡσυχίας διαπνέει τὴν ἀγγελίαν τῆς Brünnhilde, ὅλον ἐν δὲ καθίσταται τραγικωτέρα, ἀρνούμενου τοῦ Siegmund νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς Sieglinde καὶ κορυφοῦται ὅταν ὑψῶν τὸ ξίφος νὰ τὴν φονεύσῃ, ὅπως μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Hunding. Πρὸ τοιούτου ἔρωτος μαλάσσεται ἡ ψυχρὰ Ἀμαζῶν καὶ τῷ ὑπόσχεται νὰ τὸν βοηθήσῃ παρὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Wotan. Ὅταν ὁμως ἀργότερον γίνεται ἡ μονομαχία μὲ τὸν καταδιώκοντα Hunding, παρουσιάζεται ἐν μέσῳ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν ὁ Wotan καὶ θρυμματίζεται ἐπὶ τοῦ δόρατός του τὸ ξίφος τοῦ Siegmund· τὸν ἀοπλον πλέον φονεύει ὁ Hunding. Τὴν ὄργην τοῦ Wotan φεύγει ἡ Brünnhilde, σώζει δὲ τὴν Sieglinde, συμμαζεύσασά καὶ τὰ θρύμματα τοῦ ξίφους.

Ἡ τρίτη πράξις ἀρχίζει μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ἀμαζῶνων, συναθροισζομένων ἐπὶ τοῦ βράχου τῶν Walküre, ὅπως ὁμοῦ ὑπάγωσιν εἰς τὸν Wotan καὶ τῷ ἀναγγείλωσι τὰ κατορθώματά των. Σκηνὴ νεύρωδης καὶ θούριος, ἐμφράζουσα ἐπιτυχέστατα τὸ ἀγριον πολεμικὸν μένος, μὲ βάσιν τὸ motiv τῶν Walküre καὶ μὲ κορυφωμὰ τὸ περίφημον ὑπὸ τὸ ὄνομα Walkürenritt, ὁ ἐναέριος καλπασμός τῶν Βαλκυρίων, πασίγνωστον ensemble. Συμπαράσχει τὸν ἀκροατὴν τὸ ἀπλοῦν μεγαλεῖον τῆς σκηνῆς, ὅλον ἐν ἰσχυρότερον ἐκτυλίσσεται τὸ θέμα εἰς τὰ βαθεὰ χάλκινα, ἀναμιγνύονται δὲ ὡς συνοδεία τὰ ταχεὰ passages τῶν ἐγχόρδων εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τόνους, οἱ δονισμοὶ τῶν ὑψηλῶν ξυλίνων πνευστῶν καὶ τὸ σύνολον διαπερῶσιν οἱ ὄξει γέλωτες, καγχασμοί, χαιρετισμοὶ τῶν Ἀμαζῶνων. Σχηματίζεται οὕτω μουσικὸν σύμπλεγμα ἀρρήτου ἐπιβάλλοντος.

Φθάνει τελευταία ἡ Brünnhilde, φέρουσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν Sieglinde καὶ κατὰ πόδας παρακολουθουμένη ὑπὸ τοῦ Wotan. Μόλις προφθάνει νὰ τὴν σώσῃ, δίδουσα αὐτῇ τὸν προσφιλῆ τῆς κέλητα Grane, καὶ τὰ θρύμματα τοῦ ξίφους, ὅπως τὰ εὖρῃ ὁ μέλλον νὰ γεννηθῆ υἱὸς αὐτῆς καὶ τοῦ Siegmund, Siegfried. Μόνον δὲ ἐπὶ τῷ ἀκούσματι αὐτῷ, ὅτι φέρει τὸν μέγιστον τῶν ἡρώων ἐν αὐτῇ, στέργει νὰ σωθῇ. Νῦν παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν καὶ τὸ θαυμάσιον motiv τοῦ Siegfried. Ἐν τῷ μεταξὺ καταφθάνει ὁ Wotan, πνέων μένεα, ἀποδιώκει τὰς ἄλλας Βαλκυρίας καὶ μένει ὅπως τιμωρήσῃ τὴν Brünnhilde, ἥτις ἐτόλμησε νὰ παρακούσῃ. Ὁ χάσῃ πᾶν ὅτι εἶχεν ἀπὸ ἡμι-

θέου καὶ Ἀμαζόνος, θὰ γίνῃ ἀπλή θνητή, λεία τοῦ πρώτου τυχόντος διαβάτου. Συντετριμμένη καὶ ἐν ὑψίστῃ ὁδύνῃ ἐρωτᾷ ἡ Brünnhilde ἂν τόσον αἰσχρὸν κακούργημα διέπραξεν, ὅπως ὑποστῇ τόσον ἐξευτελιστικὴν τιμωρίαν. Τὸ ἀπλούστατον αὐτὸ κατ' ἀρχάς, χωρὶς καμμίαν συνοδείαν ὀρχήστρας καὶ ἐν εἰδει recitativ παράπρονον τῆς Brünnhilde εἰς τρεῖς στροφάς, ὧν αἱ τελευταῖαι μὲν ὑποβαστάζονται παρὰ τῆς ὀρχήστρας, εἶναι ἀπὸ τὰς βαθύτατα ἐμπνευσμένας ἐν τῇ μεγίστῃ λιτότητι φράσεις, ἃς ποτε ἔγραψε δραματικὸς μουσικὸς. Τέλος ὑποχωρεῖ ἐν μέρει ὁ Wotan καὶ ὑπόσχεται νὰ περικλείσῃ τὸν βράχον, ὅπου θὰ ἀποκοιμίσῃ τὴν Brünnhilde, μὲ φλόγας, μόνος δὲ ὁ κράτιστος τῶν ἡρώων—καὶ τοιοῦτον περιμένει ἡ Brünnhilde μόνον τὸν υἱὸν τῆς Sieglinde—θὰ διέλθῃ αὐτὰς καὶ θὰ ἐξυπνήσῃ τὴν παρθένον. Ἡ ἀποχαιρετιστήριος ᾠδὴ τοῦ Wotan, μὲ εὐρύτητα καὶ εὐγένειαν μελωδικήν, μὲ ἀρμονικὸν πλοῦτον, ὡς καὶ τὸ τέλος τῆς Walküre, ἡ ἀποκοίμισις τῆς Brünnhilde ἐπὶ τοῦ ὑπὸ φλογῶν περιθρωσκόμενου βράχου—γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Fenerzauber εἶναι ἀπὸ τὰ ἀνεξαλείπτου ἐντυπώσεις ἐγκαταλείποντα, δραματικῶς, θεαματικῶς καὶ μουσικῶς. Τὰ θέματα τοῦ πυρός καὶ τοῦ ὕπνου πλαισιοῦν εἰς τὰ ἔγχορδα, μὲ passages θαυμάσια, καὶ εἰς τὰ ξύλινα πνευστά, τὸ ὄλον ἐν ἰσχυρότερον ἀναπεμπόμενον ἀπὸ tubes trombones καὶ σάλπιγγας Siegfried-motiv, ἐνῶ ἡ λοιπὴ ὀρχήστρα μὲ χρώματα πλουσιώτατα καὶ ἀρμονίας πλήρεις συμπληροῖ τὴν εἰκόνα.

III

Τὴν νεότητά τοῦ Siegfried διηγείται ἡ δευτέρα ἐσπέρα τῆς Τριλογίας, ἣτις καὶ τὸ ὄνομά του φέρει. Μετὰ τὸν τοκετὸν ἀπέθανεν ἡ Sieglinde καὶ τὸ νεογνὸν παρέλαβεν ὁ νᾶνος Mime, εἰς τῶν Nibelungen, καὶ τὸ ἀνατρέφει μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι διὰ τοῦ ἥρωος θὰ γίνῃ κάτοχος τοῦ δακτύλιου καὶ τοῦ θησαυροῦ. Ἀλλὰ τὸν δυσειδῆ νᾶνον ἀπεχθάνεται ὁ ἥρωος. Μόνος μεγαλώνει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δάσους, ὅταν δὲ μαυθῇ ὅτι εἰς αὐτὸν ἀνήκουν τὰ θρύμματα τοῦ ξίφους, ὅπερ ἔφερον ὁ πατὴρ του, τὰ σφρηλατεῖ καὶ συναρμολογεῖ—ὑπὸ τοὺς ἤχους τοῦ ὠραίου ἄσματος—τὸν Nothung, (εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ ξίφους), τῇ βοήθειᾳ τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιτελέσῃ τὰ λαμπρά του ἡρωϊκὰ κατορθώματα. Ἡ

δευτέρα πράξις περιέχει τὴν πάλιν του μὲ τὸν εἰς δράκοντα, ὅπως καλλίτερον φυλάττῃ τὸν θησαυρὸν, μεταμορφωθέντα γίγαντα Fafner (ἴδε Rheingold) καὶ τὴν νίκην τοῦ Siegfried. Ὅταν τυχαίως κατόπιν γεύεται τοῦ αἵματος τοῦ δράκοντος, κατανοεῖ τὴν φωνὴν πτηνοῦ τινος τοῦ δάσους. Ἀπὸ τοῦτο μαυθᾷ τὰ κατ' αὐτόν, ὅτι ὁ Mime τὸν ἐπιβουλεύεται καὶ τὸν φονεύει καὶ ὅτι ὑψηλὰ ἐπὶ ὄρους ἀπὸ φλόγας περιθρωσκόμενου κοιμωμένη καίται ἡ ὠραιότατη παρθένος, ἡ Brünnhilde. Ἀπὸ τὸ πτηνὸν ὀδηγεῖται καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης πράξεως, διὰ μέσου τῶν φλογῶν ἀνέρχεται καὶ ἐξυπνᾷ αὐτὴν δι' ἑνὸς φιλήματος.

Αὐτὸς ὁ δραματικὸς σκελετὸς τοῦ Siegfried. Περὶ αὐτὸν λεπτομέρειαι ἀρρήτου ποιήσεως. Ὅλη ἡ νεανικὴ περίοδος ἡ περιγραφόμενη εἰς τὴν πρώτην πράξιν, αἱ νεανικαὶ του ἐρωτήσεις μὲ τὰς πανούργους ἀπαντήσεις τοῦ σιδηρουργοῦ, ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐμφάνισις τοῦ διαβάτου (Wotan) εἶναι ἐμπνεύσεις μεγάλου μουσικοῦ ψυχολόγου. Ἡ ἀναπαράστασις τῆς μαγείας τοῦ δάσους, τῆς ἐν αὐτῷ φυτικῆς ζωῆς, τῆς θαλλούσης φύσεως, τοῦ ἠδέος κελადήματος τῶν πτηνῶν μᾶς ἐχάρισαν τὴν ὠραιότατην τῶν μουσικῶν περιγραφῶν τῆς φύσεως, πρὸς τὴν ὁποίαν μόνον ἡ symphonie pastorale τοῦ Beethoven δύναται νὰ παραβληθῇ. Ἡ δὲ τελευταία σκηνή, ἡ ἀφύπνισις τῆς Brünnhilde μὲ τὴν ἀκόλουθον ἐρωτικὴν δυωδίαν εἶναι τόσον πρωτότυπος, τόσον ἰσχυρὰ ἐν τῇ ἐμπνεύσει, τόσον λεπτὴ ἐν τῇ ἐκτέλεσει, τόσον ἐκφραστικὴ, ὥστε μόνη αὐτὴ θὰ ἤρκει, ἵνα μείνῃ τὸ ὄνομα τοῦ Βάγνερ ἀνεξίτηλοις γράμμασι γραμμένον εἰς τὴν βίβλον τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης. Ἀκριβῶς δ' εἰς αὐτὴν δύναται νὰ διακρίνῃ πόσον πλούσιος ἦτο εἰς ἐμπνευσιν ὁ Βάγνερ καὶ πῶς δι' ὠρισμένην στιγμήν εὕρισκεν ἀκριβῶς τὴν πρέπουσαν ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ παραβάλλῃ τὰς δύο ἐρωτικὰς σκηνὰς τῆς τριλογίας, τὴν τῆς πρώτης πράξεως τῆς Walküre καὶ ταύτην· ἐκείνη πλήρης θερμοῦ πάθους, αὐτὴ ἀνάλογος τῆς δραματικῆς ἀνάγκης μεγαλοπρεπῆς, ἐπιβάλλουσα, ὀλύμπιος· ἐκείνη ἔκφρασις αἰσθημάτων πασχόντων, καταδιωκόμενων ὑπὸ τῆς τύχης καὶ ἐπαναστατούντων θνητῶν, αὐτὴ ψυχῶν παρθένων, πρώτην ἤδη φορὰν αἰσθανομένων ἡμιθέων. Τὸ ἀγνὸν καὶ ἀσπίλον τῆς ψυχῆς τοῦ Siegfried διαπνέει καὶ ὄλον τὸ μουσικὸν μέρος του, ἀπὸ τῶν παιδιῶν τοῦ ἐφήβου μέχρι τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀνδρωθέντος ἥρωος πρὸ τῆς παρθένου, ἧς ἡ ὄψις τῷ προξενεῖ τὸν φόβον, ὃν

ματαιῶς ἐζήτησε νὰ ἐμφυσῆσθαι ὁ νᾶνος φέρων αὐτὸν πρὸς θηρία καὶ δράκοντας.

IV

Κατὰ τὴν τρίτην καὶ τελευταίαν ἐσπέραν τῆς τριλογίας—Die Götterdämmerung—βλέπομεν τὸν Siegfried ἀσπαζόμενον τὴν Brünnhilde, εἰς ἣν ὡς δείγμα ἔρωτος δίδει τὸν δακτύλιον, καὶ ἀναχωροῦντα δι' ἡρωϊκὰ ἄλλα... Ἐπὶ τοῦ Πήνου κείται τὸ πατρῶον ἀνάκτορον τῶν κραταίων Gibichungen, τοῦ βασιλέως Gunther καὶ τῆς ἀδελφῆς του Guttrune. Παρ' αὐτοῖς ζῆ καὶ ὁ ἑτεροθαλὴς αὐτῶν ἀδελφὸς Hagen, υἱὸς τῆς μητρὸς των καὶ τοῦ Alberich, τοῦ πρώτου κτήτορος τοῦ δακτύλιου, ὅστις ἐκληρονόμησε καὶ τὸν πόθον νὰ ἐπανακτήσῃ τὸν δακτύλιον. Πανούργως διηγείται τὰ κατορθώματα τοῦ Siegfried καὶ ἐμπνέει εἰς μὲν τὴν Guttrune ἔρωτα πρὸς τὸν Siegfried, εἰς δὲ τὸν Gunther ἔρωτα πρὸς τὴν Brünnhilde, τὴν ὠραιότατην ὄλων. Ὅπως δὲ ἀποκτήσῃ αὐτὴν ὁ Gunther, πειθόμενος ὑπὸ τοῦ Hagen, προσφέρει διὰ τῆς ἀδελφῆς του εἰς τὸν Siegfried, μετ' ὀλίγον καταφθάνοντα, μαγικὸν ποτὸν λήθης. Ἀσημονεῖ ὁ Siegfried τὴν Brünnhilde καὶ ὑπόσχεται νὰ διαβῇ τὰς φλόγας, καὶ λαμβάνων τὴν μορφήν τοῦ Gunther—τῇ βοήθειᾳ τῆς μαγικῆς περικεφαλαίας ἦν μετὰ τοῦ δακτύλιου ἔλαβεν ὅταν ἐφόνευσεν τὸν δράκοντα,—νὰ ἀπαγάγῃ τὴν Brünnhilde καὶ τὴν παραδώσῃ εἰς τὸν κάτω ἀναμένοντα Gunther γινόμενος ἀόρατος, ὡς ἀμοιβὴν δὲ ζητεῖ γυναῖκα τὴν Guttrune. Τῶντι δὲ δια ταῦτα λαμβάνουν χώραν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πάλιν μεταξὺ τῆς ἀπέλπιδος Brünnhilde καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Gunther νικῶντος αὐτὴν Siegfried, ἀφαιρεῖ οὗτος τὸν χρυσοῦν δακτύλιον. Ὅταν κατόπιν ἐξάλλος ἐπὶ τῇ ἀπιστίᾳ ἀναγνωρίζῃ τὸν Siegfried σύζυγον τῆς Guttrune, ἀναγνωρίζει καὶ τὸν δακτύλιον καὶ ἐνώπιον πάντων διηγείται ὅτι ὁ Siegfried καὶ μόνος αὐτὸς εἶναι ὁ σύζυγός της, ἀφοῦ αὐτὸς τῇ ἀφῆρεσε τὸν δακτύλιον. Ὁ Siegfried ἀρνεῖται καὶ ἀμφότεροι τότε ἐπὶ τῆς αἰγμῆς τοῦ ἀόρατος τοῦ Hagen ὀρκίζονται.

Ἡ δραματικωτάτη αὐτὴ σκηνὴ τῆς δευτέρας πράξεως τελειώνει μὲ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς Brünnhilde, ὅτι ψευδορκεῖ ὁ Siegfried. Ἀφοῦ ὅμως ἀποδείξει δὲν ὑπάρχουν, τελούνται οἱ γάμοι. Πλὴν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν προδιδομένην Brünnhilde ὁ Hagen τὸ μυστικὸν τοῦ Siegfried,

fried, ὅστις μόνον ἐπὶ τῆς βράχειος ὅπου δὲν ἔφθανεν ἡ χεὶρ του, ὅπως ἀλειφθῇ μὲ τὸ αἷμα τοῦ δράκοντος τοῦ καταστήσαντος αὐτὸν ἄτρωτον, μόνον ἐκεῖ δύναται νὰ πληρωθῇ. Ἀποφασίζεται δὲ ὁ φόνος του.

Ἡ δευτέρα αὐτῆς πράξις ἐκτὸς τῆς ἐπιβαλλούσης καὶ μουσικῶς ἐπίσης ἐπιτυχοῦς σκηνῆς τοῦ ὄρκου, περιέχει καὶ τὸν μόνον χορὸν τῆς τριλογίας. Εἶναι δὲ οὗτος τῶν ὑπηκόων τοῦ Gunther, συναθροισμένων ὑπὸ τοῦ Hagen ὅπως ὑποδεχθῶσι τὸν μετὰ τῆς μνηστῆς του ἐπιστρέφοντα βασιλεῖα των. Ἀνὰ ὀμάδας καταφθάνουν καὶ σχολιάζουν τοὺς λόγους τοῦ Hagen, χαρακτηριστικώτατα δὲ ἀποδίδει ἡ μουσικὴ τὸ βάρβαρον καὶ τραγυ τῶν ἐπιφωνήσεων ἀπολήγουσα εἰς μεγαλοπρεπὴ εὐχητήριον χορὸν ὑποδοχῆς.

Ἡ τρίτη καὶ τελευταία πράξις τῆς Götterdämmerung ἀρχίζει μὲ πλήρη χάριτος σκηνήν, ἐπὶ τοῦ Πήνου ὅπου ἔδουσι κολυμβῶσαι αἱ κόραι τοῦ Πήνου, ὅτε καταφθάνει ὁ Siegfried, κунηγῶν ἄρκτον. Τοῦ ζητοῦν τὸν δακτύλιον καὶ μετὰ τινὰς ἀμφιταλαντεύσεις θέλει νὰ ταῖς τὸν δῶσῃ, ἀλλ' ὅταν τῷ διηγοῦνται τὴν κατάραν, ὁ ἄφοβος δὲν ἐννοεῖ νὰ ἀποφύγῃ κίνδυνον καὶ τὸν κρατεῖ. Ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν νυμφῶν βασιζέται ὅλη αὐτὴ ἡ σκηνὴ καὶ εἶναι ἀναμφιβόλως ἀπὸ τὰς ἐπιτυχεστάτας μουσικῶς. Καταφθάνει τότε ὄλος ὁ κунηγετικὸς ὄμιλος μετὰ τοῦ Hagen καὶ τοῦ Gunther καὶ ἀναπαύονται ὄλοι ἐπὶ τῆς χλόης. Παρακαλοῦν δὲ τὸν Siegfried νὰ διηγηθῇ τι ἐκ τῶν νεανικῶν του κατορθωμάτων. Εὐχαρίστως ἀνταποκρίνεται ὁ Siegfried καὶ ἀρχεται διηγούμενος τὰ ἔτη τῆς νεότητός του. Ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ κρίσιμον σημεῖον, ἀναμιγνύει πάλιν ὁ Hagen εἰς τὸ ποτόν του μαγικὸν βότανον ἀποδίδον αὐτῷ τὴν μνήμην καὶ τότε διηγείται εἰς τοὺς ἐκθάμβους ἀκροατὰς πῶς διέβη τὰς φλόγας καὶ ἀφύπνισε τὴν Brünnhilde. Ἐκείνην τὴν στιγμήν κόρακις ἀφίπτανται, τὸ ἱερὸν πτηνὸν τοῦ Wotan, ὅπως ἀγγεῖλωσιν εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον τοῦ Siegfried καὶ ἐκ τῶν ἔπισθεν τὸν φονεύει ὁ Hagen. Ἡ τραγικὴ αὐτὴ σκηνὴ διακοπτομένη μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Siegfried, ἀπὸ ἑνα unisono recitativ τοῦ χοροῦ ἐπαναλαμβάνομενον ὑπὸ τοῦ Gunther «τὶ ἔπραξες Hagen» μεγίστης ἐντάσεως—εἶναι ἴσως δραματικῶς καὶ μουσικῶς τὸ ὑψιστον σημεῖον τοῦ ἔργου. Ὅλη ἡ πρὸ τοῦ τραυματισμοῦ καὶ μετ' αὐτὸν διήγησις τοῦ Siegfried, ἀποδίδουσα ἐν ὀλίγοις ὅλα του τὰ κύρια στοιχεῖα καὶ ἀπολήγουσα εἰς θαυμάσιον—ἐπὶ τῶν motív τοῦ

τέλους τοῦ Siegfried καὶ τῆς ἐρωτικῆς ἐκείνης δυσφιδίας βασιζόμενον — ἀποχαιρετισμὸν τῆς Brünnhilde, ὑπιδέτης ὄσον καὶ ἐκφραστικῆ στέφεται κατόπιν ἀπὸ τὸν ωραιότερον ἐπίλογον. Τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο συμφωνικὸν ποίημα τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «πένθιμον ἐμβατήριον ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Siegfried». Εἶναι εἶδος μουσικῆς νεκρολογίας, ὑπομνησκούσα διὰ τῶν κυριωτέρων leitmotiv, τὰ ἥρωικὰ κατορθώματα τοῦ Siegfried. Εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μεγάλα ἔργα τέχνης, τὰ ἀφίνοντα ἀνεξάντλητον τὴν ἐντύπωσιν εἰς πάντας, καὶ τοὺς πλέον ἀμούσους, τοὺς ἀπαξ μόνον ἀκούσαντας αὐτά. Τραγικὸν καὶ συγκεκομμένον, ἐν εἶδει passage, ἐπανέρχεται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὸ motiv τοῦ θανάτου ὑπὸ διαφόρους μορφὰς συνδεόμενον περὶ τὸ τέλος μὲ τὸ motiv τοῦ Siegfried εἰς ἥρωικὸν καὶ νικητήριον παιᾶνα ὑμνοῦντα τὸν ἡμίθεον. Ἐν τούτοις αἰρεται ἡ αὐλαία καὶ ἐκτυλίσεται ἡ τελευταία πλέον τραγικωτάτη εἰκὼν τοῦ ἔργου. Ἐπὶ τῶν ὤμων φέρουν τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ Siegfried εἰς τὸ ἀνάκτορον τῶν Gibichungen ὅπως ταφῆ. Ἐν λυγμοῖς καὶ ὄδυρμοῖς τὸ ὑποδέχεται ἡ Guttrune προειδοποιηθεῖσα βαναύσως ὑπὸ τοῦ Hagen. Ἰλλὴν ἀκόμη ἐξασκεῖ τὴν ἐπιροήν της ἡ ἀρὰ τοῦ Alberich. Τὸν δακτύλιον, τὸν κοσμοῦντα τὸν δακτύλον τοῦ νεκροῦ, ἀπαιτεῖ ὡς λάφυρον μὲν ὁ Hagen, ὡς κληρονομίαν δὲ ὁ Gunther ἐπέρχεται τότε ῥῆξις καὶ φονεύεται ὑπὸ τοῦ πρώτου ὁ ἀδελφὸς τῆς Guttrune, ἀλλὰ τὸν Hagen σπεύδοντα νὰ ἀποσπάσῃ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, ἀναχαιτίζει ὑπερφυσικόν, ἀνεξήγητον φαινόμενον. Ὑψοῦται ἀπειλητικῶς ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ. Ἐντρομος διστάζει τότε ὁ Hagen, ἐνῶ βραδέως ἔρχεται ἡ Brünnhilde, τὰ πάντα νῦν γινώσκουσα. Ἐν τῷ μεταξὺ τῆ διηγήθησαν αἱ κόραι τοῦ Ῥήνου πάντα τὰ συμβάντα, καὶ ἡρέμως προτοῦ ἐγκαταλείψῃ τὸν κόσμον ἐκτελεῖ τὰ τελευταῖα τῆς καθήκοντα πρὸς τὸν φίλτατον νεκρὸν, διηγουμένη συγχρόνως εἰς τοὺς παρευῶντας ὄλην τὴν πλοκὴν τὴν προξενήσασαν τόσα ἀπαισία γεγονότα. Καὶ ἀφοῦ λάβῃ αὐτὴ τὸν δακτύλιον καὶ ἀνάψῃ τὴν πυρὰν ἐφ' ἧς τὸ σῶμα τοῦ Siegfried, ἐπιβαίνει τοῦ ἀγαπητοῦ τῆς κέλκτος καὶ εἰσπηδῶσα καὶ αὐτὴ ἐπὶ τῆς πυρᾶς καίεται μετὰ τοῦ προσφιλοῦς ἥρωος. Τότε εἰσορμῶσι τὰ κύματα τοῦ Ῥήνου καὶ καταρρίπτουσι τὸ ἀνάκτορον τῶν Gibichungen, σαρῶνοντα καὶ τὸν δακτύλιον, ὃν χαιρούσαι παραλαμβάνουν αἱ νύμφαι. Ὁ δὲ Hagen, ὁ παρακολουθήσας ὄλην αὐτὴν τὴν ἐκτύλιξιν ὡς ὑπὸ μαγνήτου

ἐλκόμενος ῥίπτεται εἰς τὸν Ῥήνον καὶ παρασυρόμενος ὑπὸ τῶν νυμφῶν πνίγεται καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ὑστάτῃ πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ δακτυλίου προσπαθεῖα. Καὶ τότε μακρὰν, ὑπὲρ τὸν Ῥήνον ἀναφαίνεται ἐν μέσῳ τῶν φλογῶν ἡ Walhall μὲ τοὺς ἐνοίκους της. Ἐδυσεν ὁ παλαιὸς κόσμος, οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ ἐξέλιπον καὶ νέα γενεὰ ἀναμάρτητος θὰ κατοικήσῃ τὴν γῆν. Αὐτὴ εἶναι ἐν ὀλίγοις ἡ ὑπόθεσις «τοῦ λυκόφωτος τῶν θεῶν». Τὸ τέλος τοῦ ἔργου, ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος μολόγος τῆς Brünnhilde ἐξηγούσης τὰ πάντα, ἐπαναφέρει ὅλα τὰ κύρια leitmotiv ὑποχωροῦντα τέλος πρὸ τοῦ θέματος τοῦ πιστοῦ τῆς ἡρώιδος ἔρωτος, τοῦ θυσιαζομένου καὶ σώζοντος, τοῦ μόνου νόμου τῆς ἀθῶας νέας γενεᾶς.

Εἰς βιβλιοθήκην σεβαστὴν ἀνέρχονται οἱ τόμοι οἱ γραφέντες περὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Βάγνερ. Ἰδίως αὐτὴ ἡ τριλογία τοῦ «δακτυλίου τῶν Nibelungen» ἐπλούτισε τὸν κόσμον μὲ συγγράμματα τὸ πλεῖστον ἀμφιβόλου ἀξίας. Ἡμεῖς δὲν ἐπιχειροῦμεν τοιοῦτόν τι. Νομίζομεν τούναντίον ὅτι μᾶλλον βλέπτει ἡ ὠφελεῖ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀντίληψιν ἔργου τέχνης ἢ λεπτομερῆς ἀνατομία του, συνήθως προβαίνουσα εἰς τολμηρὰς ὑποθέσεις καὶ σχολαστικὰς λεπτολογίας, οὐδόλως ἐξυπηρετούσας τὸν σκοπὸν τοῦ τεχνίτου. Ἡ καλλιτέρα ἐξήγησις καὶ κριτικὴ εἶναι νὰ τὸ ἴδῃ καὶ νὰ τὸ ἀκούσῃ τις, ἀλλὰ μὲ ἀνοιχτὰ τὰ αὐτιά καὶ τὰ μάτια. Ὅπου δὲ τοῦτο ἀδύνατον, νὰ μελετήσῃ τὸ κείμενον καὶ τὴν partition τοῦλάχιστον.

Ἄν ἐκινήσαμεν τινὸς τῶν ἀναγνωστῶν τὴν περιέργειαν πρὸς τοῦτο, θὰ εἴμεθα λίαν εὐχαριστημένοι. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι πᾶς ὁ ἀνευ προκαταλήψεως προβαίνων εἰς τὸ ἔργον θὰ συμφωνήσῃ εὐκόλως μεθ' ἡμῶν.

Μουσικοὶ ὑπῆρξαν ἴσως τρεῖς, βεβαίως ὅμως δύο ὁ Bach καὶ ὁ Beethoven ὑπέρτεροι τοῦ Βάγνερ. Δραματικὸς μουσικὸς ὅμως οὐδεὶς. Τοὺς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης προγόνους του, — ἀπὸ τινῶν δὲ ὡς π. χ. ἀπὸ τοῦ Glück, μεθ' οὗ καὶ εἰς τὰς γενικὰς περὶ μουσικοῦ δράματος ιδέας καὶ εἰς πολλὰς ἀκόμη λεπτομερείας συμφωνεῖ, ἀναντιρρήτως πολλὰ ὠφελήθη, — ὑπερηκόντισε πάντας. Τὸ πιστὸν καὶ ὀρθὸν τοῦ μουσικοῦ χαρακτηρισμοῦ, τὸ ἰσχυρὸν καὶ παρασῦρον τῆς δραματικῆς ἐκφράσεως συνηνωμένα μὲ τὴν εὐγενῆ εὐρύτητα τῆς μελωδίας, μὲ τὰ ποικίλα καὶ πλουσιώτατα ἁρμονικὰ χρώματα, μὲ τὴν κεκορημένην, χωρὶς νὰ εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον βεβαρη-

μένη, καὶ ἀπὸ νέα καὶ μέχρις ἐκείνης ἐποχῆς ἀνύπαρκα καὶ ἀκατανόητα effets γέμουσαν ὀρχήστραν δὲν ἀπαντῶσι παρά τινι ἄλλῳ. Οὔτε ἄλλως τε καὶ ἡ καταπληκτικὴ εὐκολία, μεθ' ἧς ἀποδίδει ὄλως ἀντιθέτους χαρακτῆρας, ὄλως ἀνομοίους σκηνάς, ὄλως διαφερούσας Stimmungen μὲ τόσῃν ἐπιτυχίαν, ὥστε νὰ δυσκολευταί τις τί νὰ προτιμήσῃ ἀπὸ ἔργα, ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τόσον ἀλλήλων ἀπέχοντα, ὡς οἱ Meistersinger, ὁ Tristan und Isolde καὶ ὁ «Δακτύλιος», εὐρίσκειται ἴσως παρ' ἄλλῳ μουσικῷ.

Διὰ τοὺς ἀναγνώστας μας, εἰς οὓς τὰ ὀνόματα τῶν αἰοιδῶν κατὰ τὸ πλεῖστον θὰ εἶναι ἄγνωστα, λεπτομερῆς ἀφήγησις τῶν παραστάσεων τοῦ Bayreuth καὶ ἡ σχετικὴ μεγάλῃ ἢ μικρὰ ἐπιτυχία τούτου ἢ ἐκείνου, δὲν νομίζομεν νὰ ἔχουν μεγάλον ἐνδιαφέρον. Ἄλλως τε αἱ μονάδες δὲν ἔχουν ἐκεῖ καμμίαν σημασίαν, χάνον-

ται ἐντελῶς πρωταγωνισταὶ καὶ πρωταγωνίστριαι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ὄλου ἔργου. Καὶ ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἔργου, ὅπως τὴν ἠθέλησεν ὁ Βάγνερ μὲ ὄλως τὰς μουσικὰς καὶ σκηνικὰς λεπτότητας, εἶναι τὸ μέγα ἔργον τῆς Κ^αs Cosima Wagner καὶ τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκείνῃ ἀτμοσφαιρᾷ ἀνατραφέντων μεγάλων μουσικῶν, τῶν διευθυντῶν τῆς ὀρχήστρας Richter καὶ Mott. Ἐν μέσῳ τελείως ἀναλογουῦντος περιβάλλοντος, ἐν τῷ ἀμφιθεατρικῷ ἐκείνῳ τῆς τέχνης βωμῷ, μὲ πρώτης τάξεως ὀρχήστραν, χορούς, αἰοιδούς, μὲ καλλιτεχνικὰ σκηνικά, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἔργα τέχνης, τέλος μὲ χρωματισμοὺς φωτισμοῦ πρωτοφανεῖς, παρουσιάζεται εἰς τοὺς λάτρας της ἡ τέχνη. Τί σημαίνει ἂν τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο τῶν προσώπων ἐξέχουν, ὡς ἡ ἀποδώσασα τὴν Sieglinde K^α Wittich, ἢ ἂν ἄλλα φαίνονται ὑποδεέστερα! Τὸ ἐπιβλητικὸν μεγαλεῖον τοῦ ὄλου, ἢ μοναδικὴ ἐντύπωσις, ὅτι μόνον ὑπ' αὐτοὺς τοὺς δρους δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀγνή τέχνη, χαράσσεται ἀνεξαλείπτως εἰς τὴν μνήμην τοῦ θεατοῦ.

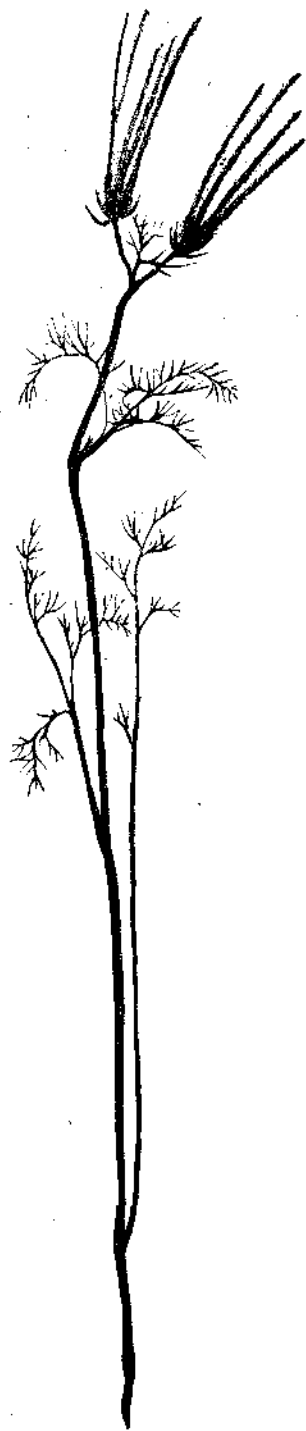
N. Δ. ΠΑΠΠΟΣ

Bayreuth — Ἀθήναι, Αὐγουστος 1901.

ΑΠΟ ΤΑ ΨΙΧΑΛΑ

Η ΑΠΛΗ ΓΛΩΣΣΑ

Βοσκοπούλα, ποῦ γιὰ χρόνια
Ἐτραγούδαες μοναχὰ
Σὲ κορφαῖς γιομάταις χιόνια,
Σὲ κάμμιαν ἀκρογιαλιά,

Ἄν ἐτύχησες καὶ τόρα
Χύνης γύρω τῆ φωνῆ
Ἄπὸ μία στήν ἄλλη χώρα,
Μεῖνε, ὡς ἦσουν, ταπεινή.

Ὅμως πάρε, γιὰ τοὺς τόπους
Ὅποῦ σ' ἔχουνε δεχτῆ,
Στὰ κινήματα, στοὺς τρόπους
Κάποια χάρη εὐγενική.

Δείξου πάντα μὲ τὴν ἴδια,
Ποῦ ἔχες πρώτα, φορεσιά,
Δίχως ἄπρεπα στολίδια,
Δίχως χρώματα πλασιά.

Ἄνθια νέα σὲ περιβόλια
Μακροσμένα μὴ ζητᾶς
Πετροστόλιστα βραχιόλια
Μὴν, ὦ κόρη, ἐπιθυμᾶς.

Κάττα! — κρύος Μεφιστοφέλης
Πλούτη ἀρχαῖα ποῦ βάνει ὀμπρός:
Κ' εἶναι, λέει, δικός σου, ἂν θέλῃς,
Ἐνας τέτοιος θησαυρός. —

Σὲ μικρὸ καθρέφτη-ἀγνάντια
Εἶχε στήσει μία φορὰ,
Στολισμένη ἀπὸ διαμάντια,
Φτωχογέννητη ὁμορφιά.

Ποῦ τὴν ὄψη της ἐκύττα
Καὶ συγχόλεγε, ὡς τρελλή,
—Εἶσαι, πές μου, ἢ Μαργαρίτα,
Ἡ μία πλούσια λυγερή; —

Τ' ἀγνά δῶρα ἐσὺ τῆς φύσης
Πάντα φύλαε καθαρά,
Καί, χωρὶς νὰ τὸ ζητήσης,
Πλούσια θάσαι ἀληθινά.

Σὰν τὰ κάλλη σου μία μέρα
Λάμπουν ὄλα, θὰ φανῆ
Ποιὰ σὲ γέννησε Μητέρα
Ξακουσμένη, σεβαστή.

Πρὶν ἐγὼ τὸ στόμα κλείσω
Στοῦ θανάτου τῆ σιωπῆ,
Θέλω ἐσὲ νὰ χαιρετήσω,
Πρώτη ἀγάπη μου ἀκριβή.

Μὲ τὰ λούλουδα, ποῦ βγάνει
Γύρω ἢ μόνη σου λαλιά,
Πλέκω, ιδέες, ἕνα στεφάνι
Γιὰ τὴν ὕστερη φορὰ.

* Επισκοπία Π. Ν. Ροζιού.

ΤΑ ΔΕΛΦΙΑ

Θ Α Ι Σ

Μυθιοίδημα ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ.

Ομιλῶν οὕτω καθ' ἑαυτὸν ἐστρέφετο γύρω τῆς καλύβης προσπαθῶν νὰ ἀνακαλύψῃ κανένα. Μόλις εἶχε κάμει ὀλίγα βήματα, διέκρινεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ Νεῖλου μὲ σταυρωμένους τοὺς πόδας. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο γυμνός, ἡ κόμη του καὶ ἡ γενειὰς ἐφαίνοντο ἐντελῶς λευκαί, τὸ δὲ σῶμά του ἐρυθρότερον κεράμου. Ὁ Παφνούτιος δὲν ἀμφέβαλλε καθόλου ὅτι ἦτο ἐρημίτης καὶ τὸν ἐχαιρέτισε διὰ τῶν λέξεων τὰς ὁποίας οἱ μοναχοὶ συνηθίζουν ν' ἀνταλλάσσουσαν ὅταν συναντῶνται.

— Ἡ εἰρήνη ἔστω μετὰ σοῦ, ἀδελφέ μου! εἶθε νὰ γευθῆς μίαν ἡμέραν τὴν γλυκειὰν δρόσον τοῦ παραδείσου.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ ἐφαίνετο μὴ ἀκούων.

Ὁ Παφνούτιος ἐνόμισεν ὅτι μία ἀπὸ τὰς ἐκστάσεις ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας ὑποπίπτουν συχνὰ οἱ ἅγιοι, ἦτο αἰτία τῆς σιγῆς του. Ἐγρονύπησεν λοιπὸν μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖρας πλησίον τοῦ ἀγνώστου καὶ ἔμεινεν ἐν προσηλώσει μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βλέπων ὅτι ὁ σύντροφός του δὲν εἶχε κινηθῆ τοῦ εἶπε :

— Πάτερ μου, ἐὰν ἐξῆλθες τῆς ἐκστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν εὗρισκῃς βυθισμένος, εὐλόγησόν με ἐν Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ.

Ὁ ἄλλος χωρὶς νὰ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν ἀπήντησε :

— Δὲν ξεύρω τί λέγεις, ξένη, καὶ δὲν γνωρίζω καθόλου τὸν κύριον αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

— Πῶς, ἀπήντησεν ὁ Παφνούτιος, οἱ προφήται τὸν ἀνήγγειλαν, λεγῶνες μαρτύρων ὠμολόγησαν τὸ ὄνομά του, αὐτὸς ὁ Καῖσαρ τὸν ἐλάτρευσε καὶ πρὸ ὀλίγου ἀκόμη διὰ τῆς σφίγγος τῆς Σιλαϊέας ἐκήρυξα τὴν δόξαν του. Εἶνε δυνατόν νὰ μὴ τὸν γνωρίζῃς ;

— Εἶνε δυνατόν, φίλε μου, καὶ θὰ ἦτο μάλιστα βέβαιον, ἂν ὑπῆρχε βεβαιότης εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ Παφνούτιος ἐξεπλάγη καὶ κατεθλίβη διὰ τὴν ἀπίστευτον ἀγνοίαν τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἐὰν δὲν γνωρίζῃς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τοῦ εἶπεν, αἱ πράξεις σου εἰς τίποτε δὲν θὰ σοῦ χρησιμεύσουν καὶ δὲν θὰ κερδίσῃς τὴν αἰώνιον ζωὴν.

Ὁ γέρον ἀπήντησεν :

— Ματαιία εἶνε καὶ ἡ δράσις καὶ ἡ ἀδράνεια, ἀδιάφορον καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ θνήσκειν.

— Πῶς λοιπὸν, ἠρώτησεν ὁ Παφνούτιος, δὲν ἐπιθυμῆς νὰ ζῆσῃς αἰωνίως ; Εἰπέ μου δὲν κατοικεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ εἰς μίαν καλύβην ὅπως οἱ ἄσκηται ;

— Φαίνεται.

— Δὲν διάγεις τὸν βίον γυμνός καὶ ἐν στέρησει ;

— Ἴσως.

— Δὲν τρέφῃσαι μὲ ρίζας καὶ δὲν ζῆς ἐν ἀγνότητι ;

— Πιθανόν.

— Δὲν ἐγκατέλειψες ὅλας τὰς ματαιότητας τοῦ κόσμου τούτου ;

— Ἐγκατέλειψα τῶ ὄντι τὴν ματαιότητα, ἡ ὁποία προξενεῖ τὰς φροντίδας τῶν ἀνθρώπων.

— Εἶσαι λοιπὸν ὅπως ἐγὼ πτωχός, ἀγνός καὶ ἐρημικός, καὶ μολαταῦτα δὲν σε ὠθεῖ εἰς τοῦτο, ὅπως ἐμέ, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ οὐρανία μακαριότης ! Αὐτὸ δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἐννοήσω. Διὰ τί εἶσαι ἐνάρετος ἂν δὲν πιστεύῃς εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ; Διὰ τί στερεῖσαι τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, ἀφ' οὗ δὲν ἐλπίζεις νὰ κερδίσῃς τῆς αἰωνιότητος τὰ ἀγαθὰ ;

— Δὲν στεροῦμαι κανενὸς ἀγαθοῦ, ξένη, καὶ κολακεύομαι διότι εὖρον τρόπον ζωῆς ἀρκετὰ ἱκανοποιητικόν, μολονότι ἂν ἐξετάσῃ κανεὶς ἀκριβῶς, δὲν ὑπάρχει οὔτε κακὴ οὔτε καλὴ ζωὴ. Τίποτε καθ' ἑαυτὸ δὲν εἶνε ἐντιμὸν ἢ ἀτιμὸν,

δίκαιον ἢ ἀδίκον, εὐχάριστον ἢ δυσάρεστον, καλὸν ἢ κακόν, μόνη δὲ ἡ γνώμη μας ἀποδίδει εἰς τὰ πράγματα προτερήματα, ὅπως τὸ ἄλας δίδει γεῦσιν εἰς τὰ φαγητά.

— Ὅστε κατ' ἐσὲ καμμία δὲν ὑπάρχει βεβαιότητος. Ἀρνεῖσαι τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὅποιαν καὶ οἱ εἰδωλόατραι αὐτοὶ ἀνεζήτησαν, ἐξαπλοῦσαι ἐπὶ τῆς ἀγνοίας σου, ὅπως ἕνας κύων κουρασμένος, ὅστις κοιμᾶται ἐν τῷ βορβόρῳ;

— Εἶνε ἐπίσης ἀνωφελές, ξένε, νὰ ὑβρίζῃ κανεὶς τοὺς κύνας καὶ τοὺς φιλοσόφους. Ἀγνοοῦμεν καὶ τοὺς κύνας καὶ τοὺς ἑαυτοὺς μας. Τίποτε δὲν γνωρίζομεν.

— Ἀνήκεις λοιπόν, ὦ γέρον, εἰς τὴν γελοῖαν αἵρεσιν τῶν σκεπτικῶν; Εἶσαι λοιπόν ἐκ τῶν ἀθλιῶν ἐκείνων τρελλῶν, οἱ ὅποιοι ἐπίσης ἀρνοῦνται τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὸν κάματον καὶ δὲν διακρίνουν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἀπὸ τῆς νυκτός τὰ σκότη.

— Εἶμαι τῶντι σκεπτικός, φίλε μου, καὶ ἀνήκω εἰς αἵρεσιν, ἡ ὅποια μοῦ φαίνεται ἀξίεπαινος, ἐνῶ σὺ τὴν κρίνεις γελοῖαν, καὶ τοῦτο διότι τὰ αὐτὰ πράγματα διαφόρους παρουσιάζουσιν ὄψεις. Αἱ πυραμίδες τῆς Μέμφιδος φαίνονται τὴν πρῶταν ὡς κῶνοι ροδοχρόου φωτός καὶ πάλιν τὴν ἐσπέραν ὑπὸ τὸν περιφλεγῆ οὐρανὸν ὡς τρίγωνα μελανὰ. Ἀλλὰ τίς ποτε θὰ διαβλέψῃ εἰς τὴν ἐσωτάτην οὐσίαν των; Μὲ κατηγορεῖς ὅτι ἀρνοῦμαι τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα, ἐνῶ αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴν μόνην πραγματικότητα, τὴν ὅποιαν ἀναγνωρίζω. Μὲ ἐννοεῖς πολὺ κακὰ, φίλε μου, ἄλλως τε εἶναι ἀδιάφορον νὰ ἐννοοῦμαι καλῶς ἢ κακῶς.

— Ἐπαναλαμβάνω, διατί ζῆς μὲ δαύκεια καὶ μὲ κρόμμου ἐν τῇ ἐρήμῳ; διατί ὑποφέρεις μεγάλας ταλαιπωρίας; Καὶ ἐγὼ ὑποφέρω ὁμοίας καὶ προσθεῖω τὴν ἀποχὴν ἐν τῇ μονῶσει, ἀλλὰ τὸ κάμνω διὰ νὰ γίνω ἀρεστός εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ γίνω ἄξιος τῆς αἰωνίας μακαριότητος. Ὁ σκοπός μου εἶνε λογικός, διότι εἶνε φρόνιμον νὰ ὑποφέρῃ κανεὶς χάριν μεγάλου ἀγαθοῦ. Ἀπ' ἐναντίας ὅμως εἶνε παράλογον νὰ ἐκτίθεται κανεὶς οικειοθελῶς εἰς ἀνωφελεῖς κοπώσεις καὶ εἰς ματαίας ὀδύνας. Ἐὰν δὲν ἐπίστευον — συγχώρησόν με διὰ τὴν βλασφημίαν, ὦ ἀπλετον φῶς! — ἐὰν δὲν ἐπίστευον εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄσων ὁ Θεὸς μᾶς ἐδίδαξε διὰ τῆς φωνῆς τῶν προφητῶν, διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ υἱοῦ του, διὰ τῶν πράξεων τῶν ἀποστόλων, διὰ τῆς ὁμολογίας τῶν μαρτύρων, ἐὰν δὲν ἤξευρον ὅτι αἱ ταλαιπωρίαι τοῦ σώματος εἶναι ἀναγκαῖαι εἰς τῆς ψυχῆς τὴν ὑγίαν, ἐὰν ἤμην βυθισμένος ὅπως σὺ

ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τῶν ἀγράντων μυστηρίων, τότε θὰ ἐπέστρεφον ἀμέσως ἐν τῷ κόσμῳ καὶ θὰ προσεπάθουν νὰ ἀποκτήσω πλοῦτη, ὅπως ζῆσθαι ἐν μαλθακότητι μεταξύ τῶν εὐτυχῶν τοῦ κόσμου τούτου καὶ θὰ προσεφώνουν τὰς ἡδονάς: «Ἐλθετε, κόραι μου, ἔλθετε ὄλαι, νὰ μὲ περιχύσετε τοὺς οἶνους σας, τὰ φίλτρα σας καὶ τὰ ἀρώματά σας». Ἀλλὰ σὺ, παράλογε γέρον, στερεῖσαι ὄλων αὐτῶν τῶν προνομίων καὶ χάνεις μὴ περιμένων κανὲν κέρδος καὶ δίδεις χωρὶς ἐλπίδας ἀποδόσεως καὶ μιμῆσαι γελοῖως τὰ θαυμαστά ἔργα τῶν ἀσκητῶν μας, ὅπως πῆθηκος ἀναιδῆς εἰς τοὺς τοίχους νομίζει ὅτι ἀντιγράφει τὴν εἰκόνα θαυμαστοῦ ζωγράφου! Ποῖος λοιπὸν εἶνε ὁ σκοπός σου, ὦ ἡλιθιώτατε πάντων ἀνθρώπων;

Ὁ Παφνούτιος ἔλεγε ταῦτα μετὰ μεγάλης ὀργῆς. Ἀλλ' ὁ γέρον παρέμενε ἥρεμος.

— Φίλε μου, ἀπήντησε μετὰ γλυκύτητος, τί σὲ ἐνδιαφέρουν οἱ σκοποὶ ἐνός κυνὸς κινουμένου ἐν τῷ βορβόρῳ καὶ ἐνός πῆθηκου κακοποιοῦ;

Ὁ Παφνούτιος εἶχε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἅμα ὁ θυμὸς του κατηνύαθη, ἐδικαιολογήθη μὲ εὐγενῆ συντριβήν.

— Συγγνώμην, εἶπεν, ὦ γέρον, ὦ ἀδελφέ μου, ἐὰν ὁ ζῆλος τῆς ἀληθείας μὲ παρέφερον. Ὁ Θεὸς ἄς εἶνε μάρτυς μου, ὅτι τὸ σφάλμα σου μισῶ καὶ ὄχι σέ, καὶ θλιβομαι νὰ σὲ βλέπω εἰς τὸ σκότος διότι σὲ ἀγαπῶ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ καὶ ἡ σωτηρία σου ἀπασχολεῖ τὴν καρδίαν μου. Ὁμίλησε λοιπὸν, εἶπέ μου τὰς σκέψεις σου, διότι ἀνυπομονῶ νὰ τὰς γνωρίσω ὅπως τὰς ἀντικρούσω.

Ὁ γέρον ἀπήντησεν ἥρεμα:

— Εἶμαι διατεθειμένος τόσον νὰ ὀμιλήσω ὅσον καὶ νὰ σιωπήσω. Θὰ σοῦ εἶπω λοιπὸν τὰς σκέψεις μου χωρὶς νὰ σοῦ ζητήσω καὶ τὰς ἰδικὰς σου ὡς ἀντάλλαγμα, διότι δὲν μὲ ἐνδιαφέρεις καθόλου.

«Δὲν φροντίζω οὔτε διὰ τὴν εὐτυχίαν οὔτε διὰ τὴν δυστυχίαν καὶ μοῦ εἶνε ἀδιάφορον ἂν σκέπτεσαι κατ' ἕνα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον. Καὶ πῶς τάχα θὰ ἡδυνάμην νὰ σὲ ἀγαπήσω ἢ νὰ σὲ μισήσω, ἀφ' οὗ καὶ ἡ ἀποστροφή καὶ ἡ συμπάθεια εἶνε ἐπίσης ἀναξία ἐνός σοφοῦ;

» Ἀλλ' ἀφ' οὗ μὲ ἐρωτᾷς, γινώριζε ὅτι ὀνομάζομαι Τιμοκλῆς καὶ ἐγεννήθην ἐν Κῷ ἀπὸ γονεῖς πλοῦτήσαντας εἰς τὸ ἐμπόριον. Ὁ πατήρ μου ἐφόβλιζε πλοῖα καὶ τὸ πνεῦμά του, ὁμοιάζον πολὺ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸν ὅποιον ἐπωνόμασαν μέγαν, ἦτο μολαταῦτα ὀλιγώτερον παχυλόν. Ἐπὶ τέλους ἦτο καὶ αὐτὸς ἕνα πτωχὸν ἀνθρώπινον σαρ-

κίον. Εἶχα δύο ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι ἠκολούθησαν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐφοπλιστοῦ. Ἐγὼ τὴν φιλοσοφίαν ἐπέσβευσον. Ὁ πρεσβύτερος ἀδελφός μου ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ πατρὸς νὰ νυμφευθῆ γυναῖκα ἐκ Καρίας ὀνομαζομένην Τιμάεσσαν, ἡ ὅποια τόσον τοῦ ἀπήρρεσκεν, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ μὲνῃ πλέον πλησίον τῆς χωρὶς νὰ μεταπίπτη εἰς βαθεῖαν μελαγχολίαν. Ἡ Τιμάεσσα ἐν τούτοις ἐνέπνεεν εἰς τὸν μικρότερον ἀδελφόν μας ἔνοχον ἔρωτα, ὅστις ταχέως μετέπεσεν εἰς ἐκφρονα μακίαν. Ἡ Τιμάεσσα τοὺς ἀπεστρέφετο ἐξ ἴσου καὶ τοὺς δύο. Ἀλλ' ἠγάπα ἕνα αὐλητὴν, τὸν ὅποιον ἐδέχετο τὴν νύκτα εἰς τὸν κοιτῶνά της. Μίαν πρῶταν ὁ τελευταῖος οὗτος ἐλησμόνησε τὸν στέφανον, τὸν ὅποιον ἔφερε συνήθως κατὰ τὸ συμπόσιον, καὶ οἱ ἀδελφοί μου εὐρόντες τὸν στέφανον ὠρκήθησαν νὰ φονεύσουν τὸν αὐλητὴν καὶ τὴν ἐπομένην τῷ ὄντι τὸν ἀπέκτειναν διὰ μαστιγώσεων μεθ' ὅλα τὰ δάκρυα καὶ τὰς παρακλήσεις του. Ἡ σύζυγος τοῦ ἀδελφοῦ μου παρεφρόνησεν ἐξ ἀπελπισίας καὶ οὕτως οἱ τρεῖς αὐτοὶ δυστυχεῖς καταντήσαντες ὅμοιοι μὲ κτήνη περιέφερον τὴν παραφροσύνην των εἰς τὰς παραλίας τῆς Κῷ ἄρμόμενοι ὡς λύκοι, μὲ ἀφρίζοντα τὰ χεῖλη, μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὴν γῆν, ἐν μέσῳ τῶν ἰαχῶν τῶν παιδιῶν, τὰ ὅποια τοὺς ἐλιθοβόλουν μὲ ὄστρακα. Ἀπέθανον τέλος καὶ ὁ πατήρ μου τοὺς ἔθαψε μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας. Ὀλίγον ἔπειτα ὁ στόμαχός του ἠρνήθη πᾶσαν τροφήν καὶ ἀπέθανεν ἐξ ἀσιτίας, ἀρκετὰ πλούσιος ὅπως ἀγοράσῃ ὄλα τὰ κρέατα καὶ ὄλας τὰς ὀπώρας τῆς Ἀσίας. Ἦτο ἀπληπισμένος, διότι μοῦ ἐγκατέλειπε τὴν περιουσίαν του, τὴν ὅποιαν ἐγὼ ἐχρησιμοποίησα εἰς ταξείδια, ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀφρικὴν, χωρὶς νὰ γνωρίσω κανένα σοφὸν καὶ κανένα εὐτυχῆ. Ἐσπούδασα τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐσκοτίσθην ἀπὸ τὸν θόρυβον τῶν συζητήσεων. Ἐπὶ τέλους φθᾶσας μέχρι τῶν Ἰνδιῶν εἶδον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου ἄνθρωπον γυμνόν, ὅστις πρὸ τριακονταετίας ἔμενε ἐκεῖ ἀκίνητος, μὲ ἐσταυρωμένας τὰς κνήμας. Κλάδοι περιέβαλλον τὸ σῶμά του καὶ πτηνὰ ἐνεφάλευον εἰς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του. Καὶ μολαταῦτα ἔζη. Βλέπων αὐτὸν ἐνθυμήθην τὴν Τιμάεσσαν, τὸν αὐλητὴν, τοὺς ἀδελφούς μου, τὸν πατέρα καὶ ἠνόησα ὅτι ὁ Ἰνδὸς αὐτὸς ἦτο σοφός. «Οἱ ἄνθρωποι, εἶπον κατ' ἑαυτόν, ὑποφέρουν ἐπειδὴ στεροῦνται ἐκείνου τὸ ὅποιον θεωροῦν ἀγαθόν, ἢ διότι κατέχοντες αὐτὸ τρέμουν μήπως τὸ ἀπολέσουν ἢ τέλος διότι ὑπομένουν ὅ,τι θεωροῦν ὡς κακόν. Ἐὰν πᾶσα τοιαύτη

πεποιθήσις καταστραφῆ, τότε τὰ κακὰ ὄλα ἐξαφανίζονται». Διὰ τοῦτο ἔκτοτε ἀπεφάσισα νὰ μὴν προτιμῶ κανὲν πρᾶγμα, νὰ προσθεῖω τὴν ἀποχὴν παντός ἀγαθοῦ εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ νὰ διάγω τὸν βίον μου εἰς τὴν μόνωσιν καὶ τὴν ἀκινήσιαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰνδοῦ.»

Ὁ Παφνούτιος ἀκούσας προσεκτικῶς τοὺς λόγους τοῦ γέροντος:

— Ὁμολογῶ, ἀπήντησεν, ὅτι οἱ λόγοι σου, ὦ Κῶε Τιμοκλῆς, δὲν στεροῦνται ἐντελῶς φρονήσεως. Εἶνε σοφὸν τῷ ὄντι νὰ περιφρονηῖ κανεὶς τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου. Ἀλλὰ θὰ ἦτο παράλογον νὰ περιφρονηῖ ἐπίσης τὰ αἰώνια ἀγαθὰ καὶ νὰ ἐκτίθεται εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Θλίβομαι διὰ τὴν ἀγνοίαν σου, ὦ Τιμοκλῆς, καὶ θέλω νὰ σὲ μυσῶ εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὥστε γινώσκων ὅτι ὑπάρχει ἕνας θεὸς τρισυπόστατος νὰ ὑπακούῃς εἰς τὸν Θεὸν αὐτόν, ὅπως υἱὸς εἰς τὸν πατέρα του.

Ἀλλ' ὁ Τιμοκλῆς τὸν διέκοψε.

— Μὴ σκεφθῆς, ξένε, νὰ μοῦ ἐκθέσῃς τὰς θεωρίας σου, καὶ μὴ νομίσης ὅτι θὰ μὲ ὑποχρεώσῃς. Ὅλαι αἱ συζητήσεις εἶνε ἀκαρποὶ καὶ ἡ ἰδική μου γνώμη εἶνε νὰ μὴ ἔχω καμμίαν γνώμην. Ἡ ἀταραξία μου στηρίζεται εἰς τὴν ἄλλειψιν πάσης προτιμήσεως. Ἐξακολούθησε τὸν δρόμον σου καὶ μὴ προσπαθήσῃς νὰ μὲ ἀποσπάσῃς ἀπὸ τὴν ἀταραξίαν εἰς τὴν ὅποιαν εἶμαι βυθισμένος ὡς εἰς ἡδονικὸν λουτρόν μετὰ τὰ ἐπίπονα ἄχθη τῆς ζωῆς μου.

Ὁ Παφνούτιος γινώσκων καλῶς τὰ θρησκευτικὰ πράγματα καὶ διεισδύων εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἠνόησεν, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν ἔφθασεν ἐπὶ τοῦ γέροντος Τιμοκλέους, καὶ ὅτι ἡ ὥρα τῆς σωτηρίας δὲν εἶχεν ἀκόμη σημαίνει διὰ τὴν ψυχὴν αὐτήν. τὴν τείνουσαν πρὸς τὴν ἀπώλειαν. Δὲν ἀπήντησε τίποτε, φοβούμενος μήπως ὁ προσηλυτισμὸς μεταστραφῆ εἰς σκάνδαλον. Συμβαίνει πράγματι κάποτε ἡ συζήτησις μὲ τοὺς ἀπίστους ἀντὶ νὰ τοὺς μεταπειθῇ, νὰ τοὺς ἐμβάλλῃ ἐκ νέου εἰς πειρασμόν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ κατέχοντες τὴν ἀλήθειαν πρέπει μετὰ πολλῆς φρονήσεως νὰ τὴν μεταδίδωσι.

— Χαῖρε λοιπὸν, δυστυχῆ Τιμοκλῆς! εἶπε.

Καὶ στενάχας βαθεῶς ἐξηκολούθησεν ἐν τῇ νυκτὶ τὸ εὐσεβές του ταξείδιον.

Τὴν πρῶταν εἶδε τὰς ἰβίδας ἀκινήτους ἐπὶ τοῦ ἐνός ποδός, πλησίον τοῦ ὕδατος, τὸ ὅποιον ἀντενάκλα τὸν ὄχρον καὶ ροδόχρουν λαιμόν των. Μακράν, αἱ ἰτέαι ἐξέτεινον τὸ φαιόχρουν καὶ γλυκὺ φύλλωμά των, καὶ ἵπαντο τριγωνοειδῶς εἰς τὸν καθαρὸν οὐρανὸν οἱ γερανοὶ καὶ ἤκουε τις

μεταξὺ τῶν καλαμώνων τὴν φωνὴν τῶν ἀοράτων ἔρπετων. Ὁ ποταμὸς ἐκύλιε μακρὰν τὰ εὐρέα πράσινα νερά του. Τὰ ἱστία ἐγλίστρων ἐπ' αὐτῶν ὡς πτέρυγες πτηνῶν, καὶ κατωπτρίζετο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μία λευκὴ οἰκία καὶ αἰωροῦντο ἄνωθεν λευκοὶ ἀτμοί, ἐνῶ καὶ ἀπὸ τὰς σκιὰς τῶν νήσων τῶν βαρημένων ἀπὸ φοίνικας, ἀπὸ ἄνθη καὶ ἀπὸ ὀπώρας ἐξέφευγον μὲ θόρυβον νέφη χηνῶν.

Ἀριστερόθεν ἡ εὐφορὸς κοιλὰς ἐζέτεινε μέχρι τῆς ἐρήμου τοὺς ἀγρούς καὶ τὰς φυτείας τὰς φρισσοῦσας ἀπὸ χαράν. Ὁ ἥλιος ἐχρῦσωνε τοὺς στάχους καὶ ἡ γονιμότης τῆς γῆς ἐξεχύνετο εἰς εὐοσμον παιπάλην. Εἰς τὴν θεάν αὐτὴν ὁ Παφνούτιος ἐγονυπέτησεν ἀνακράζων·

— Εὐλόγητός ὁ Θεὸς ὁ εὐνοήσας τὸ ταξειδίον μου. Σὺ ὁ διαχύνων τὴν δρόσον σου ἐπὶ τῶν συκῶν τῆς Ἀρσινοητίδος, πέμψον τὴν χάριν σου καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῆς Θαΐδος, τὴν ὁποίαν ἐπλασες ὄχι μὲ ὀλιγώτερον ἔρωτα ἀπὸ τὰ ἄνθη τῶν ἀγρῶν καὶ ἀπὸ τὰ δένδρα τῶν κήπων. Εἶθε νὰ ἀνθίσῃ αὐτὴ ὑπὸ τὰς φροντίδας μου ὡς βαλσαμῶδες ῥόδον τῆς αἰωνίας σου Ἱερουσαλήμ.

Καὶ κάθε φοράν ποῦ ἐβλεπεν ἀνθισμένον δένδρον ἢ λαμπρὸν πτηνόν, ἐσκέπτετο τὴν Θαΐδα. Καὶ οὕτω κατερχόμενος τὸν ποταμὸν διὰ μέσου εὐφῶρων καὶ πολυανθρώπων χωρῶν ἐφθασεν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπονομαζομένην χρυσὴν καὶ ὠραίαν Ἀλεξάνδρειαν. Πρὸ μιᾶς ὥρας εἶχεν ἀνατείλει ὁ ἥλιος, ὅταν ἐκ τοῦ ὕψους ἐνὸς λόφου εἶδε τὴν ὠραίαν πόλιν, τῆς ὁποίας αἱ στέγαι ἔλαμπον μέσα εἰς τὴν ροδόχρουν ὀμίχλην. Ἐσταμάτησε καὶ σταυρῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους·

— Ἴδου λοιπόν, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἡ γλυκεῖα διαμονὴ ὅπου ἐν ἀμαρτίᾳ ἐγεννήθην, ἡ λάμπουσα ἀτμοσφαῖρα ὅπου ἀνέπνευσα δηλητηριώδη ἀρώματα, ἡ ἡδονικὴ θάλασσα ὅπου ἀδούσας ἤκουσα τὰς Σειρήνας. Ἴδου ἡ κοιτὴς τῆς σαρκὸς μου. Ἴδου ἡ γῆνιή μου πατρίς. ὦ ἀνθισμένη κοιτὴς! πατρίς ἐνδοξὸς κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων. Τὰ τέκνα σου, Ἀλεξάνδρεια, σὲ λατρεύουν ὅλα φυσικῶς ὡς μητέρα. Ἐγεννήθην καὶ ἐγὼ ἐκ τοῦ στήθους σου στολισμένος θαυμασιῶς. Ἄλλ' ὁ ἀσκητὴς περιφρονεῖ τὴν φύσιν, ὁ μύστης τῶν θείων ἀπωθεῖ τὴν φαινομενικὴν λάμψιν, ὁ χριστιανὸς θεωρεῖ τὴν ἀνθρωπίνην του πατρίδα ὡς ἐξορίαν, ὁ μοναχὸς διαφεύγει τὴν γῆν. Οὕτω καὶ ἐγὼ ἀπέστρεψα τὴν καρδίαν μου ἀπὸ τῆς ἀγάπης σου, ὦ Ἀλεξάνδρεια, καὶ σὲ μισῶ. Σὲ μισῶ διὰ τὰ πλοῦτή σου, τὴν ἐπιστήμην σου, διὰ τὴν γλυκύτητα, διὰ τὴν καλλονὴν

σου. Ἐσο κατηραμένον τέμενος τῶν δαιμόνων, ἔσο κατηραμένη, ὦ κλίνη ἀναιδῆς τῶν ἐθνικῶν, ὦ μολυσμένη καθέδρα τῶν Ἀρειανῶν. Καὶ σύ, πτερωτὴ υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ, ὅστις ὠδήγησες τὸν ἐρημίτην Ἀντώνιον, ὅταν ἐλθὼν ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἐρήμου εἰσέδυσεν εἰς τὸ προπύργιον αὐτὸ τῆς εἰδωλολατρίας, ὅπως ἐνισχύσῃ τὴν πίστιν τῶν ἐξομολογητῶν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν μαρτύρων, — ὦραϊε ἀγγέλε τοῦ Κυρίου, τέκνον ἀόρατον, πρώτη πνοὴ τοῦ Θεοῦ, πτερύγισον ἐπ' ἐμοῦ καὶ μύρωσον διὰ τοῦ θροῦ τῶν πτερυγίων σου τὸν διεσθαρμένον ἀέρα, τὸν ὁποῖον θὰ ἀναπνεύσω μεταξὺ τῶν σκοτίων ἀρχόντων τῆς ἐποχῆς.

Εἶπε καὶ ἐπανέλαβε τὸν δρόμον, εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς Πύλης τοῦ Ἥλιου, ἡ ὁποία ἦτο λιθινὴ καὶ ὕψουτο ὑπερήφανος, ἐνῶ οἱ ἐπαῖται συνεσπειρωμένοι εἰς τὴν σκιάν τῆς ἐπρόσφοραν εἰς τοὺς διαβάτας λεμόνια καὶ σῦκα ἢ ἐζήτουν θρηνοῦντες ἓνα ὁδολόν.

Μία γραῖα ρακενδύτος, ἡ ὁποία ἴστατο γονυπετής, ἔδραζε τὸ ράσον τοῦ μοναχοῦ, τὸ ἠσπάζετο καὶ εἶπε·

— Εὐλόγησόν με, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ὅπως καὶ ὁ Θεὸς μὲ εὐλόγησῃ. Ὑπέφερα πολὺ εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ θέλω εἰς τὸν ἄλλον νὰ ἀπολαύσω ὄλας τὰς ἡδονάς. Ὁ Θεὸς σὲ στέλλει, ἄγιε ἄνθρωπε, καὶ διὰ τοῦτο ἡ κόνις τῶν ποδῶν σου εἶνε πολυτιμότερα χρυσοῦ.

— Εὐλόγητός ὁ Θεός, εἶπεν ὁ Παφνούτιος. Καὶ ἠμικλείων τὴν χεῖρα εἰς σχῆμα εὐλογίας ἔθιξε τὴν κεφαλὴν τῆς γυναίκος. Μόλις ὁμοῦ εἶχε κάμει εἴκοσι βήματα, ὁμοῖος παιδίων ἤρχισε νὰ τὸν μυκτηρίζῃ καὶ νὰ τὸν λιθοβολῇ κραυγάζων·

— Τί ἀσχημὸς καλόγηρος! Εἶνε περισσότερον μαῦρος ἀπὸ κυνοκέφαλον καὶ ἔχει περισσότερον γένειον ἀπὸ ἓνα τράγον. Τί ὀκνηρός! Θὰ ἐκαμναι καλὰ νὰ τὸν κρεμάσουν εἰς κανένα ἀμπελῶνα ὡς ζύλινον Πρίαπον διὰ νὰ τρομάζουν τὰ πτηνά. Ἀλλὰ θὰ ἐπέσυρε τὴν χάλαζαν εἰς τὰς ἀνθισμένας μηλέας. Εἰς κόρακας ὁ βάσκανος καλόγηρος!

Αἱ πέτραι ἐπτερύγισαν μαζὺ μὲ τὰς κραυγὰς. — Θεέ μου, εὐλόγησον τὰ πτωχὰ αὐτὰ παιδία, ἐψιθύρισε ὁ Παφνούτιος, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του σκεπτόμενος·

— Ἡ γραῖα ἐκεῖνη μὲ ἐσεβάσθη καὶ τὰ παιδία αὐτὰ μὲ περιεφρόνησαν. Οὕτως ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον ἐκτιμᾶται διαφόρως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι εἶνε ἀβέβαιοι εἰς τὰς κρίσεις των καὶ ὑπόκεινται εἰς σφάλματα. Ὡς ἐθνικὸς πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ γέρον Τιμοκλῆς

δὲν εἶνε παράλογος. Τυφλὸς ὢν, γινώσκει ὅτι στερεῖται τοῦ φωτός. Καὶ εἶνε λογικώτερος ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρας ἐκείνους, οἱ ὅποιοι κραυγάζουν ἐκ τοῦ βάθους τοῦ σκότους ὅτι ἀτενίζουσι τὸ φῶς. Τὸ πᾶν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν εἶνε ἀπάτη τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἄμμος κινουμένη καὶ μόνον εἰς τὸν Θεὸν εὐρίσκεται ἡ σταθερότης.

Ἐντοσοῦτω διέσχισε τὴν πόλιν μὲ βῆμα ταχὺ καὶ μετὰ δέκα ἑτῶν ἀπουσίαν ἀνεγνώριζεν ἐκάστην πέτραν καὶ ἐκάστη πέτρα ἦτο πέτρα σκανδάλου, ἡ ὁποία τοῦ ἐνεθύμιζε καὶ ἐν ἀμαρτήμα. Διὰ τοῦτο ἐκτύπα τραχέως διὰ τῶν γυμνῶν του ποδῶν τὰ εὐρέα λιθόστρωτα καὶ εὐφραίνετο νὰ ἀποτυπῶν τὰ αἱματηρὰ ἔχνη τῶν πληγωμένων ποδῶν του.

Ἀφίων ἀριστερά του τὰ θαυμάσια προπύλαια τοῦ ναοῦ τοῦ Σεράπιδος, εἰσῆλθεν εἰς ὁδὸν περιτειχιζομένην ἀπὸ πλοῦσια μέγαρα, τὰ ὁποία ἐφαίνοντο κοιμώμενα ἐν μέσῳ τῶν ἀρωμάτων. Αἱ πεῦκαι, αἱ ἐλάται καὶ αἱ τερέβινθοι ὕψουτο ἄνωθεν τῶν ἐρυθρῶν πλαισιωμάτων καὶ τῶν χρυσοῦν ἀκρωτηρίων· καὶ ἐβλεπε κανεὶς διὰ τῶν ἡμιανοικτῶν θυρῶν χάλκινα ἀγάλματα ἐντὸς μαρμαρίνων προαυλίων καὶ πίδακας ἐν μέσῳ φυλλωμάτων. Κανεὶς θόρυβος δὲν ἐτάρασσε τὴν εἰρήνην τῶν ὠραίων ἐκείνων οἰκημάτων καὶ μόνον ἤκουετο κάποτε μακρινὸς ἤχος αὐλοῦ. Ὁ μοναχὸς ἐσταμάτησε πρὸ οἰκίας μικρᾶς μᾶλλον ἀλλὰ εὐγενεῦς ἐξωτερικοῦ, τὴν ὁποίαν ὑπεβάσταζον κίονες ἐπιχαρεῖς ὡς νεάνιδες, καὶ ἡ ὁποία ἐκοσμεῖτο μὲ τὰς χαλκίνας προτομάς τῶν μεγαλειτέρων Ἑλλήνων φιλοσόφων.

Ὁ Παφνούτιος ἀνεγνώρισε τὸν Πλάτωνα, τὸν Σωκράτην, τὸν Ἀριστοτέλην, τὸν Ἐπίκουρον καὶ τὸν Ζήνωναν· κτυπήσας δὲ τὸ ρόπτρον τῆς θύρας ἀνέμενε σκεπτόμενος.

— Εἰς μάτην τὸ μέταλλον δοξάζει τοὺς ψευδεῖς αὐτοὺς θεοὺς. Τὰ ψεῦδη των κατελύθησαν, αἱ ψυχαὶ των εἶνε βυθισμέναι εἰς τὴν κόλασιν καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ περίφημος Πλάτων, ὅστις πληροῖ τὸν κόσμον μὲ τὸν θόρυβον τῆς εὐγλωττίας του, μὲ τοὺς διαβόλους μόνον δύναται νὰ συζητήσῃ.

Ἐνας δούλος ἦλθε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ βλέπων ἄνθρωπον γυμνόποδα ἐπὶ τοῦ μωσαϊκοῦ τῆς εἰσόδου, τοῦ εἶπε τραχέως·

— Πῆγαινε νὰ ἐπαιτήσῃς ἄλλου, γελοῖε μοναχέ, καὶ μὴ περιμένῃς νὰ σὲ διώξω διὰ ζυλοκοπημάτων.

— Ἀδελφέ μου, ἀπήντησε ὁ ἀββᾶς τῆς Ἀντινόης, ζητῶ νὰ μὲ ὀδηγήσῃς παρὰ τῷ κυρίῳ σου Νικίᾳ.

Ὁ δούλος ἀπήντησε μὲ περισσότερον θυμόν.

— Ὁ Κύριός μου δὲν δέχεται κύνας ὡς σέ. — Γιέ μου, ἀπήντησε ὁ Παφνούτιος, κάμμε σὲ παρακαλῶ ὅτι σοῦ εἶπα καὶ εἶπέ εἰς τὸν κύριόν σου ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἰδῶ.

— Ἐξῶ ἀπ' ἐδῶ, ἀθλιε ζητιᾶνε, ἀνέκραξεν ἐκμανῆς ὁ θυρωρὸς, καὶ ἤγειρε τὴν ράβδον κατὰ τοῦ ἁγίου ἀνθρώπου, ὅστις σταυρῶνων τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους, ἐδέχθη ἀταράχως τὸ κτύπημα ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ ἐπανέλαβεν ἡρέμα·

— Κάμμε σὲ παρακαλῶ, υἱέ μου, ὅτι σοῦ ἐζήτησα.

Τότε ὁ θυρωρὸς τρέμων ἐψιθύρισε·

— Ποῖος εἶνε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὅστις δὲν φοβεῖται τὸν πόνον;

Καὶ ἔτρεξε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν κύριόν του.

Ὁ Νικίας ἐξήρχετο τοῦ λουτροῦ καὶ ὠραῖαι δούλαι ἀπέμασσον διὰ στελεγγίδων τὸ σῶμά του. Ἦτο γλυκὺς καὶ φιλομειδῆς, μὲ ἔκφρασιν λεπτῆς εἰρωνείας χυμένην ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

Βλέπων τὸν μοναχὸν ἠγέρθη καὶ ἐπροχώρησε μὲ ἀνοικτὴν τὴν ἀγκάλην.

— Εἶσαι σὺ ἀνέκραξε, Παφνούτιε, συμμαθητά μου, φίλε μου. Σὲ ἀναγνωρίζω, μολοντί ἀληθῶς κατήντησε ὁμοῖος μὲ κτήνος μᾶλλον, παρὰ μὲ ἄνθρωπον. Ἐναγκαλίσου με. Ἐνθυμείσαι τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσπουδαζάμεν μαζὺ τὴν γραμματικὴν, τὴν ρητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν; Ἀπὸ τότε ἔλεγον ὄλοι ὅτι ἦσο σκυθρωπὸς καὶ ἀγριός, ἀλλὰ σὲ ἠγάπων διὰ τὴν τελείαν σου εὐλιχρίνειαν. Ἐλέγομεν ὄλοι ὅτι ἔβλεπες τὸ σύμπαν μὲ ἀγρίους ὀφθαλμοὺς ἵππου, καὶ ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ἦτο παράξενον νὰ εἶσαι περίφροντις. Ἐστειροῖσο ἀττικῆς χάριτος, ἀλλὰ ἡ γενναϊότης σου δὲν εἶχεν ὄρια. Οὔτε διὰ τὸ χρῆμα σὲ ἐμελλε, οὔτε διὰ τὴν ζωὴν σου, καὶ ἐνυπῆρχεν εἰς σὲ πνεῦμα ἀλλόκοτον, τὸ ὁποῖον ἀπέριω μὲ ἐνδιέφερε. Καλῶς ἦλθες, ἀγαπητέ Παφνούτιε, μετὰ δεκαετῆ ἀπουσίαν. Ἐγκατέλειψες λοιπὸν τὴν ἐρημον; Παρήτησες τὰς χριστιανικὰς προλήψεις, καὶ ἀναγεννάσαι; Ἐὰ σημαίωσῃ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὡς ἡμέραν εὐτυχίας.

— Κρωβύλιον καὶ Μυρτάλην, ἐπρόσθεσε στρεφόμενος πρὸς τὰς θαρραλινίδας, χρίσατε δι' ἀρωμάτων τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν γενειάδα τοῦ φιλάτου μου ξένου.

Αἱ γυναῖκες ἦδη ἔφερον τὰς ληκύθους, καὶ τὸ μέταλλινον κάτοπτρον. Ἄλλ' ὁ Παφνούτιος διὰ προστακτικοῦ κινήματος τὰς ἀνεχαίτισε, καὶ ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ κάτω, διότι ἦσαν γυμναί, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὰς ἰδῇ. Ὁ Νικίας ἐν τοσοῦτω τοῦ ἔδιδε προσκεφάλαιον, τοῦ προσέφερε βρώματα καὶ ποτὰ διάφορα, τὰ ὁποῖα ὁ Παφνούτιος ἠρνεῖτο περιφρονητικῶς.

— Νικία, είπε, δὲν ἠρνήθη ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐσφαλμένως καλεῖς χριστιανικὴν πρόληψιν, καὶ τὸ ὅποιον εἶνε τῶν ἀληθειῶν ἢ ἀλήθεια. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένοντο, καὶ ἄνευ αὐτοῦ οὐδὲν γέγονεν. Ἐν αὐτῷ ἦν ζωὴ, καὶ ζωὴ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ.

— Ἀγαπητὲ Παφνούτις, ἀπήντησεν ὁ Νικίας, ὅστις εἶχε περιβληθῆ ἀρωματωδῆ χιτῶνα, φαντάζεσαι λοιπὸν ὅτι θὰ με ἐκπλήξῃς, ἀπαγγέλλων λέξεις ἀτέχνως περιμαζευμένας, καὶ αἱ ὁποῖαι μοῦ φαίνονται ὡς μάταιος ψιθυρός; Ἐλησμόνησες λοιπὸν ὅτι εἶμαι καὶ ἐγὼ ὀλίγον φιλόσοφος καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἀρκεσθῶ με ὀλίγα ράκη, τὰ ὁποῖα ἀμαθῆς ἄνθρωπος ἀπέστασεν ἀπὸ τὴν πορφύραν τοῦ Ἀμελίου, ἀφοῦ ὁ Ἀμελιος, ὁ Πορφύριος καὶ ὁ Πλωτίνος, ἐν ὅλῃ τῶν τῆ δόξα δὲν δύνανται νὰ με ἱκανοποιήσουν; Τὰ συστήματα τῶν φιλοσόφων δὲν εἶνε ἄλλο, εἰμὴ μῦθοι συλληφθέντες ὅπως διασκεδάσωσι τὴν αἰωνίαν παιδικὴν ἀφέλειαν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πρέπει ἀπλῶς νὰ μᾶς διασκεδάξουν ὅπως οἱ μῦθοι τοῦ Ὀνου, τῆς Ματρῶνας τῆς Ἐφέσου, καὶ πᾶς ἄλλος Μιλήσιος μῦθος.

Καὶ λαμβάνων ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ξένον τοῦ τὸν ὠδήγησεν ἐντὸς αἰθούσης, ὅπου χιλιάδες παπύρων κυλινδροειδῶν εὐρίσκοντο ἐναποτεθειμένοι ἐντὸς κανίστρων.

— Ἴδου ἡ βιβλιοθήκη μου, εἶπεν, ἡ ὁποῖα μὲν ταῦτα δὲν περικλείει παρὰ μόνον μικρὰν μερίδα τῶν συστημάτων, τὰ ὁποῖα οἱ φιλόσοφοι ἐφαντάσθησαν διὰ νὰ ἐξηγήσουν τὸν κόσμον. Τὸ Σαραπίον ὀλόκληρον με ὄλον τοῦ τὸν πλοῦτον δὲν τὰ περιέχει ὅλα. Φεῦ! καὶ ὅλα εἶνε νοσούντων δνεῖρα!

Ἐβίασε τὸν ξένον νὰ καθίσῃ ἐπὶ ἀνακλίντρον ἐξ ἐλέφαντος, εἰς τὸ ὅποιον ἔλαβε καὶ αὐτὸς θέσιν. Ὁ Παφνούτις περιέφερε βλέμμα σκυθρωπὸν ἐπὶ τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης καὶ εἶπε:

— Πρέπει νὰ τὰ καύσης ὅλα.

— Θὰ ἦτο κρίμα, φίλτατε ξένε, ἀπήντησεν ὁ Νικίας. Τὰ δνεῖρα τῶν νοσούντων εἶνε κάποτε διασκεδαστικά. Ἄλλως τε, ἂν ἤθελε κανεὶς νὰ καταστρέψῃ ὅλα τὰ δνεῖρα καὶ ὅλας τὰς ὀπτασίας τῶν ἀνθρώπων, ἢ γῆ θὰ ἔχανε τὴν μορφήν καὶ τὸ χρῶμά της καὶ θὰ ἐναρκοῦμεθα ὅλοι εἰς γελόϊαν ἡλιθιότητα.

Ὁ Παφνούτις ἐσυνέχιζε τὴν σκέψιν του.

— Βεβαίως τὰ συστήματα τῶν εἰδωλολατρῶν εἶνε μάταια ψεῦδη, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὅστις εἶνε ἡ ἀλήθεια ἀπακαλύφθη διὰ θαυμάτων εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐνεσαρκώθη καὶ ἔζησε μεταξὺ αὐτῶν.

Ὁ Νικίας ἀπήντησεν:

— Ὅμιλεις θαυμασιῶς, φίλτατη τοῦ Παφνούτιου κἀρα, ὅταν λέγῃς ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεσαρκώθη. Εἶνε ἐντελῶς ἄνθρωπος ἕνας θεὸς ὅστις σκέπτεται, ὅστις ἐνεργεῖ, ὁμιλεῖ καὶ περιφέρεται εἰς τὴν φύσιν, ὅπως ὁ ἀρχαῖος Ὀδυσσεύς. Ἀλλὰ πῶς θέλεις νὰ πιστεύῃς εἰς τὸν νέον αὐτὸν Δία, ἀφ' οὗ τὰ βρέφη τῶν Ἀθηνῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους δὲν ἐπίστευαν πλέον εἰς τὸν ἀρχαῖον; Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ εἶνε περιττά, καὶ δὲν ἤλθες ὑποθέτω διὰ νὰ συζητήσωμεν περὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων. Τί δύναμαι νὰ πράξω διὰ σέ, φίλτατε συμμαθητά μου;

— Μίαν ἀγαθὴν πράξιν, ἀπήντησεν ὁ Ἀβθαῶς τῆς Ἀντινόης. Θέλω νὰ μοῦ δανείσῃς ἕνα ἀρωματισμένον χιτῶνα, ὅμοιον με ἐκείνον τὸν ὅποιον περιεβλήθης, καὶ σὲ ἱκετεύω νὰ προσθέσῃς ἐν ζεύγος χρυσοκεντήτων σανδάλων καὶ μίαν φιάλην μύρου ὅπως ἀλείψω τὴν γενειάδα μου καὶ τὴν κόμην μου. Εἶνε ἐπίσης ἀνάγκη νὰ μοῦ δώσῃς ἕνα βαλλάντιον περιέχον χιλίας δραχμάς. Ἴδου τί ἤλθα, Νικία, νὰ σοῦ ζητήσω διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀρχαίας μας φιλίας.

Ὁ Νικίας διέταξε τὸ Κρωθύλιον καὶ τὴν Μυρτάλην νὰ τοῦ φέρουν τὸν πολυτελεστέρον τοῦ χιτῶνα, ὅστις ἦτο κεντημένος κατὰ τὸν ἀσιατικὸν τρόπον με ἄνθη καὶ με ζῶα. Αἱ δύο θεραπαινίδες τὸν ἐκράτουν ἀνοικτὸν καὶ με τέχνην ἐπεδείκνυον τὰ ζωηρά του χρώματα, ἀναμένουσαι ὅπως ὁ Παφνούτις ἀποδοθῆ πρῶτον τὸ ποδῆρές του ῥάσον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Παφνούτις ἐδήλωσεν ὅτι ἐπρωτίμα νὰ τοῦ ἀποσπάσῃ μᾶλλον τὴν σάρκα παρὰ τὸ φόρεμα τοῦτο, αἱ θεραπαινίδες τοῦ ἐφόρεσαν τὸν χιτῶνα ἀνωθεν. Αἱ δύο αὐταὶ γυναῖκες, ἐπειδὴ ἦσαν ὠραῖαι, δὲν ἐφοβοῦντο τοὺς ἀνθρώπους, ἂν καὶ δούλαι. Διὰ τοῦτο ἤρχισαν νὰ γελοῦν με τὴν παράδοξον θέαν τοῦ οὕτως ἐστολισμένου μοναχοῦ. Τὸ Κρωθύλιον τὸν ὠνόμαζε φίλτατόν της σατράπην προτείνουσα τὸν καθρέπτην, ἡ δὲ Μυρτάλη τοῦ ἐσυρσε τὴν γενειάδα. Ἀλλ' ὁ Παφνούτις ἐδέετο εἰς τὸν Θεόν καὶ δὲν τὰς ἐβλεπεν. Ἀφ' οὗ περιεβλήθη τὰ χρυσὰ σανδάλια καὶ ἔθεσεν εἰς τὸν κόλπον τοῦ τὸ βαλλάντιον, εἶπε πρὸς τὸν Νικίαν, ὅστις τὸν παρετήρει με εὐθυμον βλέμμα:

— Δὲν πρέπει νὰ σὲ σκανδαλίξῃ διόλου πᾶν ὅ,τι βλέπεις, ὦ Νικία. Μάθε ὅτι θὰ κάμω εὐσεβῆ χρῆσιν τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ, τοῦ βαλλαντίου καὶ τῶν σανδάλων.

— Δὲν φαντάζομαι ποτὲ τὸ κακόν, ἀπήντησεν ὁ Νικίας· διότι πιστεύω ὅτι οἱ ἄνθρωποι

εἶνε ἐπίσης ἀνίκανοι διὰ τὸ κακόν, ὅπως καὶ διὰ τὸ καλόν. Τὸ καλόν καὶ τὸ κακόν δὲν ὑπάρχουν παρὰ μόνον εἰς τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ σοφὸς ἀκολουθεῖ τὴν συνήθειαν καὶ τὰ ἦθη. Συμμορφοῦμαι με τὰς προλήψεις, αἱ ὁποῖαι βασιλεύουν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ διὰ τοῦτο θεωροῦμαι τίμιος ἄνθρωπος. Ὑπαγε, φίλε μου, καὶ εὐφραίνου.

Ἀλλ' ὁ Παφνούτις ἐσκέφθη ὅτι ἦτο ὀρθὸν νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ξενίζοντα αὐτὸν περὶ τοῦ σχεδίου του.

— Γνωρίζεις, τοῦ εἶπε, τὴν Θαΐδα ἐκείνην, ἡ ὁποῖα παίζει εἰς τὸ θέατρον;

— Εἶνε ὠραία, ἀπήντησεν ὁ Νικίας, καὶ ἄλλοτε μοῦ ἦτο προσφιλές. Ἐπώλησα χάριν αὐτῆς ἕνα μύλον καὶ δύο ἀγροὺς σίτου καὶ συνέγραψα τρεῖς συλλογὰς ἀφορητῶν ἐλεγείων. Βεβαίως τίποτε δὲν εἶνε ἰσχυρότερον τῆς καλλονῆς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ ἂν ἤμεθα πλασμένοι διὰ νὰ κατέχωμεν αὐτήν, πολὺ ὀλίγον θὰ ἐφροντίζομεν διὰ τὸν Δημιουργόν, τὸν Λόγον, τὴν Γῆν καὶ ὅλας τὰς ἄλλας ὀνειροπολήσεις τῶν φιλοσόφων. Ἀλλὰ θαυμάζω, καλέ μου Παφνούτις, ὅτι ἤλθες ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Θηβαίδος διὰ νὰ μοῦ ὁμιλήσῃς διὰ τὴν Θαΐδα.

Καὶ λέγων ταῦτα ἐστέναξεν ἡρέμα. Ὁ δὲ Παφνούτις τὸν ἠτένιζε με φρίκην, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἕνας ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ ὁμολογῇ τοιοῦτον ἀμάρτημα με τόσῃν ἡρεμίαν. Ἀνέμενεν ὅτι ἡ γῆ θὰ ἠνοίγετο καὶ ὁ Νικίας θὰ ἐξηφανίζετο εἰς τὰς φλόγας, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος ἔμενε σταθερόν, ὁ δὲ Ἀλεξανδρινὸς σιωπηλὸς ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐμειδία θλιβερῶς εἰς τὴν ἀναπόλησιν τῆς ἀποπτώσεως νεότητός του.

— Μάθε λοιπὸν, ὦ Νικία, ὅτι με τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ θὰ ἀποσπάσω τὴν Θαΐδα αὐτὴν

ἀπὸ τοὺς ἀκαθάρτους ἔρωτας τῆς γῆς καὶ θὰ τὴν δώσω ὡς νύμφην εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐὰν τὸ ἅγιον Πνεῦμα δὲν με ἐγκατέλειψεν, ἡ Θαΐς θὰ φύγῃ σήμερον ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν διὰ νὰ εἰσελθῇ εἰς μοναστήριον.

— Προσπάθησε νὰ μὴ προσβάλῃς τὴν Ἀφροδίτην, εἶπεν ὁ Νικίας, διότι εἶνε θεὰ παντοδύναμος. Θὰ ἐξηγείρετο ἐναντίον σου ἂν τῆς ἀφήρεις τὴν περιφημοτέραν της θεραπείαν.

— Ὁ Θεὸς θὰ με προστατεύσῃ, εἶπεν ὁ Παφνούτις, καὶ εἶθε νὰ φωτίσῃ καὶ τὴν ἰδικὴν σου καρδίαν, Νικία, καὶ νὰ σὲ ἀποσπάσῃ τῆς ἀβύσσου ὅπου εὐρίσκεσαι βυθισμένος.

Καὶ ἐξῆλθεν. Ἀλλ' ὁ Νικίας τὸν ἠκολούθησε, τὸν ἐφθασεν εἰς τὴν ἐξοδὸν, καὶ θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ ἐπανελάβεν εἰς τὸ οὖς.

— Φοβοῦ τὴν μανίαν τῆς Ἀφροδίτης, αἱ ἐκδικήσεις εἶνε φοβεραὶ.

Ὁ Παφνούτις περιφρονῶν τοὺς ἱλαροὺς αὐτοὺς λόγους, ἐξῆλθε χωρὶς νὰ στρέψῃ τὴν κεφαλὴν. Τὰ ῥήματα τοῦ Νικίου, περιφρόνησιν μόνον τοῦ ἐνέπνεον, καὶ τὸ μόνον τὸ ὅποιον δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ, ἦτο ὅτι ὁ ἀρχαῖός του φίλος εἶχε δεχθῆ τὰς θωπείας τῆς Θαΐδος. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι με τὴν γυναῖκα ἐκείνην ἠμάρτανε κανεὶς φοβερώτερον, παρὰ με πᾶσαν ἄλλην. Ἐσκέπτετο ὅτι ἡ διαφθορά ἦτο ἀπερίγραπτος, καὶ ὁ Νικίας πλέον παρίστατο εἰς αὐτὸν μισητός. Ἀπεστρέφετο ἀνέκαθεν τὴν διαφθοράν, ἀλλὰ ποτὲ αἱ εἰκόνες τοῦ πάθους αὐτοῦ δὲν τοῦ εἶχον προξενήσει τόσῃν φρίκην, καὶ ποτὲ δὲν εἶχε συμμερισθῆ τόσον ἐγκαρδίως τὴν ὀργὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν θλίψιν τῶν Ἀγγέλων.

Ἦσθάνετο τῶρα περισσότερον ζῆλον νὰ ἀποσπάσῃ τὴν Θαΐδα ἀπὸ μέσον τῶν ἐθνικῶν, καὶ ἔσπευδε νὰ ἰδῇ τὴν κωμωδὸν διὰ νὰ τὴν σώσῃ.

Ἐπεται συνέχεια.

ΝΥΧΤΟΓΕΝΝΗΜΑ

Όρα ξεμιάς και σιωπής στο καφενείο — πρώι. Τα τραπέζια αστράφτουν κρύα. Τα έντομα μιλούν άπάνω στο τιβάνι μ' ένα λεπτόν φώς στο πτερά που πλανώνται. Οι πέτσινοι καναπέδες, τα κάδρα με τα παγωμένα από το ζωγράφο, οκονισμένα από το καφενείο, δάση, ο καθρέπτης ο ασπύγγιστος που δεν δέχεται είδωλα από την πολυκαιρία — κοιτεύει να γίνη Βενετοάνικος — ή λάμπα, όλα σαπίζουν μέσα στη σιωπή. Θαρρώ πως πέφτει σκόνη καταστροφής και στον άνθρωπον εκείνον που πίνει ναργιλές εις το βάθος, τον μόνον άνθρωπον του καφενείου αυτήν την στιγμήν. Μουχλιάζει και αυτός σαν έπιπλο. Ρουφά τον ναργιλέ τόσο μονότονα, που μεγαλώνει ή σιωπή μ' εκείνον τον κρότον. Έπειτα είνε τόσο τακτικός αυτός ο πελάτης, τόσο μονότονα τακτικός εις το καφενείο! Η ώρα όχτώ του ρολογιού που κρέμεται άπάνω από το κεφάλι του, και αυτός, ξερονται μαζί, φεύγουν μαζί. Είνε ο συνιαξιούχος αρχικλητήρας της παλαιάς αστυνομίας. Στα πόδια του κοιμάται ένας παλαιός αστυνομικός σκύλος. Τον είχε σύντροφο στην ύπηρεσία. Στα δόντια του είχαν μείνει πολλά κουρέλια λωποδυντών. Τώρα είνε ο αρχικλητήρας, ο σκύλος, και ο ναργιλές, ένα σύμπλεγμα που το βλέπετε, όχτώ ή ώρα, στο καφενείο καθημερινώς μέσα στη νύκτα, στη σιωπή, στον ύπνο των επίπλων.

Ο καφετζής άφίνει ένα παχύν κάρβουνο στο ναργιλέ, και το νέον ρόφημα εδωδιάζει φρεσκοτερο. Ο καφετζής λέγει

— Έδώ στο έπάνω πάτωμα, κύρ Άλέκο, τριγυρίζει Χάρος. Ξέρεις, είνε μια ζωή που βασανίζεται. Ένα κοριτσάκι άρρωστο δυό μήνες. Από το χειρότερο στο χειρότερο πάει. Είνε το κορίτσι του μικροπατέρα του μικροπαντρεμένου. Μικροπαντρεύεσαι — παιδεύεσαι, νά το. Συφοριασμένος άνθρωπος. Είνε δυό μήνες που δεν κάνει άλλο δρόμο — από το σπίτι στο φαρμακείο, από το φαρμακείο στο σπίτι.

— Και τί έχει το μικρό;
— Νά σου πώ δεν ξέρω. Έτσι κάπως άρρωστακό ελχε γεννηθή.

— Άρρωστακό... έμουρμούρισε ο αστυ-

νομικός. Νυχτογέννημα, θέλεις να πής. Έγώ το ξέρω.

Αυτή τη στιγμή ήλθε μέσα ένας ίσκιος ανθρώπου και έπεσε στο κάθισμα. Ο πατέρας του κοριτσιού. Τόσο παιδί! Ξανθός γαλανομάτης, ως 26 χρόνων. Μιά φορά θά ήταν ώραιος. Εκείνα τα μάτια έλαμψαν μια φορά προς τα παράθυρα, κι έπρεπε να λάμπουν ακόμα. Εκείνα τα μαλλιά έπρεπε να είνε άκόμη άνυπόταχτα, όπως θά ήσαν μια φορά. Τώρα δεν μένει τίποτα, παντρεύτηκε, ή ζωή έμοιράστηκε στα παιδιά, τα παιδιά είνε άρρωστα, ο θάνατος χτυπάει την πόρτα του σπιτιού.

— Άχ! έπε. Ανόμηνες αυτό το μαρτύριο. Από τη μεμπέκα μου έμεινε μόνο μια φωνίτσα, μια φωνίτσα που όλο ζητεί τη μαμά...

Ο καφετζής τον εκύτταζε βουβός. Ο αστυνομικός δεν έσήκωσε τα μάτια. Στην βουβαμάρα του καφενείου ο στεναγμός του μικρού πατέρα, του τόσο δά, του άδύνατου σαν παιδί, έχτύπησε οπαραχικά. Η άκνησία των γύρω πραγμάτων, που έβλεπαν τον άνθρωπάκον αυτόν από τους τοίχους, εγενε βαρύτερη.

Άξαφνα ο πατέρας έτρεξε προς την πόρτα και επιτάχθη έξω τόσο όρημητικά, ώστε το τζάμι εγενε θρόνφαλα. Από το πάνω πάτωμα ελχεν άκουστή μια φωνή άπελιτισμού. Τελείωσε.

Το κορίτσι δεν ήταν πλέον στη ζωή. Μια δούλα άναμαλλιασμένη έτρεχε στο δρόμο ζητώντας το γιατρό, εκείνον το γιατρό που ξερχεται ύστερ' άπ' το θάνατο.

Ο ναργιλές έμουρμούρισε κάτι, έβγαλε κάποιον βρυχηθμό, και ύστερα έβουβάθη. Άρχισε να μιλή ο αστυνομικός, όλο να μιλή, και έμεινε ν' άκούη βουβός ο καφετζής, όλο ν' άκούη.

— Αυτή ή ψυχούλα που πέταξε, έπε, έβγήκε μέσα σ' έναν κήπο μια νύχτα με βοριά. Το καυμένο το νυχτογέννημα, μια που βγήκεν έτσι σαν άνθος πίσω άπ' τον ήλιο, δε μπορούσε να ζήση. Ήταν ζωή κλεμμένη. Έδώ και πέντε χρόνια, μια νύχτα Φλεβαριάτικη έφύλαγα σκοπός στο δρόμο. Ήμουν αρχικλητήρας. Τυλιγμένος στο

μανδύα μου έκαμνα βόλτες στο πεζοδρόμιο. Τα παράθυρα χτυπούσαν άπ' τον άνεμο. Οι αερόμυλοι άπάνω στα κεραμίδια εφώναζαν. Το φώς των φαναριών εχόρευε μέσα στο στενό δρόμο, ένα δρόμο ξερημο κ' έλεινόν, που τα βήματα των ξενητισμένων περαστικών ανθρώπων χτυπούσαν στο πεζοδρόμιο ύποπτα, σαν να έπήγαν στο εγκλημα. Είνε νύχτες, ήμπορώ να σου πώ, που της φοβάται κι' αυτός ο σκοπός της αστυνομίας. Εκείνο το τίποτα, ένα μεγάλο τίποτα στο σκοτάδι, σε τρομάζει. Ο άνεμος με τα φανάρια φτιάνουν στο δρόμο ίσκιους, και νομίζεις πως οι ίσκιος άνεβαίνουν τους τοίχους των σπιτιών για να πηδήσουν μέσα. Τέτοια ήταν και ή στιγμή που άκουσα δυό πηδήματα από ύψος, κάτω στο πεζοδρόμιο, σαν να γκρεμίστηκαν δυό άνθρωποι μαζί από έναν τοίχο. Πέταξε το μανδύα, έπιασα το σπαθί και ρίχτηκα μπροστά. Εδρέθηκα μπροστά σε δυό. Είχαν πηδήσει μαζί, αλλά το παράδοξο είνε πως εκύτταζαν ο ένας τον άλλον σαν να βλεπόντανε πρώτη φορά. Έρωτούσε σιωπηλά ο ένας τον άλλον τί γυρεύει εκεί, αλλά καθένας εφοβώτανε μήπως ρωτηθή και ο ίδιος. Όταν τους βγήκα μπροστά, έμαρμάρωσαν. Έστρεψαν τότε τα μούτρα τους σ' έμένα ζητώντας έλεος.

Έσφύριξα, είδοποιώντας τον παραπάνω σκοπό. — Κόπιασε δώ, έπια στον ένα.

Τον εγνώρισα. Ήταν συστημιακός λωποδύτης, γνωστός στην αστυνομία, σκιάχτρο της γειτονιάς. Με πρόχειρο έρευνα μέσα στα ρούχά του, εδρήκα το κλοπιμαίο, ένα χρυσό γυναικείο ρολόγι. Του έδωσα δυό μπάτσους γερούς, τον έλυτάρωσα και καρφώθηκε στον τοίχο.

Ήρθεν ή σειρά του άλλου. Τί ήταν πάλι αυτός; Μυστήριο, κύριε. Ένας νέος, ως είκοσι χρονών, ξανθός, φιγουράτος, άστραφτερός. Έντραπήκα μπροστά του. Είχε γίνει κάτασπρος, όχι τόσο άπ' τον τρόπο, όσο άπ' την όργη, άπ' τον έξευτελισμό. Το χεϊλός του έτρεμε. Έπερνε μεγάλες άναπνοές, σαν άγνωμαχητά, σαν κλάμματα μυστικά, και κύτταζε κάτω. Πολλή ώρα πέρασε

που καθόμουν εμπρός τον με στανρωμένα χέρια και τον κύτταξα, κάτω άπ' το μεγάλο βαρύν τοίχο του κήπου. Έπί τέλους έμίλησε μόνος του.

— Ένα πράμα θά σου πώ, έπε, και πάμε στην αστυνομία. Είμαι στα χέρια της αστυνομίας αυτή τη στιγμή μαζί μ' αυτόν εκεί τον άλητη. Αν με ρωτήσης πως έπήδησα μαζί τον από τον τοίχο, δεν το ξέρω. Αν με ρωτήσης όμως ποιός είνε ο κλέφτης από τους δυό μας θά σου πώ «έγώ είμαι ο χειρότερος». Τίποτε άλλο. Πηγαίνουμε. Μη βάλης χέρι άπάνω μου, γιατί εγώ ο ίδιος πιάνω τον ένανό μου, τον άσυχρον κλέφτη που είνε μέσα μου, και τον σέρνω στην τιμωρία που του πρέπει.

Δεν ήξευρα τί να πώ. Ήταν τόσο εδγενική, αυτή ή φωνή που έκλεισε στ' αυτιά μου, τόσο μυστήριο ελχε για μένα, που έπια

— Δεν έχω να κάμω τίποτα, κύριε. Πηγαίνετε. Είθετε ελεύθερος.

Έτράβηξε με βήματα σιγά μέσα στο στενό του δρόμου, με σκυμμένο το κεφάλι σαν άληθινός ένοχος κι' έχάθη.

Ύστερ' από πέντε μέρες έμαθα εκείνο που μου τα εξήγησεν όλα. Τον επάντρεψαν διά της βίας με μια φτωχοκόρη που εκάθητο στο σπίτι εκείνο με τον κήπο και με τον ψηλό βαρύν τοίχο. Έγενε ένας γάμος από κείνους, με τον παπά που φοβάται να ψιθυρίση τα τροπάρια, και με δυό μαγκουροφόρους που φυλάν στην πόρτα. Δεν θέλεις, πιστεύω, να σου πώ τίποτε παραπάνω. Τον ξέρεις ποιός είνε. Είνε ο συφοριασμένος πατέρας αυτής της στιγμής, ο πατέρας του κοριτσιού. Η ζωή της μικρούλας που έσβυσεν έδώ από πάνω ελχεν άρχισει εκείνη τη νύχτα με το βορηά, μέσα στον κήπο...

Ο ναργιλές ελχε σβύσει. Η ήουχία του καφενείου ήτον όλη σαν μία χυμένη άκοή των μυστικών που βγήκαν εις το φώς. Τα τραπέζια, τα κάδρα, οι καθρέφτες άρχισαν πάλιν να σαπίζουν μέσα στη σιωπή. Τα έντομα πετούσαν σαν στιγμές.

Τ Α Μ Ε Τ Ε Ω Ρ Α

Έντυπώσεις περιγητού.

Ηλιόλουστον ἑαρινὴν πρωΐαν, συνοδευόμενος ὑπὸ ομάδος ἀγαπητῶν φίλων, μετέβην εἰς Καλαμπάκην. Εἰς τὴν πολίχνην ταύτην καταλήγει ὁ θεσσαλικὸς σιδηρόδρομος διερχόμενος ἐκτεταμένας πεδιάδας. Ἡ πεδιάς αὕτη, ὅπως πᾶσαι αἱ θεσσαλικαὶ πεδιάδες, παρουσιάζει τὸ αὐτὸ μονότονον θέαμα. Ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ὥραν, καθ' ἣν διασχίζει αὐτὴν ὁ σιδηρόδρομος, χρυσοὶ ἀγροτέξετείνοντο, διαδεχόμενοι ἀλλήλους καὶ μικρὰ χωρία προέκυπτον διὰ μέσου τῶν σταχυῶν. Τὸν χειμῶνα βεβαίως ἡ πεδιάς αὕτη θὰ διαπλοῦται ὡς λίμνη ἀπέραντος, σμαραγδίνη, ἡ δὲ ἐντύπωσης θὰ εἶνε μᾶλλον ζωρὰ καὶ μᾶλλον χαρίεσσα. Ἀλλὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ χρυσιζουσα ὄψις τῆς ἔφερε τὸν κάματον. Ἐφ' ὅσον ὁμοῦς ἐπλησιάζομεν πρὸς τὰ ὄρη, ἡ σκηνογραφία ἤλλασσε. Κῆποι εὐθαλεῖς διεγέλων, δάση πυκνὰ συκαμινεῶν ἐθρόουν καὶ ὕδατα κρυστάλλινα, σχηματίζοντα μικροὺς καταρράκτας, προέχον τὰ δροσερὰ μειδιάματα τῆς σφριγώσης βλαστήσεως.

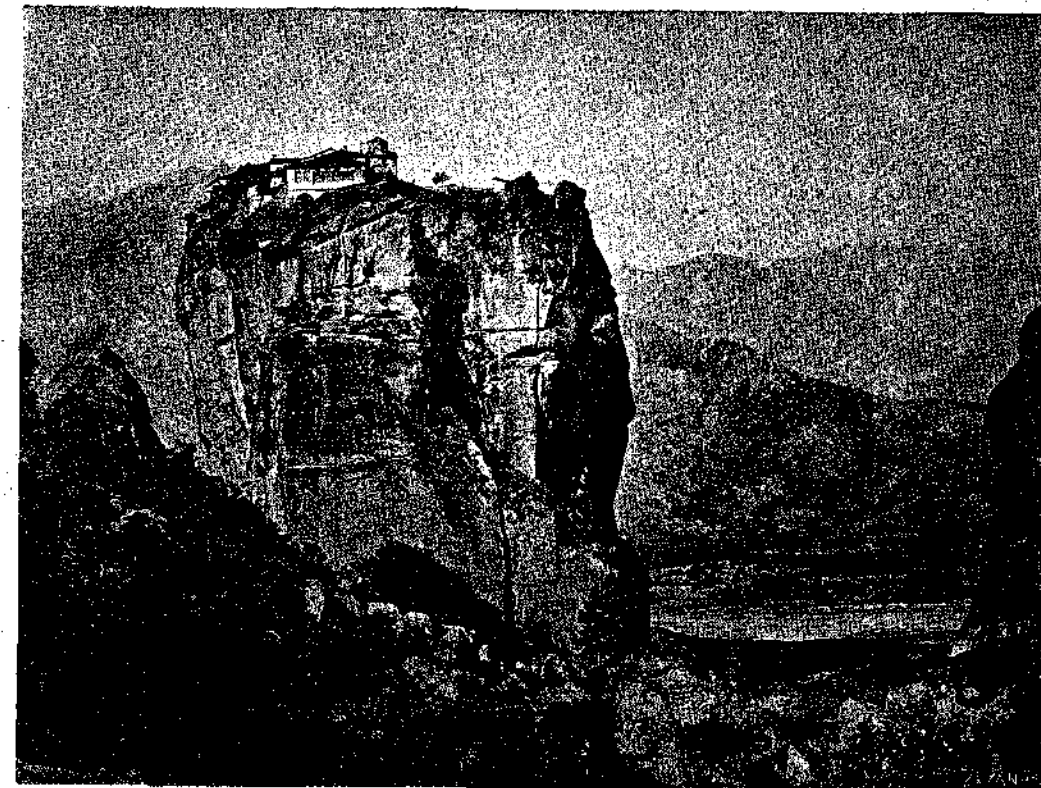
Ἡ πεδιάς βαθμυδὸν ἐξηφανίζετο· στάχυες πλέον δὲν ἐφαίνετο· σιγούρια καταγκουνηδῶν, διακρινόμενα πανταχοῦ τῆς Θεσσαλίας, δὲν προέκυπτον. Βλάστησις μόνον ἀκόλαστος, λοφίσκοι γραφικοὶ ποικίλων σχημάτων, οἱ μὲν ὠραιότεροι τῶν δὲ, χωρίδια, ἅτινα διαπνέει αἰωνία γαλήνη, διεγράφοντο εἰς ἐκθακχεύουσαν τὰς αἰσθήσεις ἁρμονίαν. Περιερχόμενος τὴν θεσσαλικὴν πεδιάδα εἶχον αἰσθανθῆ καταπόνησιν τῆς ὕρασεώς μου καὶ ἀπολαυστικώτερον ἀπεδεχόμεν τὰς μαγευτικὰς εἰκόνας, αἵτινες παρήλαυον ἐνώπιόν μου. Τὸ νερὸν καὶ τὰ δένδρα τρυφερωτέρους μοῦ ἐξήγειρον πόθους, τὸ δὲ πνεῦμά μου ἐνεποτιζέτο μὲ μειδιάματα πετροκερασίνων χειλέων, μὲ ἀνταυγείας μελανῶν ὀφθαλμῶν.

Ἡ θεὰ κελαρύζοντος ρυακίου περιπλέκει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ὀδίτου ὀλόκληρον εἰδύλλιον ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοιούτων ἐντυπώσεων ἐποποθέτου ἐκεῖ τὴν γυναῖκα, ἣτις ἐξήγειρε τοὺς πρώτους παλμούς μου καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀνάμνησις ἀκόμη ἀφυπνίζει τόσα ὄνειρα, τόσας ἐλπίδας σθε-

σθεΐσας, τόσην εὐτυχίαν διαρραγεῖσαν. Καὶ τὴν εὐτυχίαν αὐτὴν τὴν ἐπλαττον πάλιν ἐγὼ μὲ τὴν φαντασίαν μου μεταξὺ δύο μειδιημάτων καὶ μιᾶς θωπείας μεταξίνης κόμης. Ἀλλὰ τὸ ποιητικὸν ὄνειρον ἀπέκρυπτεν ὁ σιδηρόδρομος, ὅπως παρουσιάσῃ ἄλλο καὶ πάλιν ἄλλο, σειρὰν ἀδιαλείπτων νέων ζωγραφικῶν θεληγῆτρων, ἕως ὅτου παρουσιάσεν ἐνώπιόν ἡμῶν τοὺς ὑποφαίους, τοὺς γιγαντεῖους βράχους τῶν Μετεώρων, κάτωθι τῶν ὁποίων ἐγείρεται ἡ Καλαμπάκα. Τὰ αἰσθήματα ἅτινα παράγονται εἰς τὸν ἐπισκέπτην ἐκ τῆς θέας ἐκείνης τῶν ἀλλοκότων ἐκείνων βράχων, τὰ βλέπει τις ἀποτυπωμένα εἰς τὰ συσφιγμένα, τὰ περίτρομα ἐκεῖνα οἰκήματα τῆς Καλαμπάκας. Φαίνονται ὡς νὰ τρέμουν τὰ κακόμοιρα κάτωθι τῶν δρακόντων ἐκείνων καὶ συνεμαζεύθησαν ὡς πτηνὰ εἰς τὴν θεᾶν ἱέρακος.

Τὸ θέαμα ἀληθῶς εἶνε ἐκπληκτικόν· κυριεῦει ὅλας τὰς αἰσθήσεις. Δὲν δύναται τις νὰ φαντασθῇ τί εἶνε οἱ βράχοι ἐκεῖνοι χωρὶς νὰ τοὺς ἴδῃ, οὔτε κἂν ἴδῶν αὐτοὺς δύναται ν' ἀπεικονίσῃ τὰ αἰσθήματα, ἅτινα καταλαμβάνουσιν αὐτόν. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ἐκφράσῃ τὴν φρικίαν τὴν διατρέχουσαν ὅλον τὸ σῶμα, τὸ δέος ὅπερ καταλαμβάνει ὅλην τὴν ψυχὴν, τὸν θαυμασμὸν τὸν πληροῦντα ὅλην τὴν διάνοιαν, τὴν παιδρότητα τὴν διαχυμένην, ὅταν βλέπῃ ἀναπτηδῶντας παραδόξους, ἀλλοκότους, παράφρονας, ὄνειρώδεις ὡς φαντάσματα, ὡς ἄρκτους, ὡς καρδιναλίους, ὡς ἀετούς, ὡς καλυμμαύχια, ὡς μίτρας ἀρχιερέων, ὡς πῖλους ἱπποτῶν, ὡς παρμεγέθη ῥὰ στρουθοκαμήλων, κωνοειδεῖς, στρογγύλους, ὡς στήλας κολοσσαίας, κλαδωτοὺς, ὡς δένδρα, ἀνωμάλους ὡς σταλακτίτας, ἐν συμφυρμῶ παράφρονι ὄλους ἐκείνους τοὺς βράχους, ὀκτακοσίους πόδας ὕψους, οἵτινες σκιαζοῦν τὴν κακόμοιρον, τὴν τρομασμένην πολίχνην;

Ἡ μικρὰ Καλαμπάκα, μὲ τὴν ἀμφίβολον ἱστορίαν τῆς περιφήμου ἐκστρατείας τοῦ 1854

Μετέωρον.

χάνεται, σβύνεται, καὶ οὐδὲ προσελκύει τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου. Τὸ μεγαλεῖον τῶν Μετεώρων ἐξουδετεροῦ πᾶσαν ἄλλην περὶ αὐτῆς ἐντύπωσιν. Καὶ ὁμοῦς ἡ Καλαμπάκα δὲν εἶνε πολίχνη ἀνευ ἰδίου χαρακτήρος· ἔχει τὴν φυσιογνωμίαν τῆς. Αἱ σκολιαὶ τῆς ὁδοῦ, αἱ πλάτανοι τῆς, αἱ οἰκίαι τῆς ἐγειρόμεναι ἐπὶ ἀπορρώγων βράχων, ἐν σχολεῖον ἀνεγερθὲν ὑπὸ τινος φιλομαθοῦς μοναχοῦ καὶ ὁ βυζαντινὸς τῶν ναδῶν ἀρχαῖος μὲ τὰς μαυρισμένας εἰκόνας του, ἐκ τῶν ὁποίων μία πολὺπλοκος παράστασις τῆς Δευτέρας παρουσίας καταλαμβάνουσα ὅλον τὸν πρόναον ἐνέχει περίεργον, ἀβυσσαλεῖαν σύλληψιν, εἰς τὴν ὁποίαν φλόγες, ὄψεις, δένδρα, μορφαὶ δαιμόνων, ψυχὰὶ δικαίων, σῶματα ἀμαρτωλῶν, ἀρπαγαὶ καὶ πίσσης λέβητες ἀποτελοῦσιν ἀλλόκοτον σύμπλεγμα, ἐκβλύζει τρομερὰ ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆς κρίσεως, ὡς τὴν ἐφαντάσθησαν αἱ ἐξηρηθισμένα μοναστικά φαντασία, αἱ πληττόμεναι ἀπὸ τὰς παραδόξους ἀφηγήσεις τῶν χρόνων ἐκείνων.

Ἡ εἰκὼν αὕτη ζωγραφίζει ἐν τῇ ἀκαταστασίᾳ τῆς, ἐν τῇ βαναυσότητι τῆς σκηνογραφίας, ἐν

τῇ τερατωδίᾳ τῆς παραστάσεώς της, τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, τὸν θρησκευτικὸν φανατισμὸν τῶν χρόνων ἐκείνων, ὅτε οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου ἀντήλλασον τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀλουργίδα μὲ τὸ ταπεινὸν ράσον τοῦ μοναχοῦ. Ὁ Ναδὸς ἐκεῖνος εἶνε τὸ σημαντικώτερον ἀντικείμενον, ὅπερ ἔχει νὰ ἴδῃ τις εἰς τὴν πολίχνην ἐκείνην. Μνημεῖον ἐποχῆς σκότους καὶ ἀμφιβολιῶν. Τῶν χρόνων δ' ἐκείνων τὸν χαρακτήρα τὸν διασώζει εἰς τε τὸν ρυθμὸν καὶ εἰς τὸν διάκοσμὸν τῆς ἡ τρισυπόστατος ἐκείνη Βασιλική. Ἀλλὰ διασώζει ἀκόμη καὶ δύο ἀρχαίους κίονας ἐκ πρασίνου μαρμάρου (verde antico), ὁμοίους τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζω ἂν ἀφῆκεν ἀλλαγῆ ὁ χρόνος καὶ ἡ φθορά, οὐδὲ μοῦ ἔτυχε νὰ ἴδω εἰς τὰ ποικίλα ταξείδια μου ἕτερον ἄμβωνα ἐκ μαρμάρου, ὡς τὸν ἐγειρόμενον εἰς τὸ κέντρον τοῦ ναοῦ τῆς Καλαμπάκας. Ὁ ἄμβων οὗτος εἶνε παρεμφερὴς πρὸς τὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὡς περιγράφει αὐτὸν Παῦλος ὁ Σιλεντιάριος.

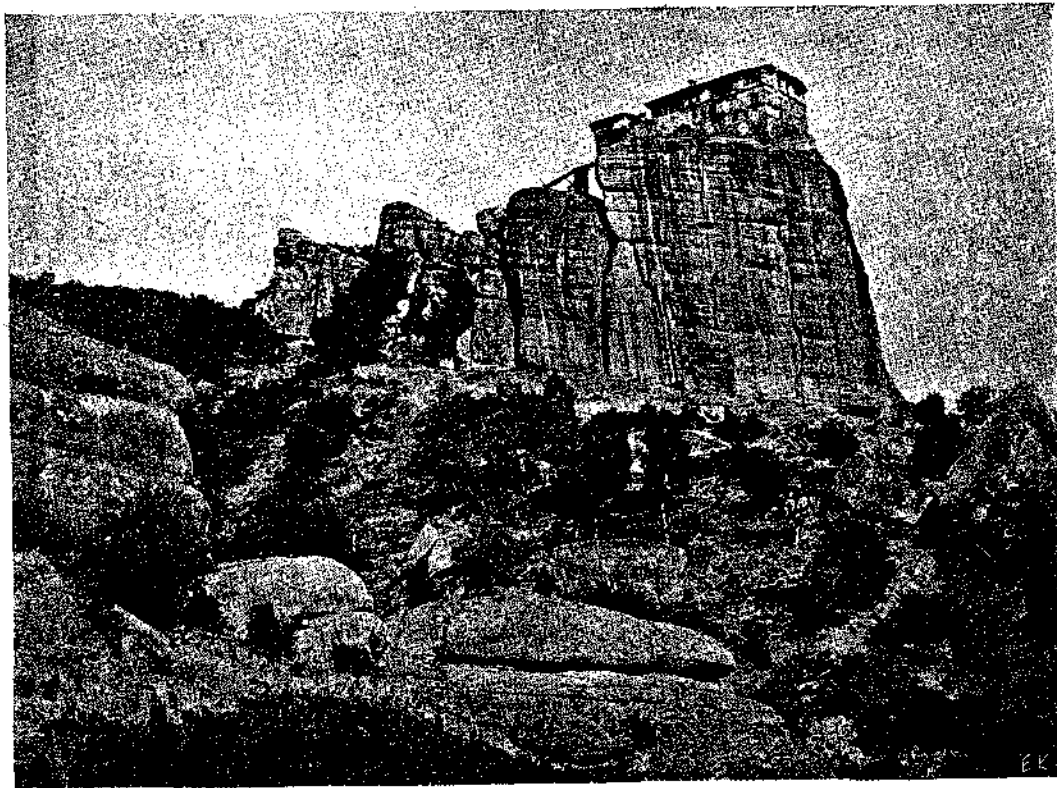
Δύο κλίμακες ἀντικρύζουσαι ἀλλήλας φέρουσιν ἐπ' αὐτοῦ, τέσσαρες δὲ κίονες ὑποβασιάζουσι τὸν οὐρανόν, οὔτινος τὸ θαυμάσιον λευκὸν μάρμαρον

λέγει ο Ussing, ἦτο ἀξίον βελτίονος τύχης. Ἄλλὰ καὶ τῆς κωμοπόλεως καὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἡ ἐντύπωσις ἐξασθενεῖ καὶ ἐξαφανίζεται πρὸ τῶν βράχων τῶν Μετεώρων. Τίνα σημασίαν δύναται νὰ ἔχη αὕτη καὶ ὁ ναὸς τῆς μετὰ τὸν μαρμαρίνον ἀμβωνά τῆς καὶ τὰς βυζαντινάς του ἀγιογραφίας, πρὸ τοῦ ἀναφυομένου ἐκεῖ ἀποτόμως δάσους τῶν βράχων.

Εἶνε μοναδικὸν τὸ φαινόμενον εἰς τὸν κόσμον οἱ βράχοι ἐκεῖνοι. Δὲν ὑπάρχει τι ἐν τῇ φύσει μᾶλλον ἰδιότροπον καὶ μᾶλλον θαυμάσιον. Κατακάθετως ὡς κίονες ἐκφύονται τῆς γῆς οὗτοι. Ἄλλ' αὐτὸ τὸ ὡς κίονες δὲν ἐκφράζει τίποτε. Ὅλον ἐκεῖνο τὸ πέτρινον σύνολον εἶνε μία βαλπουργία νυξ πετρωθεῖσα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Πηνειοῦ. Ἐκεῖ βλέπετε τὴν εἰκόνα τοῦ Κρέλιγγ μαρμαρωθεῖσαν ὅσον τὴν πλησιάζεις τόσο ἐκρινέστερον βλέπετε εἰς βράχους μεταβληθέντα τὰ φαντάσματα τῆς διανοίας τοῦ Γκαίτε, ἀλλὰ τὰ φαντάσματα ταῦτα μεγάλα καὶ ἀπέραντα. Τίποτε δὲν λείπει ἐκεῖθεν. Τὰ σκουπόξυλα τὰ ὁποῖα ἰππεύουν αἱ μάγισσαι τοῦ Γερμανοῦ ποιη-

τοῦ, καὶ οἱ χοροὶ τῶν μάγων, καὶ οἱ πτερωτοὶ χοῖροι, καὶ οἱ θρασεῖς τράγοι, καὶ αἱ γυμναὶ νεράιδες μετὰ τὰ λευκά των ἱστία, καὶ τὰ φανταστικά πτηνά, καὶ τὰ τερατώδη ζῶα, καὶ οἱ δαυσιπώγωνες ἱερεῖς, καὶ οἱ τραγόποδες σοφοί, καὶ οἱ κρημνοὶ τῶν Χάρτες καὶ αἱ χαράδραι τοῦ Ἐλενδ καὶ ὁ ἡγεμὼν Οὐριαν, ὅλα αὐτὰ τῆς γερμανικῆς μυθολογίας τὰ ἀλλόκοτα τὰ ἰδιότροπα ἀποκρήματα, νομίζεις ὅτι, φυγόντα ἀπὸ τὴν Βαλπουργην καὶ διατρέγοντα τὸν κόσμον κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην «ὅτε ὁ ἀήρ δὲν ἐκινεῖτο, ὅτε τὸ ἄστρον ἔφρουγε καὶ δειλὴ ἐκρύπτετο ἡ σελήνη», δὲν διελύθησαν ὡς ἀχλὺς εὐθὺς ὡς ἀνέτειλεν ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ κατελήφθησαν ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἡ παράφρων ἐκείνη στρατιὰ ἐμαρμαρώθη ἐκεῖ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πηνειοῦ, κατὰ παράδοξον δὲ βουλήν τῆς μοίρας, ἔστησαν ἐπ' αὐτῆς τῆς μαρμαρωμένης στρατιᾶς τῶν φαντασμάτων, εἰς καιροὺς χαλεποὺς τυραννίας οἱ μοναχοὶ τὰς φωνεῖς των.

Μετὰ τὰ εἰδυλλιακὰ Τέμπη, τὰ καταπλήσσοντα Μετέωρα. Μετὰ τὴν διαγελωσαν φύσιν, ἡ βραχῶδης ἰδιότροπία αὐτῆς. Ὅταν μαῦρα καὶ ἀπειλητικὰ νέφη καλύπτωσι τὸν οὐρανόν, παρουσιάζονται τὰ Μετέωρα ὡς κολοσσιαῖον σπή-

Βαγλαῦρ.

λαιον, ἐκ τοῦ ἐδάφους τοῦ ὁποῖου ὡς γιγάντειοι σταλακτίται ἀνυψοῦνται οἱ μέλανες ὄγκοι. Τὸ θέαμα θὰ εἶνε ἀναμφιβόλως ἐξόχως ἄγριον καὶ ἐξόχως μεγαλοπρεπές, ἀλλὰ τὰ Μετέωρα θέλουν ἥλιον ἢ θεσσαλικὴ φύσις δὲν ἀνέχεται τὸ μέλαν, τὸ ἀποτρόπαιον, τὸ χαῶδες. Θέλει γλαυκὸν οὐρανόν, χεῖμαρρον ἀκτίνων καὶ μειδιάματα ἀνοιξέως. Ἐν τοιαύτῃ τινὶ ὥρᾳ ἐπεσκέφθη τὴν χώραν ταύτην. Τὸ δίκτυον μᾶς ἀνέσυρε προσκυνητὰς εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα, εἰς τὸ Μοναστήριον τὸ καλούμενον Μετέωρον καὶ εἰς τοῦ Βαγλαῦρ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἡμίονος μᾶς ἔφερον ἀσφαλῶς εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ἡ ἀνάβασις ἀπαιτεῖ μικρὰν τόλμην, ἐνέχει δὲ πολλὴν συγκίνησιν, οἱ μοναχοὶ ὅμως ὡς αἰγαγροὶ ἀνέρχονται καὶ πολλὰκις ὤφθησαν γυναῖκες φορτωμέναι, ἀναρριχόμεναι τοὺς βράχους ἐκεῖνους.

Τὰς Μονὰς ταύτας ἤγειραν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Σερβικῆς κυριαρχίας, ἐν ἐποχῇ ἀδειοτήτος καὶ ἐμφυλίου πολέμου, εὐσεβεῖς μοναχοί. Ἐκεῖ εὖρον καταφύγιον καὶ γαλήνην ψυχῆ καταπεπονημένοι· ἐκεῖ ὡς μοναχὸς ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὁ Ἰωασάφ Παλαιολόγος καὶ ἐκεῖ κατὰ δυσχεμεροὺς τῆς δουλείας χρόνους, περιφρονούντες τὴν κάτωθι αὐτῶν τυραννίαν, ἐζήτησαν εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα παρηγορίαν καὶ ἔλεος ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἄλλὰ αἱ ἐριδες δὲν ἀφήκαν ἥσυχον καὶ τὸν χῶρον ἐκεῖνον, ἐντὸς δὲ τῶν Μονῶν ἔβραζον οἱ λέβητες τῶν παθῶν, εἰς τρόπον ἐπιφέροντα τὴν ἀποσύνθεσιν αὐτῶν καὶ καταστρέφοντα τὸν μυθώδη αὐτῶν πλοῦτον. Τὰ πάθη τῶν καλογήρων εἰς τοιοῦτον σημεῖον εἶχον ἐξαφθῆ, ὥστε δὲν ἐδίστασαν τὰς ἱεράς Μονὰς, ἐν ἡμέραις ἐξάψεως καὶ ταραχῶν, νὰ τὰς μεταβάλωσιν εἰς ἐνδαιτημάτα Κατσιβέλων. Σήμερον μία ἢ δύο διασώζουσι μέρος τοῦ πάλαι πλοῦτου των. Οἱ μοναχοὶ

ὀπωσδήποτε θὰ παράσχωσι τὴν φιλοξενίαν εἰς τὸν ἐπισκέπτην, ὅστις θ' ἀκούσῃ τὴν ἱστορίαν τῶν Μονῶν ἐκείνων, τῶν μετεωριζομένων εἰς ὕψος ὀκτακοσίων καὶ πλέον ποδῶν.

Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ ἐκπλήττει ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου εἶνε ἡ ἀντίθεσις, ἥτις τόσο ἀπότομος παρίσταται. Ἡ παράφρων τῶν βράχων ἐκφυσις ἐξαλείφεται πρὸ τῶν δασῶν, ἅτινα κυκλοῦσιν αὐτούς. Πᾶν τὸ τραχὺ διαλύεται· πᾶσα ἀγριότης χάνεται. Ἄλλο θέαμα, ἄλλα θέλητρα, ἀλλὰ κάλλη παρουσιάζονται ἀνυπόπτως ἐκεῖθεν. Αἱ γόνιμοι γελῶσαι κοιλάδες, τὰ μοναστήρια, ὁ ποταμὸς, ὡς ἀργυρὰ ταινία διερχόμενος διὰ μέσου μανιώδους βλαστήσεως, καὶ αἱ μακρὰι σειραὶ τῶν ὀρέων, ἐν ἀτελευτήτῳ ἐναλλαγῇ χρωμάτων, ἐπὶ τοῦ μέλανος, τοῦ βαθέως πρασίνου, μέχρι τοῦ ὑπολευκοῦ κυανοῦ, αἱ πεδιάδες αἰτινες εἰς τὴν ἀμφιβολίαν τῆς ὀράσεως φαίνονται ὡς θάλασσα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐλαφρά, διαφανῆ ἐπικάθηται ἡ ὀμίχλη, ὅλα παρουσιάζουσιν ἐν συμπλέγματι θαυμασίαν εἰκόνα βυθίζουσαν τὸν θεατὴν εἰς ὄνειροπολήσεις. Ἀπὸ δὲ τῶν πεδιάδων ἐκείνων οὐδεμία φθάνει μέχρι τοῦ βράχου βοῆ· οὐδέποτε πλαταγεῖ ἡ τρικυμία, οὐδὲ φθάνουσιν αἱ κινήσεις τῆς κάτωθεν ζωῆς. Γαλήνη βασιλεύει, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται ὁ νοῦς νὰ φαντασθῇ ἄλλως ἢ εἰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀτάρακτον, ὀροσογελῶσαν, ἐρωτοτροποῦσαν καὶ δίδουσαν τὴν ἰδέαν τῆς Ἐδέμ ὡς τὴν ἐνετύπωσαν εἰς τὴν παιδικὴν μας φαντασίαν αἱ ἀναγνώσεις τῆς ἁγίας Γραφῆς. Καὶ πρὸ τοῦ ἀθανάτου αὐτοῦ κάλλους, ὅπερ διανοίγεται ἐνώπιόν σου, ἐπιθυμεῖς προβαίνων εἰς τὰ χεῖλη τοῦ βράχου, με φωνήν, ἥτις νὰ πληρώσῃ πέραν καὶ πέραν τὴν χώραν ἐκείνην, νὰ βροντοφωνήσῃ: «Δόξα εἰς τὴν Φύσιν! τοιοῦτον θέαμα οὐδέποτε εἶχεν ὄνειρευθῆ ἢ ψυχὴ μου».

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΜΙΚΡΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΟΝΑΞΙΑ

Εἰς βαθεῖαν ἑαρινὴν νύκτα κοιμάται ἡ θάλασσα.
Μακρὰ καὶ ἀπαλὴ περὰ ἡ πνοὴ τῶν κυμάτων διὰ τοῦ ἀέρος, ἐπάνω—ἕως ἐπάνω εἰς τὰ πολλὰ ἄστρα βασιλεύει σιῶπῃ—μὲ ῥυθμὸν κανονικὸν ἀναπνέει ἡ Νύκτα.

Καὶ ἐκεῖ, ὅπου εἰς τὴν ὄχθη, προεξέχουν οἱ τεφροὶ τραχεῖς βράχοι, ἐκεῖ ὅπου ἡ Νύκτα εἶνε πολὺ σκοτεινότερα καὶ σιωπηλότερα, ἐκεῖ περιφέρεται μὲ μακρὸν ἔνδυμα ἡ Μοναξιά. . . . Ἀκροῦται τὴν θάλασσαν. . . ὑπόκοφος ἤχει καὶ βομβεῖ ἐκεῖ ἐπάνω ὡς ἀπὸ τὰ κύματα γεννημένος:

Βαθὺς κώδωνος τόνος.

Ἐκ τὸ νερὸν ἀνέρχεται, κάτι διὰ τοῦ ἀέρος αἰωρεῖται:

Κώδων.

Ἡ Μοναξιά κάθηται ἐκεῖ ὅπου προβάλλουν οἱ μεγάλοι βράχοι καὶ ἀκροῦται. . .

Εἰς τὴν θάλασσαν ἦτο μίαν φορὰν μία νῆσος καὶ ἐπάνω εἰς τὴν νῆσον ἐφύτρωσε μία πόλις. Εἰς μίαν λυσσαλέαν θελλώδη νύκτα κατεβυθίσθησαν νῆσος καὶ πόλις.

Ὅταν ἡ Νύκτα εἶνε περισσότερον σιωπηλὴ, ὅταν ἡ Μοναξιά κατασκηνῶν πλησίον τῶν τραχέων βράχων, τότε ἤχουν οἱ κώδωνες τῆς καταποντισμένης πόλεως:

Τώρα. . . τώρα ἤχουν. . .

Ἡ μουσικὴ αὕτη διολισθαίνει διὰ τῆς ψυχῆς μου καὶ τὴν κάμνει λείαν, ὅπως εἶνε ἡ θάλασσα εἰς τὴν ἑαρινὴν νύκτα.

Αἰσθάνομαι ὅτι εἶμαι βαθεῖα, βαθεῖα μόνος, κάθημαι κοντὰ εἰς τὸν τραχὺν βράχον καὶ ἀκροῦμαι τὴν ψυχὴν μου. . .

Ο ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΝΥΚΤΑ

Γερᾶτος ἀπὸ καύσωνα καὶ γερᾶτος ἀπὸ κονιορτὸν καὶ κάματον ὑπῆρξεν ὁ δρόμος του. Κοιλᾶδες καὶ βουνὰ καὶ βουνὰ καὶ κοιλᾶδες. Τὴν ζωὴν μίᾳ ὀλοκλήρου ἡμέρας προσεῖδεν ὁδοιπορῶν, διότι ἐξεκίνησεν ὅταν ἡ Αὐγὴ ἔψαυσε πορφυρὰ τὴν κλίνην του—καὶ τώρα ἐφύσησαν ἤδη αἱ μικραὶ αὔραι.

Κουρασμένος διέβη μὲ βραδὺ βῆμα τὴν παλαιὰν πόλιν τῆς ξένης πόλεως. Δὲν τὸν ἔφερον ἐδῶ ἀγάπη,—ὄχι νοσταλγία—ὄχι ἀντάμωσις—μόνον ἡ ἐξωτερικὴ ζωὴ καὶ ἡ ἐργασία.

Τὰ ξένα τείχη τὸν παρετήρουν μεγάλα μὲ μεγάλους ἀτενεῖς ὀφθαλμοὺς καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπίσης ἔστρεφον τὴν κεφαλὴν: Δὲν εἶνε ἀπ' ἐδῶ.

Ὁ μεγάλη ἔρημία τῆς ἀποδημίας, ὡ μόνωσις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους!

Περιεπλανᾶτο διὰ τῶν ὁδῶν, ἡ Ξένη ὕψωσε τὸν μακρὸν, σκελετώδη, ψυχρὸν δάκτυλόν της:

Ποῦ εἶνε ἡ πατρίς σου; Ποῦ εἶνε τὸ σπίτι σου;

Ἐδῶκε χρήματα καὶ τὸν ἠνόμασαν "Κύριον," καὶ "ξένον των," καὶ τῷ ἔδειξαν ποῦ νὰ κοιμηθῇ.

Ἄλλ' ἡ καρδία του ἐρρίγει, κατετρύχετο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν μίᾳ θερμότητος, ἐνὸς βλέματος καὶ ἐνὸς χαιρετισμοῦ "κυλῶς ἦλθες." Κατέβη πάλιν εἰς τοὺς δρόμους, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ ζητήσῃ—καὶ ἡ μελαγχολία του τὸν ἔφερε πολὺ μακρὰν, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν εἰς ἕνα λόφον. Ἐκεῖ ἐκάθισε καὶ παρετήρει μὲ κενοὺς ὀφθαλμοὺς κάτω τὰς ὀξείας στέγας, πέραν τὴν πεδιάδα, διὰ τῆς ὁποίας εἶχεν ὁδοιπορήσῃ.

Ἡρέμας μαρμαίροντα ὠλισθαίνον τὰ χρώματα τῆς ἐσπέρας διὰ τῶν ἀγρῶν, κυανᾶ, τεφρᾶ, κοκκινωπὰ καὶ ἄλλα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἤξευρε κανὲν ὄνομα: προσέπιπτον πρὸς στιγμὴν εἰς τοὺς σκοτεινοὺς ἀγροὺς καὶ ἐπροχώρουν ὡς ἀπαλαὶ μετέωροι σκιαὶ ἢ ποικιλόχρωμοι πέπλοι. Ὁ ποταμὸς ἔστιλβεν ὡς θαμβὸς ἄργυρος καὶ ἐγένετο στενωτέρως καὶ περιελίσσετο καὶ ἐκάμπτετο, ἕως ὅτου τέλος μακρὰν, μακρὰν συνεχέετο εἰς τὸ λυκόφως. Ἐκεῖ ὄμως ὅπου ἐπιπτον ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἐσπεριναὶ ἀκτῖνες ἐμάρμαυρε ποικιλόχρους καὶ ὁ ξένος εἶδε μὲ πόνον τὸ σπινθηρίζον ρεῦμά του, τὸ διευθυνόμενον πρὸς τὴν πατρίδα του.

Εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐπεκάθητο μακρὰ, ἐκτεταμένα σκοτεινὰ σύννεφα, ὡς μελαγχολικαὶ τοῦ θεοῦ σκέψεις—ἢ μὴ ἦσαν ὡς πένθος πέπλος εἰς μακρινὰς πόλεις; Ὁ ἥλιος ἀπέστειλεν ἐπάνω των μίαν τελευταίαν λάμψιν: ἐζωγράφησε χρυσᾶς ταινίας εἰς τοὺς κροσσοὺς τῶν συννέφων. Κατὰ μικρὸν κυανοὺς ἀτμὸς καὶ ἀναθυμίασις ἀνῆλθεν εἰς τὰ μακρὰν καὶ εἰς τὰ πλησίον καὶ ἔκαμε τὸ τοπίον θαυμάσιον ὡς ὄνειρον πλήρες προαισθημάτων.

Ἀπεκάλυψε τὴν κεφαλὴν του καὶ ἀφῆκε τὸ μέτωπόν του εἰς τὰ φιλήματα τῆς ἡπίας πνοῆς, ἥτις ἔπνεεν ἀπὸ τὴν πεδιάδα εἰς τὸν λόφον.

Ἡ χρυσὴ ταινία ἀχρίασε, σιγὰ ἠνῆθησαν εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ σιωπηλὰ ἄστρα εἰς τὴν αἰωνίαν τῶν ἀπειριᾶν—ἢ μεγάλη σιγὴ ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ κόσμου.

Ὅτε διήθυνε πάλιν τὸ βλέμμα του κάτω πρὸς τὰ βάθη, ἡ καρδία του ἐπτόθη: ἦτο ὡς νὰ ἐκαθρεπτιζέτο ὁ οὐρανὸς ἐπάνω, κάτω εἰς μεγάλην μαύρην νεκρικῶς σιωπηλὴν θάλασσαν.

Ὅπου ἔκειτο ἡ πόλις, ἐκεῖ ἐκολύμβων ἀναρίθμητα φῶτα, ὀχρὰ, λευκά, κίτρινωπὰ καὶ ἐρυθρὰ, καὶ ὀλονὲν νέα ἀνεδύοντο, καὶ ὀλονὲν μακρότερα ἐλαμπον—φλογερὰ ἀνῆθη.

Τρέμων προσέβλεπεν ἄνω καὶ κάτω τοῦτο τὸ κάλλος καὶ συνέπτυξε τὰς θερμὰς χεῖράς του.—Τῷ ἔφαινετο ὡς νὰ ἠσθάνετο τὴν προσέγγισιν τῆς ἱερᾶς, νυκτίας βασιλείας, ἤκουε τὰ ἀφωνά της τραγούδια καὶ ἔβλεπεν αὐτὴν ὑφαίνουσαν τὸν τάπητα καὶ ὀλονὲν νέα φῶτα ἐνύφαινεν εἰς αὐτόν,—φωτεινὰ ῥόδα.

Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ξένην πόλιν, δὲν ἤκουε πλέον τὰ ἄσματα,—ἀλλ' εἰς τὸ ὄνειρόν του ἐνεφανίσθη μία γυνή, τὴν ὁποῖαν ἐγνώριζε. Μακρὰ μαῦρα μαλλιά περιέβαλλον τὸ ἀνάστημά της, στέφανος ἐλαμπε μὲ λάμψιν ὀπαλλίνην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της. "Εἶμαι ἡ Νύκτα," εἶπε μειδιῶσα καὶ ἐπέθηκε ῥαδινὰς, λεπτοφύεις χεῖρας ὡς μητέρα ἐπὶ τῆς καρδίας του.

Α Ν Θ Ο Σ

Δύο κυπάρισσοι ἀφροῦντο ἀκίνητοι ὡς στήλαι εἰς τὸν ἀέρα—σιωπηλαί, ἱεραὶ ὑψηλαὶ κυπάρισσοι.

Βαθεῖα ὑποκάτω αὐτῶν εἶνε ἄλλο σκοτεινὸν φύλλωμα, δεξιὰ μία δίοψις πρὸς τὰ μακρὰν. Ἐκεῖ ὅλως διόλου πρὸς τὰ ὀπίσω ἐγγίζει ἡ γῆ τὸν οὐρανόν. Κοκκινωπὴ πνοὴ διέρχεται τὸ περιθώριόν του—ἔπειτα ὄλα γίνονται κυανᾶ—κυανοὺς βαθὺς οὐρανός.

Πρός την κοκκινωπήν εκείνην λάμπην βλέπεις ἀπὸ τὸν ἐξώστην σου, τὴν κεφαλὴν σου πρὸς λιθόκτιστον στῦλον κλίνουσαν καὶ τὰς ὠχρὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ψυχρῶν κιγκλίδων στηρίζουσαν — τὰς θερμὰς χεῖρας.

Τὸ βλέμμα σου διέδραμε τρέμον τὸ διάστημα, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τῆς γῆς, ἐκεῖ ὅπου ἐπακκουμῆθαι ὁ οὐρανός. Ὁ ὀφθαλμός σου εὐρύνεται ἡρέμα καὶ προσηλοῦται στερεώτερον... καὶ δὲν βλέπει ἀπλανὲς καὶ σιωπηλὸν παρά ἓν μόνον σημεῖον.

Ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνέρχονται περιελισσόμενα ἄνθη πρὸς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν περιβάλλουν μὲ τὸ ποικίλον δίκτυόν των τόσον δειλῶς πυκνά, ὡς νὰ ἐντρέποντο διὰ τὴν πλατεῖαν ἀσχημίαν καὶ πτωχείαν τῆς — ἀναρριχῶνται ἐπάνω, τὰς κάλυκας ὅλα πρὸς τὰνω στρέφοντα: πρὸς σέ.

Τὸ ἄκρον τοῦ ποδός σου ἐξέρχεται ὀλίγον ἀπὸ τὰς σιδηρὰς κιγκλίδας, μία ἀπὸ τὰς ἀμαυρὰς κάλυκας ἐκτείνεται, ἐγγίζει μὲ τὸν ἀκρότατον κροσσόν τῆς τὸν πόδα σου, καὶ ἕως εἰς τὰ βρῦα κάτω τρέμει ἢ περιπλοκάς... σὺ δὲν τὸ αἰσθάνεσαι.

Εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐξάνουν αἱ σκιαί, αἱ καλάμαι τῆς πῶας ἀνορθοῦνται ἠσυχῶς, σχεδὸν τὴν ἀκούει κανεὶς πῶς ὀλισθαίνει πρὸς τὰνω. Αἱ καλάμαι, τὰ ἄνθη, αἱ κάλυκες, αἱ ἔλικες, ὅλα ὑψώνουν τὴν κεφαλὴν καὶ βλέπουν ὅλα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο εἰς τὸ ὅποιον βλέπεις.

Ἔδυσσε πράγματα;

Καὶ θροεὶ ὀλόγυρα ἢ βαθεῖα, βαθεῖα ἀναπνοὴ τῆς φύσεως, ἢ ὅποια ἀπομυζᾷ τὴν πρῶτην δροσίαν τῆς ἑσπέρας μὲ διογκούμενα χεῖλη...

Δὲν εἶσαι καὶ σὺ ἄνθος; Ἀδελφὴ αὐτῶν τῶν ἐκεῖ κάτω;... Ἐν ἀπαλὸν καὶ τρυφερόν εὐκαμπτον καὶ εὐλύγιστον ὄν, τὸ ὅποιον προσδλέπει μὲ τὸ οὐράνιον τοῦ βλέμμα καὶ ψιθυρίζει δειλά: «Παρακαλῶ, παρακαλῶ, μὴ μὲ πειράξης!...» — Τρυφερόν, — ραδινόν — ἐλαφρόν, εὐκαμπτον καὶ εὐλύγιστον.

Δὲν εἶσαι; Δὲν βλέπεις καὶ σὺ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπάνω καὶ περιμένεις νὰ σὲ βρέξῃ ἢ δρόσος καὶ νὰ ἔλθῃ ὁ ἄνεμος τῆς νυκτός;

Εἰς τὸν μεγάλον σκοτεινὸν ὀφθαλμὸν σου μαρμαίρει μία λάμπις, ἐν φῶς ἐκλάμπει καὶ αἱ μακρὰί βλεφαρίδες σου συσπῶνται — κλαίεις;

Ἡ μήπως ἦσαν αἱ σταγόνες τῆς δρόσου, αἱ ὁποῖαι πίπτουν, τὰ βράδυα, ἀπὸ τὰ ἄνθη;

ΕΡΝΣΤ ΧΑΡΤ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΙΨΕΝ

[Ὁ Ὄσπ-Λουριὲ ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ κοινωνικὴ φιλοσοφία εἰς τὸ θέατρον τοῦ Ἴψεν» ἐδημοσίευσεν ἓνα τόμον τῆς μικρᾶς βιβλιοθήκης τῆς «συγχρόνου φιλοσοφίας τοῦ Ἀλκάν», εἰς τὸν ὅποιον ἐξετάζει τὴν ἐκ τοῦ δραματικοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου νορβηγοῦ συγγραφέως ἀπορρέουσαν φιλοσοφίαν, κατὰ τὰς δύο αὐτῆς ὀψεις, τὴν ἀρνητικὴν καὶ τὴν θετικὴν καὶ ἢ μὲν ἀρνητικὴ ἀναφέρεται εἰς τὸ οἰκοδόμημα τὸ ὅποιον πρέπει νὰ κατακρημνισθῇ καὶ τὸ ὅποιον εἶνε ἡ ἐνεστώσα κοινωνία, ἢ δὲ θετικὴ ἀναφέρεται εἰς τὸ οἰκοδόμημα τὸ ἀνιδρυθησόμενον ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ πρώτου, τὸ ὅποιον εἶνε ἡ νεωτέρα κοινωνία. Ἐκ τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἐνεστώσης κοινωνίας μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὸ περὶ οἰκογενείας κεφάλαιον].

Η οἰκογένεια συμμετέχει περισσότερον παντὸς ἄλλου εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν κατὰπτωσιν τῆς ἐνεστώσης κοινωνίας. Ἐδῶ ἔγκειται τὸ ἀληθὲς νόσημα καὶ πρέπει νὰ ἔχωμεν τὸ θάρρος νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν. Εἰς τὴν *Κωμῶδιαν τοῦ ἔρωτος*, εἰς τὴν *Ἀγορίσσαιαν*, εἰς τοὺς *Βρυκόλακας*, εἰς τὸ *Κουκλόσπιον* ὁ Ἴψεν μᾶς τὸ λέγει μὲ στωικὴν δύναμιν καὶ παρρησίαν. «Ὁ γάμος σας! ἀναφωνεῖ ὁ Φάλλ, εἰς τὴν *Κωμῶδιαν τοῦ ἔρωτος*, ἀλλ' εἶνε ἡ ἔνωσις δύο καταστάσεων ποῦ ταιριάζουν, δὲν εἶνε διόλου ἔρωτος!» Ὁ ἔρωτος ὅστις μόνος ἔπρεπε ν' ἀποτελῇ τὰς ἐνώσεις, ἐξωρίσθη ἐξ αὐτῶν, πρυτανεύει δὲ μόνον ὁ κῶδιξ. Ὁ συμβολαιογράφος συντάσσει τὸ συμβόλαιον ὅπου ἕκαστος καθορίζει τὰ συμφέροντά του, ὅπου ὁ σύζυγος συζητεῖ τὸ ποσὸν τῆς προίκου, ὅπου ἡ γυνὴ κάμνει ὑπολογισμοὺς καὶ ὅπου ζητοῦν ν' ἀπατήσουν ἀλλήλους: «Ὁ ἔρωτος ἔπαυσε νὰ εἶνε πάθος, λέγει ὁ Ἴψεν εἰς τὸ αὐτὸ δράμα, εἶνε ἐπιστήμη καταλογικῶς γεγραμμένη, ἐπάγγελμα, μὲ τὰς συντεχνίας, τὴν σημαίαν του. Οἱ μνηστῆρες καὶ οἱ σύζυγοι ἀποτελοῦν τὰ στελέχη, καὶ τὰ γεμίζουν μὲ συνοχὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν θαλασσίων φυτῶν». Ὁ ἔρωτος δὲν εἶνε πλέον θεῖον συναίσθημα, εἶνε κακία. Κατὰ τοὺς κανόνας τῆς νεωτέρας κοινωνίας, ὁ ἀνὴρ δὲν νυμφεύεται τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ τὴν προικὰ τῆς, τὴν περιουσίαν τῆς. Οἱ γάμοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεί-

στον εἶνε ἀνήθικος ἀγορὰ ὅπου οἱ νέοι πωλοῦνται ἀντὶ χρυσοῦ.

«Ὁ γάμος, λέγει ὁ Βέβελ, πρέπει ν' ἀποτελῇ ἔνωσιν, τὴν ὅποιαν ἀπαρτίζουν δύο ὄντα ἐξ ἀμοιβαίου ἔρωτος καὶ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν φυσικῶν τοῦ γένους σκοπῶν. Ἀλλὰ τὸ ἐλαττήριον τοῦτο κυρίως εἰπεῖν ὀφίσταται σπανιώτατα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Τούναντίον, ὁ γάμος θεωρεῖται ὑπὸ τῶν πλείστων γυναικῶν ὡς καταφύγιον, εἰς τὸ ὅποιον ὀφείλουσι νὰ εἰσέλθωσιν ἀντὶ πάσης θυσίας, ἐν ᾧ ὁ ἀνὴρ ἀφ' ἑτέρου ζυγίζει καὶ ὑπολογίζει λεπτομερῶς τὰ ὕλικά πλεονεκτήματά του. Καὶ ἡ κτηνώδης πραγματικότης φέρει καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς γάμους εἰς τοὺς ὁποίους τὰ ἐγωιστικὰ καὶ εὐτελεῖ ἐλαττήρια δὲν ἀσχοῦν καμμίαν ἐπίδρασιν, τόσας διαταράξεις, καὶ τόσα στοιχεῖα ἀποσυνθέσεως ὥστε οὗτοι σπανίως ἐκπληρώνουν τὰς ἐλπίδας, τὰς ὁποίας οἱ σύζυγοι ἐθώπευον εἰς τὸν νεανικὸν ἐνθουσιασμόν των καὶ εἰς ὄλον τὸ πῦρ τοῦ πρώτου των ἔρωτος».

Ὁ σύγχρονος γάμος εἶνε νόμιμος μορφή τοῦ ἐταιρισμοῦ, ἐπιφέρει τὴν ἐλάττωσιν τῆς γονιμότητος καὶ τὴν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ αἰτία τῆς ἐξασθενήσεως τῆς γεννήσεως εἶνε γνωστὴ τὴν ἀποφασίζει ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου. «Δὲν εἴμεθα ἀρκετὰ πλούσιοι διὰ νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας αὐτὴν τὴν πολυτέλειαν». Τὰ τέκνα εἶνε φορτίον ἐλαττώων τὰς ἐγωιστικὰς ἀπολαύσεις τῶν γονέων. Οἱ πλούσιοι δὲν θέλουν ν' ἀφήσουν πολλοὺς συγκληρονόμους τῆς περιουσίας των· οἱ ὀλιγώτερον πλούσιοι φοβοῦνται μὴ ὑποκούψουν ὑπὸ τὸ βάρος πολυαριθμοῦ οἰκογενείας. Μόνον αἱ δυστυχεῖς οἰκογενεὶαι ἔχουν πολλὰ τέκνα. Ὅσον αὐξάνουν ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐπορία, τόσον ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν τέκνων. Οἱ πτωχοὶ εἶνε ὀλιγώτερον φυγότεκνοι τῶν πλουσίων, διότι δὲν ἔχουν τὴν ἀνησυχίαν τῆς διανεμητέας κληρονομίας. Ἄλλως δὲ αἱ ἐλεύθεραι ἐνώσεις συντελοῦνται εὐκολώτερον μεταξὺ τῶν ἐργατῶν.

Ἡ ἐνεστώσα, ἡ κυβερνώσα κοινωνία ἀποδο-

κιμάζει καὶ καυτηριάζει τὴν ἐλευθέραν ἑνώσιν.

Ὁ πάστορ Μάνδερς ἀποκαλεῖ ἐστὶν τὴν οἰκογένειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀνὴρ συζῆ μετὰ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁσβάλδος, ζωγράφος.—Ναί, ἢ μετὰ τὰ παιδιὰ του καὶ μετὰ τὴν μητέρα τῶν παιδιῶν του.

Μάνδερς. Ἀλλά... δι' ὄνομα Θεοῦ!

Ὁσβάλδος. Τί τρέχει;

Μάνδερς. Νὰ ζῆ... μετὰ τὴν μητέρα τῶν παιδιῶν του;

Ὁσβάλδος. Ναί... ὅταν ἐπιπροτιμούσατε νὰ τὴν διώξη;

Μάνδερς. Ἀλλά πῶς εἶνε δυνατόν ἕνας ἀνδρᾶς ἢ μία γυναῖκα, οἱ ὁποῖοι ἔχουν... ἔστω καὶ ὀλίγην ἀνατροφὴν, νὰ συμφωνήσουν εἰς ἑνώσιν τοιοῦτου εἶδους, ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια ὄλου τοῦ κόσμου;

Ὁσβάλδος. Αἰ, τί θέλετε νὰ κάμουν; Μία κόρη πτωχὴ... χρειάζονται πολλὰ χρήματα διὰ νὰ ὑπανδρευθῆ. Τί θέλετε νὰ κάμουν;

Μάνδερς. Τί θέλετε νὰ κάμουν; Νὰ σᾶς τὸ πῶ ἐγὼ τί πρέπει νὰ κάμουν. Πρέπει νὰ ζήσουν ὁ ἕνας μακριὰ ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Ὁσβάλδος. Αὐτὸς ὁ λόγος δὲν θὰ ἔφερε μεγάλο ἀποτέλεσμα εἰς ἡμᾶς, νέους, μετὰ φλογερὰ αἰσθήματα, ἐρωτευμένους.

Μάνδερς. Καὶ ἡ ἐξουσία ποῦ ἀνέχεται τοιαῦτα πράγματα καὶ τ' ἀφίνει νὰ διαπράττωνται ἡμέρα μεσημέρι. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀνηθικότης ἐπιδεικνύεται ἀναίσχυντως, ἀποκτᾶ δικαίωμα ἐγκαταστάσεως.

Ὁ Μάνδερς καὶ οἱ ὅμοιοί του ὑπερβαίνουν τὴν οἰκογένειαν. «Ἡ ἐστία εἶνε ἡ βᾶσις τῆς οἰκογενείας» λέγουν. Μήπως ἡ οἰκογένεια δὲν εἶνε ἡ βᾶσις τῆς κοινωνίας; Ἐνα εὐάρεστο σπιτικό, φίλος πιστός, ἕνας μικρὸς κύκλος διαλεκτός, εἰς τὸν ὁποῖον κανὲν δυσαρμονικὸν στοιχεῖον δὲν ἔρχεται νὰ φέρῃ τὴν ταραχὴν;» (Ἰψεν Στιχοῖματὰ τῆς κοινωνίας).

Ναί! ἡ οἰκογένεια εἶνε ἕν ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων στοιχείων τῆς κοινωνίας, ἀλλ' ἂν ἡ ἀρχαία οἰκογένεια παρουσιαζέται ἀληθῆ ἐνότητά, ἡ ἐνεστώσα οἰκογένεια εἶνε ἀσθενὴς καὶ ὠχρὰ ἀνταύγεια ἐκείνης.

Ὁ γέρον διεσφαρμένος Βερλέ, ἀφ' οὗ ἵδρυσεν τὸν πλοῦτόν του ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ἐκδαλ, μετὰ βίον κραιπάλης, ὅστις ἐγένετο αἰτία τοῦ θανάτου τῆς γυναίκος του, ἀποφασίζει νὰ κανονίσῃ τὴν ψευδῆ θέσιν του καὶ νὰ νυμφευθῆ τὴν κυρίαν Σβέρμπη, γυναῖκα ἀνταξίαν του ὑφ' ὄψιν τὰς ἐπόψεις. Διὰ ν' ἀποφύγῃ τὰς κακὰς γλώσσας, ἀποτείνεται εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Γρηγόριον, ὅστις ζῆ μόνος, εἰς τὸ ἐργαστάσιον.

Γρηγόριος. Ἄ! ἔτσι! ἐπειδὴ πρόκειται διὰ τὴν Κυρίαν Σβέρμπη, ἦτο ἀνάγκη μιᾶς οἰκογενειακῆς εἰκόνας εἰς τὸ σπιτί, μερικῶν συγκινητικῶν σκηνῶν μεταξὺ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. Ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ!... Ὅταν ἔκαμνε τόσην καλὴν ἐντύπωσιν ἂν εἰμποροῦσε νὰ εἶπῃ ὁ κόσμος ὅτι ὁ υἱὸς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς οὐκίης εὐλαβείας ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν διὰ νὰ παρασταθῆ εἰς τοὺς γάμους τοῦ γηραιοῦ πατρὸς του. Τί θὰ ἔμενον ἀπὸ ὄψιν ἐκείνας τὰς φήμας, αἱ ὁποῖαι παριστάνουν τὴν δυστυχῆ μακαρίτισσαν ὅτι ἀπέθανεν ἀπὸ τὴν λύπην καὶ ἀπὸ τὰ βᾶσανα; Οὐτε ἡχὼ καν, θὰ τὴν ἐξηφάνιζεν ὁ υἱός.

Βερλέ. Γρηγόρη!... Ἄ, τὸ βλέπω δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον νὰ σέβασαι ὀλιγώτερον ἀπὸ ἐμέ.

Γρηγόριος. Σὲ εἶδα ἀπὸ πολὺ κοντὰ.

Βερλέ. Μὲ εἶδες μετὰ τὰ μάτια τῆς μητέρας σου.

Γρηγόριος. Ἡ εὐπιστος ἐκείνη φύσις εἶχε πιασθῆ εἰς δίκτυον ἀπιστίας, κατοικοῦσα ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετὰ ἄλλας γυναῖκας... τὰς ὑπερρετρίας τῆς... χωρὶς νὰ ὑποπτεύεται ὅτι ἡ οἰκογενειακὴ τῆς ἐστία ἐστηρίζετο ἐπὶ ἐνὸς ψεύδους. Ἡ ὑπαρξίς σου μοῦ φαίνεται, ὅταν τὴν παρατηρῶ μετὰ προσοχὴν, ὡς πεδίον σφαγῆς ἐστρωμένον μετὰ πτώματα.

Εἰς τὸ αὐτὸ δράμα ὁ Χιάλμαρ ἐρωτᾷ τὴν γυναῖκά του περὶ τοῦ παρελθόντος τῆς. Ἐν τέλει αὐτὴ ὁμολογεῖ τὸν δεσμόν τῆς μετὰ τοῦ Βερλέ, τὸν ὁποῖον ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν σύζυγόν τῆς ὁ Γρηγόριος.

Χιάλμαρ. Πῶς εἰμπορέσεις νὰ μοῦ κρύψῃς ἕνα τέτοιο πρᾶγμα;

Τζίνα. Ναί, δὲν εἶνε καλὸν αὐτὸ ποῦ ἔκαμα ἔπρεπε νὰ σοῦ τὸ ὁμολογήσω πρὸ πολλοῦ.

Χιάλμαρ. Ἐπρεπε νὰ μοῦ τὸ εἶπῃς ἀμέσως, τοῦλάχιστον θὰ εἴξευρα ποῖα εἶσαι.

Τζίνα. Ὅταν μετὰ ὑπανδρεύουσαν καὶ τότε, λέγε;

Χιάλμαρ. Πῶς εἰμπορέεις νὰ τὸ φαντασθῆς;

Τζίνα. Δι' αὐτὸ δὲν ἐτόλμησα νὰ σοῦ εἶπῶ τίποτε. Δὲν εἰμποροῦσα νὰ προξενήσω τὴν ἰδίαν μου δυστυχίαν.

Αὐταὶ εἶνε αἱ βᾶσις τῆς ἐνεστώσης οἰκογενείας· ψεῦδος καὶ διαφθορά· ὄργανον κέρδους ὡς εἰς τὴν Τζίνα, ἢ ὄργανον φιλαύτου ἡδονῆς ὡς εἰς τὸν Χιάλμαρ.

Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ὑποφέρουν ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἡ γυνὴ ὑποφέρει περισσότερον. Ὁ ἀνὴρ, λέγει ὁ Βέβελ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προέρχεται συχνότερα τὸ σκάνδαλον ἐν τῷ γάμῳ, ἐνεκα τῆς ὑπερτέρας θέσεώς του, δύναται ν' ἀποζημιωθῆ ἄλλοῦ.

Ἡ γυνὴ σπανίως εἰμπορεῖ νὰ τραπῆ εἰς τοὺς λοξοὺς δρόμους, ἐν πρώτοις διότι τοῦτο εἶνε περισσότερον ἐπικίνδυνον εἰς αὐτήν, ὡς προσδεχόμενον μέρος, δεύτερον δὲ διότι πᾶν βῆμα ἐκτὸς τοῦ γάμου καταλογίζεται εἰς αὐτήν ὡς ἔγκλημα, τὸ ὁποῖον οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε ἡ οἰκογένεια τῆς συγχωροῦν. Ἡ γυνὴ εἶνε ἠναγκασμένη νὰ θεωρῆ τὸν γάμον ὡς ἄσυλον, διότι ἐκτὸς τοῦ γάμου ἡ κοινωνία κατατάσσει αὐτήν εἰς τάξιν οὐδὲν ἔχουσαν τὸ ἐπίζηλον.

Τὸ ὑλικὸν συμφέρον συνδέει τὰνθρώπινα ὄντα πρὸς ἄλληλα. Τὸ ἐν μέρος γίνεται δούλον τοῦ ἑτέρου καὶ ἀναγκάζεται ἐκ «συζυγικοῦ καθήκοντος» νὰ ὑποβάλλεται εἰς τὰς οἰκειοτάτας τῶν θωπειῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἴσως αἰσθάνεται περισσότεραν φρίκην ἢ διὰ τὰς ὕβρεις τοῦ ἢ τὰς αἰκίας του. Τοιοῦτος γάμος δὲν εἶνε χειρότερος τοῦ ἑταιρισμοῦ;

Ἡ ἑταίρα μέχρι τινὸς εἶνε ἐλευθέρη ν' ἀπαλλαγθῆ ἀπὸ τὸ ἐπαισχυντόν ἔργον τῆς, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀρνηθῆ νὰ πωλήσῃ τὰς θωπειᾶς τῆς εἰς ἄνθρωπον, ὅστις διὰ ἕνα ἢ ἄλλον λόγον δὲν τῆς ἀρέσκει. Ἀλλὰ γυνὴ πωληθεῖσα ὑπὸ τοῦ γάμου εἶνε ἠναγκασμένη νὰ ὑφίσταται τὰς θωπειᾶς τοῦ αὐθέντου τῆς καὶ ὅταν ἀκόμη ἔχη μυρίους λόγους νὰ τὸν μισῆ ἢ τὸν περιφρονῆ.

Ἡ ἰδέα ὅτι ἡ γυνὴ εἶνε ἴση πρὸς τὸν ἀνδρα ἀντίκειται εἰς τὰς προλήψεις τῶν ἀνδρῶν. Κατ' αὐτοὺς ἡ γυνὴ πρέπει νὰ εἶνε ὑποταταμένη, εὐπειθής, περιωρισμένη ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ οἰκοκυριό τῆς· ὀφείλει νὰ καταστέλλῃ τὰς σκέψεις τῆς, τοὺς προσωπικοὺς τῆς πόθους, καὶ ἂν ἀκόμη μέλλει ν' ἀποθάνῃ πνευματικῶς ἐκ τῆς καταθλιπτικῆς ταύτης καταστάσεως. Πόσαι ἠθικαὶ ἀλγηδόνες, πόσα δάκρυα, πόσαι νύκτες ἀγρυπνίας συντρίβουσαι διὰ παντός τὸν ὄργανισμὸν τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ὄντων!

Ἡ Κ^α Ἀλβιγγ τῶν Βουκολάκων εἶνε μία τῶν θαυμασίων καὶ δυστυχῶν τούτων μορφῶν. Ἐλαβεν ἐν τῇ νεότητι τῆς «γνώσεις τινὰς ὅπου ἐπρόκειτο περὶ καθηκόντων μόνον καὶ ὑποχρεώσεων». Ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη ἔζησε μετὰ αὐτάς, ὑποφέρουσα σιωπηλῶς πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς καὶ φαυλοβίου συζύγου τῆς. Μίαν μόνην φοράν κουρασθεῖσα νὰ ζῆ πλησίον ἐνός τρελοῦ τὸν ὁποῖον δὲν ἠγάπα, ὄρμηξ πρὸς τὸν νέον πάστορα, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ καὶ ὑπὸ τοῦ ὁποῖου αἰσθάνεται ὅτι ἀγαπᾶται.

— Ἰδοῦ με, λάβε με.

— Γυναῖκα, ἀποκρίνεται ὁ εὐλαβὴς μαθητὴς τοῦ Ναζωραίου, ἐπίστρεψε εἰς ἐκεῖνον, τοῦ ὁποῖου εἶσαι σύζυγος ἐνώπιον τοῦ νόμου.

Ἡ ὁρμὴ ἦτις τὴν ὤθησε πρὸς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν κατεστάλη ταχέως· ἡ κυρία Ἀλβιγγ ἐγένετο πάλιν ἡ σύζυγος, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ εἶνε κοιλὰς κλαυθμῶνος, καὶ ἦτις δὲν δύναται νὰ σκορπίσῃ τριγύρω τῆς τὸ φῶς καὶ τὴν εὐθυμίαν εὐτυχῶς ψυχῆς. Ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη ἡ θαυμασία αὕτη γυνὴ εἶχε τὴν γενναϊότητα νὰ κρύψῃ ἀπὸ ὄψιν τὴν ἀθλιότητα τοῦ οἰκογενειακοῦ τῆς βίου. «Ἐπέφερα πολλὰ μέσα εἰς αὐτὸ τὸ σπιτί, ὁμολογεῖ βραδύτερον. Διὰ νὰ συγχρητῆσῃ τὸν σύζυγόν μου τὰς νύκτας ἠναγκαζόμην νὰ γίνωμαι ἡ σύντροφος τῶν μυστικῶν του ὀργίων. Ἠναγκάσθην νὰ καθίσω μόνη μαζί του εἰς τὴν τράπεζαν, νὰ πίνω καὶ νὰ συγχροῦν τὸ ποτήρι μου μαζί του, ν' ἀκούω τὰς βωμολοχίας του, ἠναγκάσθην νὰ παλαίσω σῶμα πρὸς σῶμα μαζί του διὰ νὰ τὸν βάλω εἰς τὴν κλίνην. Ἀλλ' ὅταν ὑπέστην τὴν τελευταίαν προσβολὴν, ὅταν εἶδα εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ συζύγου μου τὴν ὑπερτέριάν μου, τότε...» Τότε ἐπανίσταται, θέλει νὰ διδάξῃ τὸν υἱὸν τῆς τὴν «ἀληθῆ ζωὴν». Ἡ Νόρα, ἐπαναστατήσασα ὁμοίως κατὰ τοῦ ψεύδους τῆς συζυγικῆς ζωῆς, ἐγκαταλείπει ἐντελῶς τὴν οἰκίαν καὶ τὰ παιδιὰ τῆς.

Αὕτη δὲ ἡ οἰκογένεια πρόκειται νὰ μορφώσῃ τὴν νέαν γενεάν.

«Ἡ οἰκογένεια πρέπει νὰ εἶνε ἰσχυρὸν δένδρον, τοῦ ὁποῖου αἱ ρίζαι βυθίζονται πολὺ βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος, ἐν ᾧ αἱ κορυφαὶ ὑψοῦνται πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ οἱ προστατευτικοὶ κλάδοι του καλύπτουν εὐρὴ διάστημα. Ἀλλὰ τώρα «κατήνησεν ἰσχυρὸν δένδρον ἄλλο, χωρὶς ρίζας, τοῦ ὁποῖου τὸ πενιχρὸν φύλλωμα εἶνε ἀνίκανον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς καταφύγιον», λέγει εἰς σύγχρονος φιλόσοφος.

Οἱ ρωμαλέοι καὶ πυκνοὶ βλαστοὶ μόνον ἀπὸ οἰκογένειαν ἰσχυρὰν ἠμποροῦν νὰ βλαστήσουν. Ὅσοι ἀνετρέφθησαν μαρῶς, δὲν δύναται ν' ἀναθρέψουν φρονίμως τοὺς ἄλλους. Ὀλόκληρον πλῆθος τυφλῶν δὲν θ' ἀποτελέσῃ ποτὲ ἕνα βλέποντα, ὁμηγυριᾶ ἀσθενῶν δὲν θ' ἀπαρτίσῃ ποτὲ ἄνθρωπον ὑγιᾶ.

Ὅταν σκέπτεται κανεὶς τὴν νέαν γενεάν, ἦτις μορφοῦται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ διεσφαρμένου καὶ ἀνισορροποῦ τούτου περιβάλλοντος, πόνος, καὶ τρόμος ἀγωνιώδης συσφίγγει τὴν ψυχὴν!...

ΠΑΝΘΗΝΑΙΑ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Η θάλασσα του Πειραιώς ἐπῆρεν ὀλίγας σταγόνας ἀκόμη, ὀλίγα δάκρυα ποῦ ἔπεσαν εἰς τὴν ἄλμυρ τῆς κύματος ὅταν τὸ ἀτμόπλοιο ἐφευγεν ἀπλῶν τὰ μανδύλια τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ὡς ἰστίαι. Ἡ ποίησις ἢ ὁποῖα μᾶς παριστάνει πολὺ μικρὰ τὰ δάκρυα τοῦ χωρισμοῦ καὶ ἡ Παθολογία ἢ ὁποῖα λέγει ὅτι τὰ δάκρυα συνήθως τρέχουν ἀπὸ τὸν ὑστεριόμυον καὶ ἀπὸ τὴν νευρικήν κούρασιν, διεκδικοῦν μεταξὺ τῶν τῶν μυστικῶν αὐτῶν θησαυρῶν. Ἄλλ' ἐγὼ τὰ δίδω πανηγυρικῶς εἰς τὴν ποίησιν. Ὅποιος εἰσῆλθεν εἰς τὸ βάθος αὐτῆς τῆς τρέλλας, ἢ ὁποῖα ἦν ὡσὲν ἐδῶ τὰ χεῖλη καὶ τὰ πτόηρα, ἢ ὁποῖα ἐξεκοῦρδισε τοὺς ὄργανοις, ὅπως καὶ τὰ ὑπαθρία κλειδοκύμβαλα μὲ τὸν Ῥουμανικὸν ἕμνον, ἢ ὁποῖα ἀνερχομένη εἰς τὸν σιδηροδρόμον καὶ ἔφθασε μέχρι τῆς Ὀλυμπίας μεταδίδουσα ὀλίγην Ῥουμανίτιδα καὶ εἰς τὸν σιγῆν Ἐρμῆν, θὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἦτο ἀδύνατον γὰρ μὴ σταῆσαι εἰς τὸ τέλος καὶ δάκρυα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ὑδριστικοῦ κρότου τῆς ἀνασυρομένης ἀγκύρας, ἢ ὁποῖα δυσκόλως ἐξεκόλλα ἀπὸ τὸν βυθὸν τῆς Πειραικῆς θαλάσσης. Φαντάσθητε μίαν στιγμὴν πόσαι ἀποσυνθέσεις καὶ πόσαι ἀφομοιώσεις ἐγένονον ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, μέσα εἰς τὴν σύρραξιν αὐτήν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ σοβαρότης συνετριβέτο καὶ τὸ φράκον εἶχε καταντῆσαι βέβηλον παληόρροχον σχεδὸν διωκόμενον ἀπὸ παντοῦ, μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἀπαγγείλῃ ἀπὸ σκηνῆς ποιήματα ἑνας Ῥουμᾶνος μὲ τὰ λινὰ του. Φαντάσθητε τί ἐγένετο κάτω ἀπὸ τὴν Βακχικὴν ἐκείνην βροχὴν τῶν ἀφῶν τῆς μπύρας, κάτω ἀπὸ τὰς ἀψίδας τῶν ἀλληλοδεμένων βραχιόνων, ὅπου ὅλα ἐχόρευον, ὁ ἔθνικος μὲ τὸν Ῥουμανικὸν ἕμνον διὰ τοῦ ἐμβατηρίου ποῦ τὸ συνέθεσε κάποιος ἐπίτιπδος διὰ νὰ ἐνώσῃ τοὺς δύο ἕμνους; αἱ σημαῖαι τῶν δύο ἔθνων δεμένα εἰς κόμβον, τὰ Καρπάθια μὲ τὰ Ἄγραφα διὰ τῶν ἦχων τῆς Ῥουμανικῆς ντόνας, ἢ ὁποῖα ἐνόμιζε πῶς ἦτο ξενιτευθὲν παρὰ τὸν ἑλάντικόν φλογέρα, ὅπου καὶ οἱ χοροὶ ἔτεινον εἰς ἀφομοίωσιν, ὅπου ὁ Καλαμα-

τιανός ἐμπλέκετο μέσα εἰς τοὺς ῥυθμούς τοῦ Ῥουμανικοῦ πηδῆκτοῦ, ὅπου ὁ «Ἀγαπητικὸς τῆς Βοσκοπούλας» ἐγένετο ῥουμᾶνος καὶ ἐγράφετο «Jumpetu tsoraniqey», ὅπου ὅλα ἐδόνοντο μαζί, καὶ εἰσῆρχοντο τὸ ἓνα ἐντὸς τοῦ ἄλλου ὡς νὰ ἐνήργει εἰς ὅλα ἡ διαπίδυσίς τῆς φυσικῆς. Δὲν ὑπῆρχε σύμβολον πλέον τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν ἔθνων, ποῦ νὰ μὴ κατοπτρισθῆ εἰς τὸ ἀντίστοιχον σύμβολον τοῦ ἄλλου. Ἡ ἐνωσις ἦτο τελεία, ἐντελῶς χημικὴ. Κατὰ μοιραῖον συμβολισμόν ἢ ἑλληνορρομανικὴ ἐνωσις συνετελείτο καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Τοτσιλέσκου, διότι καὶ ὁ Κροτωνιάτης αὐτὸς τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐντὸς τοῦ τοὺς λάρυγγας τῶν 300 Ῥουμᾶνων, ἀνεκαλύφθη ὅτι εἶνε Ἕλληνας, ἀπόφοιτος τοῦ Τοτσιλέσκου γυμνασίου ἐκρουμανισθεὶς κατόπιν. Εὐτυχῶς τὸ μυστικὸν αὐτὸ δὲν ἐγνώσθη κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μέθης. Ἄλλως τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ῥουμανικῆς ἐκδρομῆς ἀγορεύων μᾶς εἶδε τόσα μαθήματα ἑλληνορρομανικῆς ἱστορίας, θὰ ἐξπτοῦμεν νὰ ἀνεύρωμεν εἰς τοὺς ἕμνους αὐτῆς τῆς ἑλληνορρομανικῆς δόξης ἓνα σκλαβωμένον ἐγωῖσμόν ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν Ἕλληνας πρὶν γίνῃ Ῥουμᾶνος, καὶ ἴσως ἀκούετο ἢ κραυγὴ «ζήτω ὁ Ἕλληνας Τοτσιλέσκου» τῆς ὁποῖας πολὺ θὰ ἐφοβοῦμεν τὸ ἀποτέλεσμα. Πῶς διέφυγεν αὐτὸν τὸν κίνδυνον, εἶνε θαῦμα. Μυστικῶς μόνον ὁ ἑλληνορρομανὸς Τοτσιλέσκου — διότι μὲ πολλὰ ἄνευθεν τὸ ἀποδίδουν διπλῆν ἐθνικότητα — ἐχρηστίμευσεν, ὅπως ὁ ὀγκώδης ἐκεῖνος κόμβος ποῦ ἐκράτει ἀλληλοδεμένας τὰς δύο σημαίας εἰς τοὺς ἐξώστας. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, θαῦμα μᾶς τόσον ὡραίας καὶ τόσον ἀναγκαστικῆς γλωσσαλγίας, δι' ἣν δὲν εἶνε βέβηλος ἢ λέξις, θαῦμα ἱστορικῆς ἀντιλήψεως, διότι κατῴρθωσε νὰ ὀμιλήσῃ πάντοτε ἱστορικῶς ἐντὸς τοῦ πᾶντος τῆς γῆς ὅπου εὐρίσκοντο οἱ δύο τοὺς πόδες, ἀρπάζων ἐλαφρὰ καὶ στιγμιαίως τὴν ἰδέαν ὡς λεπτὴν πεταλοῦσαν ποῦ ἵπτατο εἰς τὸν γύρω ἀέρα, ὑποχρεωμένος νὰ ὀμιλῇ μὲ ἐλιγμούς, διότι ἡ Διπλωματία ἐστρέφετο ἀπέναντί του μὲ τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη, ἡλιγγὸς ἀντοχῆς ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν δεκαπενθήμερον πάλιν ὡς μυθῶδης σπαθομάχος. Μὲ τὴν ἀτμομηχανὴν τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου ἐπάλασε σταθμὸν πρὸς σταθμὸν. Τὰ θαλάσσια τῶν ὁδηγῶν τοῦ ἐσκέπαζον τὸν ἐπιλόγον, καὶ ὁ ἐπιλόγος πάντοτε ἦτο ὡραῖος. Τὸ τραῖνον τὸν

ἔσυρε πρὸς τὰ ἔμπροσ καὶ ὁ λόγος ἐξηκολούθει. Εἰς τὰς φράσεις του ἐπενδύοντο μυκηθμοὶ ἀτμομηχανῆς, δούποι μπαούλων, θαλάσσια βραγχὰ, καὶ ὁ λόγος ἐξήρχετο νικητῆς μέσα εἰς σταθμὸν δέκα λεπτῶν, κατὰ τὸν ὅποιον ὅλα ἦτο δυνατόν νὰ γίνοντο ἐκτὸς μᾶς ἀγορεύσεως ὡραίας καὶ ῥυθμικῆς. Ἡ φυσιολογία εἶχε ἀρμοδιότητα διὰ τὴν βαθυτέραν ἐρευνᾶν τοῦ ἀνδρός. Τὸ μάταιον ἄσθμα τῶν ἡμετέρων, προσπαθοῦντων νὰ τὸν καταφθάσουν εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ μακρὸς τῶν λόγων, εἶνε ὁ διθυραμβὸς του. Διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν ζῶν εἰς τὴν Ῥουμανίαν, νομίζω ὅτι μόνον μὲ τὸν Μαρσᾶν πρέπει νὰ παρομοιωθῆ.

Ἡμπορῶ νὰ βεβαιώσω ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ ποῖα ἦτο ἀκριβῶς ἡ μέθη, ὅσοι δὲν παρηκολούθησαν τὸ ταξίδιον μέχρι Ὀλυμπίας, ὅσοι δὲν εὐρέθησαν εἰς τοὺς σταθμούς, ὅπου ὡς πρῶτη ὑποδοχὴ ἐχύνετο ἡ Πελοποννησιακὴ σταφυλὴ ἔξω ἀπὸ τὰς καλάθους καὶ οἱ Ῥουμᾶνοι ἐμέθυον μὲ αὐτήν, ὅσοι δὲν ἴκουσαν τὸ «Τραγιάσκα» ἀπὸ τοὺς ἀγροῦς, ἀπὸ τὰς καλύ-

δας, ἀπὸ τὰς ἀμπελοφυλακὰς, ἀπὸ τοὺς νερομύλους, ὡς νὰ μὴ ἄφησε τρυπὴν τῆς ἑλληνορρομανικῆς γῆς ποῦ δὲν ἐχῶθη ἢ δαιμονίζουσα λέξις. Δὲν θὰ ἀρνηθῶ ὅτι κατὰ τὴν ἀλλόκοτον ζῶην ποῦ ἐξήσαμεν ἐπὶ δέκα ἡμέρας, ἐρχονται εἰς τὴν ἐπιφανείαν ἀμέτρητοι ἰλαρότητες, ὅτι παραπλεύρως τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἀρχαιοτήτων ὑπάρχει καὶ ἡ ἀποθέσις ἐνὸς παντοπώλου ὑψωθέντος ὑπὸ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, ὅτι καὶ ὁ πατριώτης, καὶ ὁ σατυρικός, καὶ ὁ παρατηρητῆς τῆς ζωῆς, καὶ ὁ ἀλιεὺς τῶν μαργαριτῶν, ὅλοι δύναται νὰ εὑρῶν ἰδιαιτέραν ἀπολαύσιν μέσα εἰς αὐτὴν τὴν μέθην, ὅτι καὶ ὁ Παντόπουλος παιζὼν προχθῆς τοὺς Μυλωνάδες ἐπιθύρῃσεν ἀπὸ σκηνῆς «Τραγιάσκα».

Ἄλλ' ἀκριβῶς δι' αὐτὰ ὅλα τὸ φῆλημα τῆς ψυχῆς τῶν δύο ἔθνων ἦτο ἰσχυρότερον, ἦτο ἀληθῆς σύρραξις. Ἀκριβῶς διότι ἐγένονον αὐτὰ, εἶνε διαφανέστερα καὶ ὡραϊότερα τὰ μυστικὰ δάκρυα ποῦ ἔπεσαν εἰς τὴν ἄλμυρ τοῦ Πειραικοῦ κύματος τὴν στιγμὴν ποῦ τὸ βαπόρι ἐχάνετο μὲ ἀναπεπταμένα τὰ μανδύλια τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

Ἀπὸ τῆς χθδὲς ἤνοιξεν εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων», ἢ προαγγελθεῖσα Ἐκθεσις τῶν ἔργων τῆς 1^{ης} Θαλασσίας Φλωρᾶ. Ἡ Ἐκθεσις, περιλαμβανούσα πλείστα ἔργα τῆς Ἑλληνίδος ζωγράφου, εἰσαγωγίας, παστέλ, σκίτσα κλπ. θὰ διαρκέσῃ μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου.

Καθ' ἑκάστην 10—12 π. μ. καὶ 3—6 μ. μ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΟΥ ΥΠΕΡΦΥΣΙΚΟΥ. Μίαν χειμερινὴν ἐσπέραν τοῦ 1849 ἀπέθνησκεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐξ ἀθλιότητος καὶ μέθης ὁ Ἐδγάρδος Πόε, ὁ μέγας δημιουργὸς τοῦ φανταστικοῦ διηγήματος καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ θέσις του ἔμενε κενὴ εἰς τὴν παγκόσμιον φιλολογοῖαν. Βεβαίως εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ φανταστικοῦ διηγήματος τὴν ἀνοιχθεῖσαν ἀπὸ τὸν Ὀφμαν καὶ ὑψωθείσαν ἀπὸ τὸν Πόε, πολλοὶ ἐκτοτε ἐπεδόθησαν, ἀλλ' ὅλοι παρόργως καὶ ὅλοι μὲ ἐπιτυχίαν ὀλίγην. Τὰ δνεῖρα ἐκεῖνα τῆς μέθης καὶ τῆς τρέλλας, τὰ ὄραματα τὰ ὁποῖα γεννᾷ ἢ ὑπερευαισθησία ἀσθενῶν ἐγκεφάλων, ἢ φρικίας ἐκείνη τοῦ μυστηριώδους καὶ τοῦ ὑπερφυσικοῦ, ὁ τρόμος τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἀγνώστου, ἐφαίνοντο ὡς ἐκλείψαντα ἀπὸ τὴν ποίησιν καὶ τὴν φιλολογοῖαν. Δὲν ὑπῆρχε πλέον κανεὶς ὁ ὁποῖος νὰ ἀναγκάσῃ, ὅπως ὁ Πόε, τὴν ἐπιστήμην εἰς

ἐπιτάλας ὑπερβολῆς εἰς τρομερὰς παραισθήσεις καὶ εἰς ἡλιγῶδεις συνεπίαις. Τὸ μαθηματικὸν ὄργιον τῆς «Κλασιῆς Ἐπιστολῆς», τὸ μετεωρολογικὸν παραδοξολόγημα τοῦ «Μαελοφόρου», ἢ ἐπιστημονικὴ φαντασιοπληξία τοῦ «Χρυσὸ Ἰσκαρῆου» ἔμενε μοναδική.

Καὶ μόλις τώρα ἑνας ἀγγλος μυθιστοριογράφος, τεσσαρακοντούτης ὁ Γεώργιος Οὐέλς, φημισμένος εἰς τὴν πατρίδα του, διασχίζων διὰ τῆς φήμης τὴν Μάγχην, ἀναγινωσκόμενος ἐν Γαλλίᾳ, γινόμενος δημοφιλῆς ἐν Ἰταλίᾳ φαίνεται ὡς διάδοχος τοῦ Πόε, ὡς συγγραφεὺς ἴσος ἐν μεγαλοφυίᾳ καὶ ὑψέτερος μᾶλλον ἐν παραδοξότητι.

Ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Οὐέλς—καὶ ὑπερβαίνουν τὴν εἰκοσάδα,—ἐχρῶν ὡς χῶραν τῶν τῶν φανταστικῶν.

Ἐπάρχουν βέβαια πολλὰ εἶδη φανταστικοῦ. Ὁ Ὀφμαν, ὅστις ἐγεννήθη εἰς ἐποχὴν ἐλάχιστα ἐπιστημονικὴν, ἤντλει τὸ φανταστικὸν του ἐκ τῶν πανικῶν τοῦ ὁποῖου γεννοῦν αἱ μονώσεις, ἐκ τῶν φαντασμάτων τὰ ὁποῖα γεννᾷ ἢ ὑπερευαισθητοῦσα φαντασία, ἐκ τῶν ὀνείρων τὰ ὁποῖα ὑποβάλλει ἡ μέθη.

Ὁ Οὐέλς ἀκολουθῶν τὸν Πόε καὶ ὑπερβαίνων αὐτὸν δημιουργεῖ ἐκ τῆς ἐπιστήμης, καὶ μόνης τῆς ἐπιστήμης, τὸ φανταστικὸν του.

Ὅλα τὰ μυθιστορήματά του καὶ τὰ διηγήματα—ὅσα τοῦλάχιστον μετεφράσθησαν ἕως τώρα γαλλιστί—ἔχουν ὡς θέμα ἐπιστημονικὰ δνεῖρα,—φαντασιοπληξίας, τὰς ὁποῖας εἰς ἀπώτατον μέλλον δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ ἢ ἐπιστήμη. Ἀπλᾶ ἀναπτύξεις τῶν τελευταίων ἀνακαλύψεων τοῦ αἰῶνός μας, ἀπλᾶ μεγεθύνσεις τῶν ἐλπίδων, τὰς ὁποῖας μᾶς δίδουν τὰ σημερινὰ ἄλλατα τοῦ ἡλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ πνευματισμοῦ—ἰδοὺ τὸ ὕλικόν ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ὁ Οὐέλς πλάττει τὰ δνεῖρά του.

Ἐν ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματά του α' Ὁ πόλεμος τῶν

Κόσμων», περιγράφει μίαν κάθοδον τῶν κατοίκων τοῦ Ἄρεως ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ συγγραφεὺς περιγράφει ἐπιστημονικῶς τὴν μηχανήν, διὰ τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τοῦ γείτονός μας κατέρχονται, μᾶς δίδει εἰκόνα τῶν κατοίκων αὐτῶν κατὰ τὰς πιθανωτέρας θεωρίας περὶ τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τοῦ περιβάλλοντος τοῦ Ἄρεως καὶ περιγράφει τὰς ἀνακαλύψεις τῶν καὶ τὰς τελειοποιήσεις τῶν ὀργάνων τῶν, ἀναλόγως τῆς γηραιᾶς ἡλικίας τοῦ πλανήτου εἰς τὸν ὅποιον ζῶσιν.

Ἄλλο μυθιστόρημά του ὁ «Ἀόρατος Ἄνθρωπος», μᾶς περιγράφει μίαν ἀνακάλυψιν ἐνὸς χημικοῦ, ὅστις εὑρεν οὐσίαν, ἥτις εἰσαγομένη ἐντὸς τοῦ ὀργανισμοῦ ἀποχρωματίζει τοὺς ἰστούς καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀπολύτως ἀόρατον διὰ τοὺς ὁμοίους του.

Εἰς τὴν «Μηχανὴν πρὸς Καταμέτρησιν τοῦ Χρόνου»—ἄλλο ἀριστοῦργημά του,—υποθέτει ἐργαλεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ἓνας ἄνθρωπος καταργεῖ τὴν αἰσθησιν τοῦ χρόνου καὶ κυλιέται εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Τὸ διήγημά του «Παράδοξον Φαινόμενον» μᾶς δεικνύει τὰ ἀποτελέσματα τῆς Τηλεόρασεως, τῆς καταργήσεως δηλαδὴ τοῦ διαστήματος ὡς πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς μας καὶ τῆς διαθλήσεως γεγονότων διαδραματιζομένων εἰς χιλιάδων λευγῶν ἀπόστασιν.

Ἄλλο διήγημά του «Ἐν ἰδιότροπον Ὀρχιδοειδὲς» περιγράφει παράδοξον τοιοῦτο φυτόν τῶν Τροπικῶν, τὸ ὅποιον ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ροφᾷ τὸ ἀνθρώπινον αἷμα ὡς βρυκόλαξ.

Εἰς τὰς δύο τρεῖς λέξεις αὐτάς, εἰς τὰς ὁποίας ἐπερικλείσαμεν τὴν ὑπόθεσιν τῶν μυθιστορημάτων του, δύναται κανεὶς νὰ ἴδῃ μόνον ἓνα ζῆρον ἐπιστημονικὸν θέμα. Εἶνε δὲ μὴ ἀδύνατον νὰ φαντασθῆτε μὲ ποῖαν γοητείαν ὁ ποιῶν ζῶν γνωρίζει νὰ τὰ ἐμφυγῶν ὁ Οὐδὲς ὅλα αὐτὰ τὰ παράδοξα πράγματα καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῆτε ἀκόμη ποῖον ἀκατανίκητον γιούμπορ, ποῖα φαιδρότης, ποῖα δριμύεια εἰρωνεία εἶνε ἐγκατεσπαρμένα καὶ κάμνουν νὰ σπινθηρίζουν ὄλαι τοῦ αἰ σελίδας. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον τὸν καθιστᾷ πρὸ πάντων ἀριστοτέχνην εἶνε τὸ ἐνδιαφέρον τὸ παρασύρον καὶ μαγεῦον, τὸ ὅποιον κάμνει ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιστημονικὰ προβλήματα νὰ γίνωνται τόσαι σελίδες ἀπὸ τὴν ζωὴν, ῥίπτουσαι εἰς περιέργειαν καὶ παρασύρουσαι εἰς ἄγωνίαν. Ὁ «Ἀόρατος Ἄνθρωπος» εἶνε ἓνα βιβλίον, τὸ ὅποιον δὲν ἀφίνει κανεὶς χωρὶς νὰ τελειώσῃ καὶ αἰ περιπέτεια: ὄλαι τοῦ ἥρωος, τοῦ ἀφανιζομένου διηγετικῶς ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν θνητῶν, εἶναι τόσον περιπλοκοὶ καὶ ἐνδιαφέρουσαι συγχρόνως, ὥστε δὲν ἡσυχάζομεν ἐὰν δὲν ἴδωμεν τὸν ἀόρατον ἄνθρωπον πίπτοντα ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῶν ἀστυφυλάκων καὶ ἀναλαμβάνοντα ἐν τῷ θανάτῳ τὴν μορφήν. Ἡ «Μηχανὴ πρὸς Καταμέτρησιν τοῦ Χρόνου» ἔχει ὅμωσιν περιγραφὰς ἀμμήτους, τὰ δὲ διηγήματα τοῦ ἀμιλλῶνται κατὰ τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐκτελέσεως μὲ τὰ καλλίτερα τοῦ Στέβενσον καὶ τοῦ Κίπλιγκ. Ἄλλως τε ὁ κόσμος ὅλος ὁ φιλολογικὸς σήμερον τὸν ἔχει παραδεχθῆ ὡς τὸν βασιλέα τοῦ συγχρόνου παραδόξου καὶ εἶνε μᾶς εἰς τὴν ἀγγλικὴν φιλολογίαν καὶ μᾶς εἰς τὴν παγκόσμιον μίαν ἀπὸ τὰς ἰδιορρυθμότερας φυσιογνωμίας.

ΕΠ.

Η ΑΠΑΝ ΓΑΩΣΣΑ. Τὸ ποίημα τοῦτο τοῦ Κερκυραίου ποιητοῦ, τὸ ὅποιον δημοσιεύομεν σήμε-

ρον, ἀποτελεῖ τὸν πρόλογον σειρᾶς ποιημάτων του. Ὁ κ. Μαρκοῦ εἶχε σκοπὸν νὰ δημοσιεύσῃ εἰς νέον τόμον ὅλα του τὰ ποιήματα τὰ μὴ περιεχόμενα εἰς τὰ *Ποιητικὰ Ἔργα* καὶ τὰ *Μικρὰ Ταξείδια* μὲ τὸ γενικὸν ὄνομα *Ψάλα*. Τοῦτο ὑπῆρχεν ἐν ὑποσημείωσει εἰς τὸ χειρόγραφον, τὸ ὅποιον μᾶς ἔστειλεν ὁ ἀγαπητὸς ποιητής. Εὐχόμεθα νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν σκοπὸν του καὶ πλουτίσῃ μ' ἓνα τόμον ἀκόμη τὴν πτωχὴν ἑλληνικὴν ποίησιν.

Ο ΤΟΛΣΤΟΪ ἐξέδωκε νέον βιβλίον «*Λόγοι ἀνθρώπου ἐλευθέρου*», ὅπου διαρκῶς ἐξυψοῦται ἡ σκέψις μέσα εἰς τὰς θαυμασίας σελίδας του. Εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον «περὶ ἀνατροπῆς» ὁ Ρώσος συγγραφεὺς, ἐξετάζων τὸ σπουδαιότατον αὐτοῦ ζήτημα, δὲν διστάζει ἐν ὅλῃ τῇ εἰλικρινείᾳ του νὰ καταρρίψῃ ἐκ θεμελίων τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα τοῦ νὰ ἐμπνέουν αἱ ἀπερχόμεναι γενεαὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας τὴν ἔννοιαν τῆς ζωῆς, βασιζομένην οὐχὶ ἐπὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τυφλῆς πίστεως. Πρὸς τί νὰ ριζώσωμεν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου τὴν ἀπόλυτον καὶ τυφλὴν πίστιν, τὴν ὅποιαν ἔπειτα ἡ λογικὴ, ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἀλήθεια θὰ καταρρίψουν, καὶ θὰ μείνουν ἐρείπια μόνον, ὁ πόνος τοῦ ἀπολεσθέντος ἀγαθοῦ;

Τὸ παιδίον, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἐρωτᾷ τοὺς μεγαλύτερους του, ἐκείνους οἱ ὅποιοι παρέλαβον τὴν σοφίαν τῶν προγενεστέρων γενεῶν καὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ τὴν διαφυλάξουν: τί εἶναι ὁ κόσμος, ἡ ζωὴ, τί σχέσεις ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν; Καὶ ἐκεῖνοι ἀπαντοῦν ὅχι ὅ,τι σκέπτονται καὶ γνωρίζουν αὐτοί, ἀλλ' ὅ,τι ἐσκέπτοντο ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐξῆσαν πρὸ χιλιάδων ἐτῶν... Ἄντὶ τῆς πνευματικῆς τροφῆς τὴν ὅποιαν ἔχει ἀνάγκη καὶ τὴν ὅποιαν ζητεῖ τὸ παιδίον, τοῦ δίδουν τὸ ἡθικὸν δηλητήριον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἰαθῇ εἰμὴ μετὰ πολλὰς προσπάθειας καὶ βάσανα.

Τὸ παιδίον ἔχει ἐν αὐτῷ, ἀόριστον ἀκόμη, τὸ συναίσθημα τῆς ἀληθείας, ἥτοι τῆς ἐν τῇ ζωῇ ἀποστολῆς του· ἀλλ' ἡ ψευδὴς διδασκαλία ἀλλοιοῖ τὴν διάνοιάν του, ἥτις προσδεχομένη ζωηρότητας τὰς πρώτας ἐντυπώσεις ἀδυνατεῖ πλέον νὰ τὰς ἀποβάλλῃ. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ζῆσῃ ἢ νὰ σκεφθῇ ἄνευ τῆς πίστεως, οὐδέ τις τὸ ἀρνείται· ἀλλὰ τὴν γνῶσιν αὐτὴν ἀντικαθιστῶμεν διὰ τῆς γνώσεως τῆς τυφλῆς πίστεως.

Καὶ ἐξακολουθεῖ μετὰ θάρρους: Οἱ ψευδεῖς διερμηνεῖς τῆς ἀληθείας λέγουν συνήθως ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, διότι διαφέρει αὐτὴ ἀναλόγως τῶν ἀτόμων καὶ διὰ τοῦτο εἶναι προτιμότερον νὰ πιστεύῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τὴν ἐπιθεβαιουμένην διὰ τοῦ θαύματος. Ἄλλ' ἡ ἐπιθεβαιώσις αὕτη εἶναι ἀπολύτως ἐναντίον τῆς ἀληθείας. Ὁ ὀρθὸς λόγος δὲν ἐπιθεβαιώνει ποτὲ ἀντιφατικὰ πράγματα. Πάντοτε καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους παραδέχεται καὶ ἀρνείται τὰ αὐτὰ.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἶναι καλὸν ν' ἀγαπῶμεν καὶ νὰ συγχωρῶμεν τὸν προενηθάνοντα εἰς ἡμᾶς κακόν; Πρέπει νὰ εἴμεθα ἐλεήμονες; Ὁ ὀρθὸς λόγος εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ πάντοτε ἀπαντᾷ, ναί.

Ἡ ἀλήθεια ἐπομένως ἀποκαλύπτεται διὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου μόνον, καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος ἐδόθη εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΑΛΛΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Διὰ διατάγματος τῆς 14 Ἰουλίου, ἐκδοθέντος κατὰ πρότασιν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς Καλλιτεχνίας τῆς Γαλλίας, ἰδρύθη παρὰ τῇ ἐν Ἀθήναις Γαλλικῇ Σχολῇ τμήμα ἀλλοδαπῶν. Οἱ ἑταῖροι τοῦ τμήματος τούτου θὰ γίνωνται δεκτοὶ παρὰ τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Οἱ ὑποψήφιοι θὰ ὑποβάλλωσι τὴν ὑποψηφιότητα αὐτῶν εἴτε ἀμέσως διὰ τῆς κυβερνήσεως τῶν, εἴτε ἐμμέσως, διὰ τοῦ προστατευτικοῦ κομιτάτου τῶν ἐν Παρισίαις ἀλλοδαπῶν.

ΘΕΑΤΡΟΝ

Η ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ. Ἐνεφανίσθη πρὸ ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου ἡ «Νέα Σκηνή». Θὰ ἦτο ἴσως ἐν μέρει ἀδικον νὰ φέρωμεν κρίσιν περὶ αὐτῆς, ἀφ' οὔ ἡ πρώτη αὕτη παράστασις, πολὺ πρόωρος, ἐδόθη χάριν μόνον τῶν ἐνιζομένων Ρωμοῦνων φοιτητῶν. Ἀλλὰ τότε διατὶ ἡ ἀτυχῆς μετὰ δύο ἡμέρας ἐπανάληψις;

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΕΒΕΤΑΣΕΙΣ τοῦ Ὁδείου τῆς Βιέννης, διεκρίθη ἓνας μαθητὴς τοῦ συνθέτου Ροβέρτου Φίσχωφ, ὁ νεαρὸς Βρούνος Ἐϊσνερ, ὁ ὁποῖος ἐκτιμᾶται ὡς ἡ μεγαλύτερα ἰδιοφυΐα ποῦ ἐπέδειξε τὸ Ὁδεῖον κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἐκέρδιεν ὅχι μόνον ὅλα τὰ βραβεῖα, ἀλλὰ καὶ τὸ κλειδοκίμβαλον συναυλιῶν ἀξίας 3000 φρ., τὸ ὅποιον ὁ κύριος Μπεσεντόρφεν προσέφερε εἰς τὸν καλλίτερον μαθητὴν τοῦ Ὁδείου.

Ο ΓΑΒΡΙΗΛ Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΖΙΟ μαζὺ μὲ τὸν Μαρϊάνον Φορτουνοῦ, τὸν θαυμασθέντα σκηνογράφου τοῦ Τρισιάν τοῦ Βάγνερ, ὅτε παρεστάθη εἰς τὴν Σκάλαν τοῦ Μιλάνου, εὐρίσκονται εἰς Βενετίαν διὰ νὰ συνεργασθῶν διὰ τὰς σκηνογραφίας τῆς νέας τραγωδίας τοῦ Δ' Ἀννούντζιο, Francesca da Rimini. Τὰ μουσικὰ διάμεσα (intermezzi) τῆς τραγωδίας συνετέθησαν ἤδη ἀπὸ τὸν μουσουργὸν Σκοντρίνο. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Francesca da Rimini θὰ συντελέσουν ἡ ποίησις μὲ τοὺς θαυμασίους στίχους τοῦ Δ' Ἀννούντζιο, ἡ ζωγραφικὴ μὲ τὰς σκηνογραφίας τοῦ Φορτουνοῦ καὶ ἡ μουσικὴ μὲ τὰ μουσικὰ διάμεσα τοῦ Σκοντρίνο. Αὕτη ἡ νέα, ἀσυνήθης καὶ ἀριστοκρατικὴ φροντίς ὅπως δοθῇ ζωὴ εἰς ἔργον τέχνης διὰ μέσου ὄλων τῶν στοιχείων κάλλους, ἀποδεικνύει τὴν ὑψηλὴν διαφορὰν εἰς τὴν σύλληψιν τῆς τραγωδίας αὐτῆς, σχετικῶς μὲ τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Θεάτρου, καὶ ἡ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Κοστάντσι τῆς

¹ Νέος μουσουργὸς τῆς Ἰταλίας, διακρινόμενος ἰδίως εἰς τὸ συμφωνικὸν εἶδος, τοῦ ὁποίου ἠκούσαμεν εἰς Νεάπολιν τὴν *Θαλασσίην Συμφωνίαν*, ἔργον συμφωνικὸν θαυμασίας ἐμπνεύσεως καὶ τεχνικωτάτης ὑποστάσεως, διευθυνομένην ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τῆς ὀρχήστρας τῆς Σκάλας, Λεοπόλδον Μουγιόνε.

Ρώμης περὶ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου ἀναβίβασις τῆς, εἴμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἀληθινὴ καλλιτεχνικὴ ἐορτή.

Ἡ τραγωδία εἶνε πεντάπρακτος καὶ ἀρχίζει μὲ μίαν μουσικὴν προεἰσαγωγήν ἢ δευτέρα πρᾶξις ἔχει ἐν μουσικῶν διάμεσον ἢ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη ἀρχίζουσι μὲ ἐν μουσικῶν προσοίμων (prélude), καὶ ἡ πέμπτη ἔχει ἕτερον διάμεσον. Θὰ ὑπάρχουν, ἐπὶ πλέον, πέντε χορικά, καὶ τὰ μουσικὰ ὄργανα θὰ εἶνε ἐκεῖνα τῆς ἐποχῆς.

Εἰς τὴν Francesca da Rimini, ἡ Ἐλεονώρα Δούζε, πρόσωπον καὶ ψυχὴ ὑπερτάτη τῆς τραγωδίας, θὰ ἐκδηλώσῃ ὅλην τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς τέχνης τῆς. Ἄξιος σύντροφός τῆς θὰ εἶνε ὁ Γουσταῦος Σαλβίνι, τοῦ ὁποίου ἡ ἐρμηνεία εἰς τὸν *Οιδίποδα τύραννον* ἐγέννησεν εἰς τὸν Φογκατσάρου τὴν ἰδέαν νὰ μετασκευάσῃ τὸ θέατρον τῆς Βιτσέντσας εἰς θέατρον τῆς ἐθνικῆς τραγωδίας.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΤΑ ΔΕΛΕΡΙΑ, τὸ γνωστὸν ἔργον τοῦ φιλοπόνου καὶ προοδευτικοῦ καλλιτέχνου μας κ. Γ. Ροῖλου, κτήμα τῆς Α. Υ. τοῦ Διαδόχου, εἶνε ἐν τῶν παρηγόρων σημείων καλῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Διὰ νὰ βαδίσωμεν πρὸς ὀρίζοντας μᾶλλον ἀναπεπταμένους ἐν τῇ τέχνῃ ὀφείλομεν πρῶτον νὰ μελετήσωμεν μὲ εἰλικρινὴ ἀλήθειαν τὴν περιβάλλουσαν ἡμᾶς φύσιν, νὰ ὑπομνήσωμεν τὸν χαρακτῆρα τῆς πραγματικῆς ὑποστάσεως τῶν ἀντικειμένων, νὰ διηγηθῶμεν τέλος κατὶ ἐκ τῆς ἀμέσου τοπικῆς ἐντυπώσεως τὴν ὅποιαν θὰ ἐγείρῃ εἰς τὴν ψυχὴν ἡ παρατηρητικότης καὶ ἡ εἰλικρινεία, μεθ' ἧς θὰ ἐπιληφθῶμεν τοῦ ἔργου μας, διότι πῶς εἶνε δυνατόν νὰ βαδίσωμεν ἐν Ἑλλάδι εἰς σφαῖρας ἀγνώστου ἰδανισμοῦ, ἐνδῶν στερούμεθα τῶν προσόντων τῆς καθαρᾶς τεχνικῆς ἀντιλήψεως; Ἐπέτυχεν ἄρα γε ἐν τῷ συνόλω ὁ κ. Ροῖλος νὰ κυρώσῃ διὰ νόμου τὴν ἰδιόζουσαν αὐτῷ τεχνικὴν ἀντιληψίν τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως; Νομίζομεν ὅτι διὰ τοῦ ἔργου τούτου, τοῦ αὐστηρῶς μελετημένου, ἐζήτησε νὰ πλησιάσῃ τὴν τεχνικὴν ταύτην ἀλήθειαν καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν τέχνην ἐν ἔργον γνησίου τοπικοῦ χρωματισμοῦ διὰ τῆς κάπως ὀχληρᾶς πραγματικότητος, τῆς σχεδὸν κουραστικῆς. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ ἐντύπωσις μας παραμένει πάντοτε ἀγαθὴ, διότι βλέπομεν ὅτι μία προσπάθεια θετικῶν ἀρχῶν ὠδήγησε τὸν καλλιτέχνην εἰς ἀναπαράστασιν τῆς φύσεως δι' ἔργου τέχνης. Τὸ ἔργον τοῦτο τιμᾷ ἀληθῶς τὰς εἰλικρινεῖς ταύτας προσπάθειας διὰ τὴν τέχνην τοῦ κ. Ροῖλου καὶ μᾶς δίδει παρήγορον ἐλπίδα ὅτι ταχέως θὰ ἴδωμεν ἔργα μείζονος ἀξίας εἰς τὴν τόσον πενιχρὰν καλλιτεχνικὴν κίνησιν τοῦ τόπου μας.

Α ΝΑΜΗΝΗΤΙΚΟΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ. Τὸ γαλλικὸν νομισματοκοπιεῖον ἔκοψε δύο ἀντίτυπα τοῦ ἀναμνηστικοῦ μεταλλίου τῆς εικοστῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος τῆς ἰδρύσεως τῆς Μασσαλίας, τὰ ὅποια ἐξ ὀνόματος τοῦ οἰκείου κομιτάτου θὰ προσενεχθῶσι πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας.

Τὸ μέταλλον τοῦτο εἶνε ἔργον τοῦ χαράκτου Αὐγούστου Ραβέ. Διὰ τὴν μίαν τῶν ὄψεων αὐτοῦ ὁ καλλιτέχνης ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τὸν ποιητικώτατον περὶ

τῆς ιδρύσεως τῆς Μασσαλίας ἀρχαίον θρύλον. Πράγματι ἐπ' αὐτῆς ἀναπαρίσταται τὸ συμπόσιον τοῦ Ἰθαγενοῦς ἡγεμόνος καὶ ἡ θυγάτηρ τούτου προσφέρουσα τὴν πλῆρη ὕδατος κύλικα πρὸς τὸν ἐπήλυδα μνηστῆρα. Ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὄψεως ὁ κ. Patey ἐγράφε πανοραματικὴν ἀποψιν τῆς Μασσαλίας, εἰλημμένην ἐκ τοῦ Φάρου μετὰ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου καὶ τῶν δύο λιμένων.

BIOTEXNIA

ΤΟ STUDIO δημοσιεύει χρωματιστὴν ἀναπαράστασιν κεντήματος τῆς κυρίας Ἄνας Παπαδοπούλου.— τὸ γένος Μελά,— ἔχοντος αὐτὸ τὸ ἰδιάζον, ὅτι ἡ σύνθεσις δὲν στηρίζεται ἐπὶ προδιαγεγραμμένα σχέδιον, ἀλλὰ παριστᾷ ἀντὶ ἀφελέστατα γυμνά ἐπάνω εἰς τὸ ὕφασμα. Ἡ κυρία Παπαδοπούλου ἔλαβεν ὡς βάσιν τὴν ἐργασίαν τῶν χωρικῶν τῆς Εὐβοίας, ὅπου καὶ διαμένει. Ἡ διάταξις ἀπειρίας ἀποχρώσεων φύλλων καὶ ἀνθέων λεπτοτάτων ἀποτελεῖ ποικιλώτατον σύνολον χάριτος καὶ ἁρμονίας.

ΕΚ ΤΟΥ ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ πρῶτα ἔτη» δημοσιευθέντος μεταθανατίου ἔργου τοῦ Ἰουλίου Σίμωνος, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ οἰονεὶ φυσικὴν συνέχειαν τῶν «Ἀπομνημονευμάτων τῶν ἄλλων», τὰ ὅποια ἔδημοσίευσεν ζῶν ἐπὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Καθῆκοντος» καὶ τῆς «Ἐργατίδος», παραλαμβάνομεν τὰ ἐξῆς δύο ἀνέκδοτα ἀναφερόμενα εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ καθηγητικοῦ του βίου.

Ἐν Βερσαλλίαις ὅπου βραδύτερον ἐμελλε νὰ ἐπανεέλθῃ ὡς ὑπουργός, τοποθετημένος ἐκεῖ ὑπὸ τῆς παντοδυναμοῦ θελήσεως τοῦ Βίκτωρος Κουζέν, συναινεὶ ὁ Ἰούλιος Σίμων νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοῦτον μετάφρασιν τοῦ Τιμαίου τοῦ Πλάτωνος, ἡ ὅποια ἔλειπεν ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ μεγάλου Ἑλλήνου φιλοσόφου τὴν ἐπιχειρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ιδρυτοῦ τῆς ἐκλεκτικῆς Φιλοσοφίας. Ἀφοῦ ἀπέστειλε πρὸς τὸν πρῶτον καθηγητὴν του τὴν ἐργασίαν του, τῆς ὁποίας ὁ Κουζέν δὲν ἀνεγίνωσκε κἄν τὰ δοκίμια, ὁ Ἰούλιος Σίμων ἐπισκέπτεται αἰφνης αὐτόν. Ὁ τόμος ἐπρόκειτο νὰ ἐκδοθῇ. «Πῶς εἴσθε; τὸν ἐρωτᾷ, γράφει ὁ Ἰούλιος Σίμων. Ἀρχετὰ ἀσχημα, μοῦ ἀπαντᾷ. Εἶμαι κατάκοπος. Εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ κανεὶς πῶς μ' ἐκούρασεν ἡ μετάφρασις αὐτῆ τοῦ Τιμαίου».

Ἐπὶ Λουδοβίκου Φιλίππου ὁ Ἰούλιος Σίμων, ὡς πάντες σχεδὸν οἱ Γάλλοι, ἦτον ἔθνοφρουρός. Ἀλλὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἐξετέλει ἀντ' αὐτοῦ ὁ θυρωρός του. Ἄντι ὁ φράγκων συγκατετίθετο νὰ φρουρῇ τὴν νύ-

κτα ἀντ' ἐμοῦ καὶ πιστεύω, ἀφ' ἐτέρου, ὅτι οἱ συστρατιῶταί μου προσεποιούντο ὅτι δὲν ἤνθουν. Ἐν τούτοις πολλάκις ἀνησύχησα. Μοῦ εἶπε κάποτε ὅτι εἰς συστρατιῶτης τὸν ἠρώτησεν ἂν ἡ πέμπτη Ἐνεὰς τοῦ Πλωτίνου δὲν παρεφθάρῃ ὑπὸ τοῦ Φιλοσόμου.—Καὶ τί ἀπήντησες; τὸν ἠρώτησα.—ὦ! μοῦ εἶπεν, ἀπήντησα ὅτι ἤμουν φιλόσοφος εἰς τὴν Σορβώνη καὶ ἔθνοφρουρός εἰς τὸν στρατῶνα».

NEA BIBLIA

Ἑλληνικά.

Ἐξεδόθησαν: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ὑπὸ Ἰωάννου Κορυδιᾶκη, ἔκδοσις Β'. (Ἀθῆναι 1901, τυπογρ. Δ. Κ. Κοκκινάκη).

Ἡ ΑΛΗΘΗΣ ΙΘΑΚΗ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ἀρχαιολογικὴ μελέτη ὑπὸ Νικολάου Κ. Παυλάτου, (Πάτραι, τυπογρ. Ἡρακλέους Π. Εὐμορφοπούλου 1901).

ADIEUX A LA GRÈCE, ὑπὸ τῆς κυρίας Sophie de Bakounine, (1901 ἐκ τοῦ τυπογραφ. Ραφτάνη-Παπαγεωργίου).

Καταλείπουσα τὰς Ἀθῆνας ἡ κ. de Bakounine, ρωσὶς, δημοσιεύει ἀποχαιρετισμὸν πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἰς ὀλίγας σελίδας πλήρεις συμπαιθείας καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν χώραν μας.

Ἀγγέλλονται: NEA ΖΩΗ, ἡμερολόγιον φιλολογικὸν τοῦ ἔτους 1902, ἐκδιδόμενον ὑπὸ Θ. Δ. Δασῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΒΙΚΤΩΡΙΑ, (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων), τυπ. «Ἐστία» Κ. Μάϊσνερ καὶ Ν. Καργαδούρη 1901.

ΕΚΑΒΗ ΤΟΥ ΕΥΡΥΠΙΔΟΥ καὶ ΔΥΟ ΠΙΝΔΑΡΙΚΑΙ ΩΔΑΙ, Ἡ ΠΡΟΣ ΙΕΡΩΝΑ ΤΥΡΑΝΝΟΝ ΤΩΝ ΣΥΡΑΚΟΥΣΩΝ ΕΠΙ ΚΕΛΗΤΙ ΚΑΙ Ἡ ΠΡΟΣ ΘΗΡΩΝΑ ΤΟΝ ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΝ ΕΠΙ ΤΕΘΡΙΠΠΩ, παράφρασις Κωνσταντίνου Ἀσναρά.

Ξένα.

Ἐξεδόθησαν: LE SANG DE L'AUTRE, par Philéas Lebesgue. Roman. (Société d'éditions littéraires, Paris 1901).

L'ORIENT GREC par L. Hennebicg (σελ. 510, φρ. 4.15 rue des Saints Pères Paris VI), ἦτοι μελέτη τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν Δελφῶν, Ὀλυμπίας, Δῆλου, Ἀθηνῶν, Ἀργεῶν, Μυκηνῶν.

Ἀπὸ τὰ ξένα περιοδικά: H. OUVRE. Les Formes littéraires de la pensée Grecque. LEON TOLSTOÏ. Paroles d' un homme libre.

LEON TOLSTOÏ. La vraie vie.